

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קל"ג | חג השבועות ופרשת נשא | תשפ"ג

לונדון		ניו יורק		בני ברק		ירושלים		זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמ"ח	א"ת השבת	בגמ"ח	א"ת השבת	בגמ"ח	א"ת השבת	בגמ"ח	א"ת השבת	
22:20	22:11	21:28	21:06	20:51	20:21	20:54	20:18	19:00
	20:44		19:57		19:15			

חשיפה: מה היתה תגובת מרנא החזו"א לשמש ביהמ"ד שלקח לו את הגמרא ואמר לו להגיד תהלים | עמ' ח'
סגולה: סגולת לימוד התורה בהתלהבות | עמ' ב'
אקטואליה: כיצד נקיים זכרון ל"שתי הלחם" בחלות של חג השבועות | עמ' ו"ב

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

על הר סיני היה גדל תפוחים

דבר פלא אמר הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ ז"ע, שכל תפוח ותפוח אם תחתנו לרוחבו תמצא בו עשרה נקודות, כי על הר סיני היה גדל תפוחים, והנקודות המה נגד עשרת הדברות הק'. הרה"ק רבי שלום משאץ - בספרו אור גנוז (ח"ב עמ' מ"ב טור ב)

האם כל תפוח פרוי קודם לעליו

אמר רבי חמא ברבי חנינא: מאי דכתיב כתפוח בעצי היער וגו' למה נמשלו ישראל לתפוח - לומר לך: מה תפוח ז'ה פרוי קודם לעליו, אף ישראל - הקדימו נעשה לנשמע (שבת פח, א). בתוס' (ד"ה פרוי וכו') הקשו, דהרי אנו רואים שתפוח אין פרוי קודם לעליו, וסיפר הגאון החסיד ר' נתן לוברט ז"ל, כי פעם שכב חולה במיטה ובא לבקר אדמו"ר זצ"ל מגור בעל "לב שמחה", וסיפר לו שבפולין היה יהודי שרצה לשלם סכום של אלף רובל למי שיתרץ לו את קושית תוס' בפשטות. והאמרי אמת זצ"ל תירץ שהכונה לסוג מסויים של תפוחים שגדלים כך. ומסופר שכשהי' אדמו"ר הלב שמחה זצ"ל באיזה מקום, הראו לו סוג תפוח שהפרי גודל קודם לעלים, ושמה לראותו, ואמר שבזה מיושבת קושית התוס' הנ"ל ומדויק הלשון: מה תפוח "זה", דהיינו סוג מסויים של תפוח (וכדיוק

טעם נפלא שאוכלים קרעפליך (חלבי) בשבועות

יש ליתן טעם לשבוע בדרך צחות - במה שאוכלין לביבות (קרעפליך) בחג השבועות, עפ"י מש"כ במגדול עוז (להיעב"ץ), שאחד מפלאי הטבע בדוממים, הוא אבני "הר סיני" שמצויר עליהם צורת הסנה, בתכלית הציור - שאם שוברים את האבן לחצאים נגלה הסנה בכל חלק, וכן אם מחלקים אותם חלקים, ג"כ תמצא בו ציור סנה וכן הלאה.

והנה הליבויות עשויים בשלושה קרנות (צורת משולש), וכשמחלקים אותם לחצאים עדיין יש לכל חלק ג' קרנות וכן לעולם, נמצא שבענין זה של החלוקה לחצאין יש לליבויות דמיון לאבני הר סיני, וכיון שבחג השבועות נתעלה הר סיני שקבלו עליו את התורה, נהגו לאכול לביבות. קדושת ציון (לשבועות)

מדוע פרץ בעל הבית בבכי בעיצומה של סעודת חג השבועות

מסופר על הגאון בעל דברי אברהם זצ"ל (הג"ר חיים אברהם ארנשטיין אבד"ק טיסא-בוא) שהיה תלמידו של מרן החתם סופר ז"ע, בבחרותו למד בפרשבורג והיה לו יום קבוע

האמרי אמת הנ"ל) וד"ק.

והג"ר נתן ז"ל השיב לאדמו"ר הלב שמחה כי יש לו ביאור לפרש המאמר ע"ד הפשט, דהנה ידוע כי כל הפירות דרך גדילתם היא, מתחילה מופיע עיגול כגודל פול ועל גביו צומח פרח ועלים, במשך הזמן כשהפרי גדל נושר הפרח מעליו. והנה זה נחשב כי העלים קודמין לפרי, כי בעוד הפרי קטן מאד עדיין לא קרוי פרי. ואי' במס' מעשרות (פ"א מ"ד) התפוחים והאתרוגין חייבין גדולים וקטנים, שאף בקטנותן ממש שם פרי עליהם. א"כ אתי שפיר, דבאמת התפוח גדל ככל הפירות, אולם כל הפירות בהיותן קטנים כל זמן שלא גדלו כשיעור המפורש במס' מעשרות עדיין לא נקראים בשם פרי, משא"כ בתפוח שאף בקטנותו חשוב לפרי א"כ הוה פרוי קודם לעליו. ע"כ.

דף על הדף (שבת פח, א)

מסר חסידי לחג השבועות עמ' כ"ד

פניני אביר יעקב עמ' ו'

לכאורה, עלינו לדייק בלשון 'עד כזית ועד כביצה', שאינו מובן, והיה לו לומר 'כזית וכביצה?' זאת ועוד, לשיטת ר' מאיר (הסובר שבכזית מתחייבים בברכהמ"ז), הרי ההקפדה לברך לאחר אכילת כזית, אינה חומרה כלל, אלא עיקר הדין? אלא – אמר הגאון מקוטנא – מאחר ונחלקו רבי מאיר ורבי יהודה בשיעור ברכת המזון, אם כן נתאר לעצמנו מצב שבו יישבו יחד תלמידי רבי מאיר ותלמידי רבי יהודה ואכלו, הרי לכל צד היתה טענה שהצד השני נוהג שלא כהלכה, כי תלמידי ר"מ טענו שתלמידי ר"י שאינם מברכים על כזית – מבטלים מצות ברכהמ"ז, בעוד תלמידי ר"י טענו לעומתם שכאשר הם מברכים על כזית – הרי הם מברכים ש"ש לבטלה.

ולכן, כדי שיוכלו לחיות בשלום, היו מדקדקים בשיעורים הללו, כלומר: הם הקפידו לאכול – או פחות מכזית, ואז היו פטורים לדברי הכל, או כביצה, ואז מתחייבים הם לדברי הכל. כך נהגו תמיד, כאשר הם נזהרים שלא לאכול כזית ועד כביצה, וזו הכוונה בלשון 'עד כזית ועד כביצה' – זה השיעור שאותו הקפידו שלא לאכול!

הקפדה זו, מקורה היה בנשיאת פנים, שתלמידי ר"מ ותלמידי ר"י נשאו פנים זה לזה, אף שכל אחד חשב שהצדק עימו. משום כך, מדה כנגד מידה, ראויים הם שהקב"ה ישא פניו אליהם, אף לפנים משורת הדין!

נכדו של הגאון מקוטנא וממלא מקומו, הוסיף, שזו כוונת הפסוק 'ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום' – ע"י השלום בין בני ישראל באה נשיאת הפנים...

כמוצא שלל רב-בפרשתנו

פרשת נשא:

מדוע הביאו בדווקא עגלה אחת לשני נשיאים

שש עגלות צב וגו' עגלה על שני הנשיאים וגו' (ו, ג).

לכאורה היה צריך להיות ו"ב עגלות עגלה לכל נשיא, אלא שבדוקא הביאו שני נשיאים עגלה אחת, להראות האהוה והאחדות שביניהם אשר בה יהיו ראויים שתשרה שכינה ביניהם, כאמרו ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד על היפך חלק לבם, עתה יאשמו.

ספורנו עה"ת - בפרשתנו

הפתרון הנפלא של תלמידי ר"מ ור"י שלא יגיעו לידי מחלוקת

ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום (ו, כד).

מובא בגמרא (ברכות כ, ב): "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, כתיב בתורתך (דברים י): 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד, והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב: 'ישא ה' פניו אליך? אמר להם: וכי לא אשא להם פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה (דברים ח): 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך, והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה'.

ביאור נפלא בתשובת הקב"ה למלאכים, ביאר הגאון רבי יהושע מקוטנא זצ"ל, בעל 'שועות מלכ':

לאכול אצל אחד מהבעלי בתים שהיה איש פשוט.

פעם באמצע סעודת חג השבועות התפרץ אותו בעל בית בבכי ונהרי דמעות זלגו מעיניו, הבחור האורח התרגש והצטער מהבכיה, ושאל את בעל הבית מה קרה לו ולמה בוכה.

בעל הבית השיב לו בתמימות, הרי היום זמן מתן תורתנו, והוא יום טוב ששמחין בו במאכל ומשתה דהכל מודים שבעצרת בעיני נמי לכם ביום שניתנה תורה.

ממילא אתה הבחור ישיבה, קל לך להיות שמח בזוכרך כמה ימים ולילות לנת בעומקה של הלכה, אבל איזה חג הוא אצלי שאני עם הארץ ואיני פנוי ללמוד תורה.

השיב לו אותו בחור, מצינו בתורה בפרשת ראה 'ועשית חג שבועות לה' אלוקיך מסת נדבת ידך אשר נתן כאשר יברכך ה' אלוקיך. ולא מצינו לשון כזה בשאר החגים שאף הם חייבים בשלמי שמחה.

אך הכתוב רצה לרמוז לנו כי שמחת חג השבועות שהוא יום מתן תורתנו אינו רק לתלמידי חכמים היושבים באוהלה של תורה, אלא גם למחזיקים הפושטים ידם לפרנס את הלומדים גם המה יש להם חלק בתורה. ועל זה נאמר ועשית חג שבועות לה' אלוקיך תוכל לעשות יום השבועות חג לה' גם במיסת נדבת ידך אשר נתן כאשר יברכך ה' אלוקיך' ודפח"ה.

שמן הטוב - חנוכה (עמ' נב)

סגולת השבוע

סגולת לימוד התורה בהתלהבות

הגה"ק האבני נזר: 'ערב אני בדבר שלא יחסר לו פרנסה וכל טוב'

וַיְרֵא הָעַם וַיִּנְעֻזוּ וְגו' (כ, טו). כתב הבעל הטורים: "על כן מתנענעים בשעת לימוד התורה לפי שהתורה ניתנה באימה ברתת ובזיע" עכ"ד.

רבות האריכות בספה"ק בגודל סגולת מעלת לימוד התורה בחשק ובהתלהבות, ונצטט דברים נפלאים שכתב בענין זה בספה"ק מאור ושמש (פרשת ואתחנן): "...איתא בספרים קדושים וגם שמעתי ממעשיות מקדושי העליונים, כי כשאישי ישראלי הוא לומד התורה בהתלהבות ודביקות גדול, אזי מתלהט אש סביבותיו ואז רואה הכל כאז במתן תורה, שנפתח לישראל כל השבעה רקיעים. וכאשר אישי ישראלי עוסק כך בתורה בהתלהבות כל כך, אזי גם תפילתו עושה רושם למעלה ונתקבלה בעולמות עליונים ומשפיע שפע טובות לכל באי עולם המשתוקקים לתפילתו, אף לאיש נכרי אשר לא מבני ישראל המבקש ממנו שיתפלל עבורו לפעול לו איזה דבר והצדיק הלז רואה שיהיה על ידי זה קדוש ה' אזי יוכל גם כן לפעול לו תיכף בתפילתו, וכאשר הצדיק פועל לו ענינו אזי רואה בעין הערל שקרוב ה' לתפילתו של הצדיק לקבלו תיכף. ובזה נתעלו בני ישראל אף אצל הגוים כי רואים בחוש שהקב"ה קרוב אצלם לשמוע בתפילתם. וזה הוא על ידי תורתם הנעשית בהתלהבות אזי גם תפילתם נתקבל תיכף לפעול למעלה, אבל אם אינם עוסקים בהתורה בהתלהבות כל כך אזי גם אין תפילתם נתקבל כל כך, ואז אין כבוד בני ישראל נתגדל בין אומות כי רואים שה' יתברך רחוק מתפילתם שאין מקבל תפילתם" יעו"ש.

ודברים נפלאים ללומד בהתלהבות, הבטיח הגה"ק האבני נזר מסוכטשוב זצ"ל (הובא בספר אביר הרועים אות קיג), כפי שסיפר הרה"ח רבי אברהם יצחק שהיה משמש בקודש [אצל האבני נזר] בהאי לישנא: ושמעתי מפיו הקדוש זצ"ל פעם אחת שאמר, "שכל הדחקות והצרות שיש לישראל בכל העולם רח"ל, הוא הכל בשביל שלומדים הגמ' כאדם שרוצה לישון (שלופעדיק), ואם היה העולם מצייתים לו, ולמדו הגמ' עם חיות, היה ערב בדבר שלא יחסר לשום ישראל פרנסה וכל טוב" עכ"ל.

ונסיים בסימן וכלל מופלא שאמר חכם רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל (אור לציון חכמה ומוסר ח"ד עמ' מד): "זוה כלל אצלי, בחור שלומד בקול רם, מתגדנדג ולומד לא נשען, לא מפקק, עיניו לא דומעות, זה יהיה תלמיד חכם טוב, כי החיצוניות משפיעה על הפנימיות כג"ל. אבל בחור שלומד בעצלות ובקושי, הלימוד יפרח מהר מראשו... לכן הרוצה לזכות להיות ת"ח כדבעי, צריך לעמול הרבה בתורה, וללמוד בשמחה ולשמח את אחרים" עכ"ל.

לא בשמים הוא:

הילד היתום בן ה-12 שלא ויתר והתחיל מא-ב עד שזכה להרביץ תורה ברבים...

הילד בהה בכיתה בעיניים לחות מדמעות, הוא השתוקק להצטרף ללומדים בה, אך הבין כי המנהל מסרב לשתף עמו פעולה, למרות רצונו הכנה. בהבזק של רגע עלה בו רעיון, ומעומק לבו השואף והכוסף להצטרף ללומדי התורה, פנה למנהל ואמר: 'הבנתי שאין מקום, ואני כבר שב לביתי. רק אבקש שהמנהל ירשום לי אישור על פרטי כל הסיפור הזה, כי הייתי כאן, ביקשתי להצטרף ללומדי התורה, הייתי מוכן אפילו להיכנס לכיתה הזאטוטים, עשיתי הכל כדי להגשים את שאיפתי, אך לבסוף - אין לי מקום...'

המנהל נעמד על עומדו, המום מהבקשה. 'אישור כזה למה לך?' - שאל את הילד האמיץ. ללא מורא, נענה הילד ואמר: 'ראה נא. אני יתום, ולבטח ביום שאעלה לבית דין של מעלה, ישאלני אבי למה לא עסקתי בתורה, למה לא עשיתי הכל לזכות בתורה. אם אענה לו שרציתי, שהתמסרתי, שהתאמצתי, שצעדתי יותר משעתיים ברגל בקור מקפיא, שהסכמתי להתבזות ולהיכנס לכיתה נמוכה, שהתחננתי על חיי התורה שלי בפני המנהל - לכן צריך אני אישור בכתב, למען יהיה לי במה להוכיח לאבי ז"ל כי אמת דיברתי: שאפתי, רציתי, ניסיתי, התאמצתי ועשיתי הכל - ולמרות זאת נותרתי מחוץ למשפחת לומדי התורה!' - אמר הילד כשעיניו זולגות דמעות חרישיות, עדינות, אצילות...

סיפור המצמרר הבא, התרחש לפני כשמונים שנה. בבית קטן בשולי וויליאמסבורג בניו-יורק, התגוררה אלמנה יהודיה עם בנה הצעיר, ולא היו לה אמצעים לשולחו לתלמוד תורה, ששכן אז רק בקצה השני של השכונה, מרחק כעשרים דקות נסיעה. כך שהילד גדל והתחנך במוסדות נוכריים, נשמה אבודה בין המוני גויים אמריקאים. רק בשעות אחר הצהריים, לימדה אותו אימו מעט תפילות ומנהגי יהודים, אך יותר מכך לא ידע דבר...

בהגיעו לגיל 12, שמע הילד כי יש מוסדות חינוך לתפארה בהם ילדים יהודים עוסקים בתורה, ואלה ממוקמים בקצה השני של השכונה. בכל ליבו שאף להצטרף לילדים העוסקים בתורה בחווה בשנות ילדותם, אך היה ברור לו שהדבר אינו אפשרי. לאימו אין פרוטה לפרוטה, הנסיעה עולה הון רב - יחסית למושגיה, והימים ימי שיא החורף, ואפילו מעיל אין לו... ובכל זאת, גחלת הרצון הפנימי בערה בו, לא נתנה לשאיפתו להידחק.

הוא החל לדבר על לב אימו כי תסכים לתת לו ללכת רגלית אל המקום בו יזכה לעסוק בתורה, וכמובן שהיא לא מיהרה להשתכנע... איך יסתדר בקור הנורא בלי פרוטה בכיס, איך ישרוד ימים ארוכים בסביבה קרה ומנוכרת? אך אש הרצון שבערה בעיניו של הילד, סופה שהתלקחה גם בליבה של אימו. היא נענתה לתחנוניו, ואיפשרה לו לצאת לדרך הארוכה, בואכה ה'חידוד' בו עוסקים בתורה.

שלג זלעפות יורד על הארץ, ילד קטן כבן 12 מהדס לו בין הקרחונים, יוצא לדרך שאורכה למעלה משעתיים הליכה! הקור מכה, הרוחות נושבות בעוז, השלג אינו פוסק, ורק ילד יהודי אחד ממשיך לצעוד בעוז ובגאון. גחלת הרצון שבו כבר התלקחה והפכה ללהבת ענק, שהמיסה את השלג וחיימה

את לבו לכל אורך הדרך. 'אני רוצה ללמוד תורה, רוצה להכיר את התורה'.
שב ואמר לעצמו פעם אחר פעם, מזרז את צעדיו...

קרוב לשעתיים וחצי הלך הילד, חוצה את וויליאמסבורג מן הקצה אל הקצה. הסוודר שעליו כבר רטוב, עצמותיו רועדות מקור, שיניו נוקשות זו לזו, אך מבטו נחוש, רצונו כנה, בוער מבפנים. הוא מגיע לבניין הת"ת, וחיש מהר נגיש לחדר המנהל, נוקש בדלת בעדינות ובנימוס, וכשזו נפתחה - הוא ממחר להיכנס. 'שלום, אני רוצה ללמוד תורה!' - צפצף הילד לעברו בפנים קורנות, 'עשיתי דרך ארוכה, שעתיים וחצי, כדי ללמוד תורה!' - קורא הילד באומץ ובעוצמה, לנוכח עיני המנהל הנפערות בתדהמה. מימיו לא הגיע אליו ילד בצורה כזו, מעולם לא נתקל בילד גלמוד שהגיע לבד, מבקש לזכות בתורה...

המנהל ההמום לא ידע את נפשו וביקש לעשות סדר: 'לאיזו כיתה אתה מבקש להיכנס? היכן אתה אוהז בלימודיך? על מה אפשר לבחון אותך כרגע?' - שאל מבולבל. אך הילד, מבולבל עוד יותר, רק משך בכתפיו ואמר 'אינני יודע... אינני יודע דבר, אינני יכול להיבחן על כלום.'

אולי קצת על סידור... 'סידור?!?!' - תמה המנהל לעומתו, רק עכשיו הבין עם מי יש לו עסק... 'ראה נא, ידידי הצעיר. סידור לומדים רק בכיתת הזאטוטים ממש, ואתה כבר ערב בר מצוה. לא נראה לי שהדבר מתאים עבורך!' - פסק המנהל, ובכך חשב שחם העיסוק בילד המזרז משהו שנקלע לפניו בעיצומו של יום...

אך כח הרצון של הילד, היה חזק מכל תמיהה של המנהל. 'אין דבר!' - פסק הילד בן ה-12 אינני מרגיש כל פחיתות כבוד להיכנס לכיתה הזאטוטים. הרצון להצטרף ללומדי התורה בוער בי, ואם הצעד הראשון ייעשה בכיתה נמוכה - אשרי וטוב לי, אשמח להיכנס לכיתה הזו! מהר מאוד הבין המנהל כי אין לו ברירה, הרצון של הילד הזה חזק מכל קושי. הוא נאלץ למצוא תירוץ אחר, ואמר לילד: 'ראה נא, בוא עמי לכיתה הזאטוטים, ותיווכח בעיניך שאין שם מקום.'

הייתי מכניס אותך לכיתה הזו, אך אין בה כל בל מוקום! אמר כמתנצל, וניגש עם הילד לכיתה, מוכיח לו כי הכיתה צפופה עד אפס מקום...

עכשיו כבר הרהר המנהל כי הסאנה הסתיימה, אך למעשה רק אז היא החלה... הילד בהה בכיתה בעיניים לחות מדמעות,

הוא השתוקק להצטרף ללומדים בה, אך הבין כי המנהל מסרב לשתף עמו פעולה, למרות רצונו הכנה. בהבזק של רגע עלה בו רעיון, ומעומק לבו השואף והכוסף להצטרף ללומדי התורה, פנה למנהל ואמר: 'הבנתי שאין מקום, ואני כבר שב לביתי. רק אבקש שהמנהל ירשום לי אישור על פרטי כל הסיפור הזה, כי הייתי כאן, ביקשתי להצטרף ללומדי התורה, הייתי מוכן אפילו להיכנס לכיתה הזאטוטים, עשיתי הכל כדי להגשים את שאיפתי, אך לבסוף - אין לי מקום...'

המנהל נעמד על עומדו, המום מהבקשה. 'אישור כזה למה לך?' - שאל את הילד האמיץ. ללא מורא, נענה הילד ואמר: 'ראה נא. אני יתום, ולבטח ביום שאעלה לבית דין של מעלה, ישאלני אבי למה לא עסקתי בתורה, למה לא עשיתי הכל לזכות בתורה. אם אענה לו שרציתי, שהתמסרתי, שהתאמצתי, שצעדתי יותר משעתיים ברגל בקור מקפיא, שהסכמתי להתבזות ולהיכנס

לימים, הפך אותו ילד לתלמיד חכם גדול, מרביץ תורה לרבים ומוסר שיעורים הנשמעים בשקיקה. כל זאת - לא משום שגדל בבית כזה, לא כי היה בן להורים כאלה, לא כי היה בעל כשרונות דגולים וגם לא כי למד במוסדות הטובים ביותר... כל זאת רק בזכות כח אחד שבער בו - כח הרצון.

אָשֶׁל נָטַע וְהַעוֹבְרִים הָאָרֶח:

בדרך לציון רבי ישעי' מקרעסטיר לקח טראמפ זוג יהודים, למרות רצונו לשקט נפשי, וזכה בסך 200,000 ₪ הסכיתו ושמעו:

משדה התעופה הצטרפו אלי השניים. הדרך עברה בשקט. בני הזוג אמרו תהילים לכל אורך הנסיעה, ורק לקראת סיומה דיברתי קצת עם האיש. הוא סיפר לי שהוא קבלן במקצועו, ועתה עומד הוא בשלב שלפני אכלוס עשרות דירות, שבהן צריכים להתקין מזגנים. "זאת בדיוק העבודה שלי", אמרתי לו, "אני מתקין מזגנים! ביכולתי לשלוח אליך פועלים ומתקנים של מזגנים באיכות הכי טובה".

הוא התעניין בהצעתי לפרטי פרטים, וכך סגרנו עסקה, ממנה הרווחתי בסופו של דבר כמאתיים אלף ש"ח. חשבתי שאני עושה חסד, חשבתי שאני נותן מעצמי ומנחיותי לאחר, אולם למעשה לא היתה זו אלא הכנה לשפע הגדול, שהקב"ה רצה לשלוח לי.

מספר יהודי מביתר: שבוע לפני פסח החלטתי לצאת לקרעסטיר, ולעשות שם את השבת ליד ציונו של רבי ישעי' מקרעסטיר ז"ע. לפרנסתי אני עוסק בהתקנת מזגנים, וראיתי צורך לפנות את הראש ואת המוח, לנפוש מעט לפני החג, ולהחליף אווירה לקראת ירידתם של טללי אורה לביל הסדר.

בסמוך לזמן הטיסה מתקשר אלי סוכן הנסיעות ומבקש טובה: "יש לי כאן זוג שמגיע לקרעסטיר. חכנתי בשבילם הסעה עד לציון, אך לבסוף בוטלה ההסעה הזאת. הרי יש לך רכב, תוכל בבקשה לקחת את בני הזוג איתך לקרעסטיר?"

היה לי קשה לענות "כן". הרי יצאתי במטרה מוצהרת של נפש וניקוי מוח. הדרכים באירופה שקטות, חדוגניות, עשויות כבישים ארוכים ונוף שחוזר על עצמו במין מונוטוניות מרגיעה. היתה לי גם תוכנית לערוך ברכב כמה שיחות טלפון, וליהנות מפרטיות מושלמת. אולם לבסוף התגברתי. אם אני רוצה השפעה של הצדיק, לא די לי לנסוע אליו, אלא מה טוב לדבוק בדרכיו. הוא הרי מסר את נפשו בשביל יהודים אחרים, נתן את כל כולו כדי להטיב לאחיו בני ישראל בקדושה ובטהרה.

ומה מבקשים ממני? קצת מסירות, קצת ויתור על הנוחות הפרטית. הרי ממילא אני נוסע, ושום נזק לא יקרה לי מהסעת יהודים יקרים לציונו של הצדיק.

הסכמתי. הסוכן נשם לרווחה, הזוג הודה מקרב לב, ומשדה התעופה הצטרפו אלי השניים. הדרך עברה בשקט. בני הזוג אמרו תהילים לכל אורך הנסיעה, ורק לקראת סיומה דיברתי קצת עם האיש. הוא סיפר לי שהוא קבלן במקצועו, ועתה עומד הוא בשלב שלפני אכלוס עשרות דירות, שבהן

לכיתה נמוכה, שהתחננתי על חיי התורה שלי בפני המנהל - לכן צריך אני אישור בכתב, למען יהיה לי במה להוכיח לאבי ז"ל כי אמת דיברתי: שאפתי, רצייתי, ניסיתי, התאמצתי ועשייתי הכל - ולמרות זאת נותרתי מחוץ למשפחת לומדי התורה! - אמר הילד כשעיניו זולגות דמעות חרישיות, עדינות, אצילות...

כשמוע המנהל את הדברים, נחרד. הוא הבין את המשמעות העמוקה של סירובו הבין עד כמה גדול כח הרצון של הילד הניצב לפניו. על אחר מצא המנהל את הדרך להכניס את הילד לכיתה האוטוטים, שם החל הילד מאלף ב"ת, פשוטו כמשמעו... במשך כמה שנים שהה הילד באותה הכיתה, גם כשכבר הפך לבחור בר מצוה. כשרונותיו היו חלשים מהמומצע, הוא לא הצטיין בהבנה יתירה, הקשיים עימם גדל נתנו בו את אותותיהם, אבל הוא לא התייאש והמשיך להתמסר לחלומו האחד והיחיד - לעסוק בתורה...

לימים, כך העיד הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א שסיפר את הסיפור, הפך אותו ילד לתלמיד חכם גדול, מרביץ תורה לרבים ומוסר שיעורים הנשמעים בשקיקה. כל זאת - לא משום שגדל בבית כזה, לא

כי היה בן להורים כאלה, לא כי היה בעל כשרונות דגולים וגם לא כי למד במוסדות הטובים ביותר... כל זאת רק בזכות כח אחד שבער בו - כח הרצון. הכח שהגיע אותו ללכת שעתים וחצי בקור מקפיא, להתעקש עם המנהל, להילחם בהחלטתו שלא לאפשר לו להיכנס לכיתה. וכשכח הרצון כה חזק - אין משהו שיכול לעמוד בפניו!

הבה וניקח עימנו את המסר הזה, למען נשכיל ונדע שהכל תלוי בנו. לא בכוחות ובכשרונות, ולא בסביבה בה גדלנו, ולא במי שאנו זוכים ללמוד מהם או עימם.

ההצלחה התורנית שלנו בהישג ידינו! - אם נהיה כאותו ילד עקשן, עם הלהבה הבווערת בעיניו, ונזכור את המחסומים ששב וניפץ בדרכו להשגת שאיפתו, נזכה להבין שבעקשנות ובנכונות להתאמץ ללא פשרות - אין דבר העומד בפני הרצון.

ביום מתן תורה, כל אחד מאיתנו יכול לקבל על עצמו לדעות באמת, לא מהשפה ולחוץ, אלא להקדיש את מירב השעות והמאמצים, ולא לעשות לעצמנו הנוחות, והרצון הזה הוא שיוביל אותנו אי"ה להצלחה הנשאלת!

(פניני פרשת השבוע)

לימים, הפך אותו ילד לתלמיד חכם גדול, מרביץ תורה לרבים ומוסר שיעורים הנשמעים בשקיקה. כל זאת - לא משום שגדל בבית כזה, לא כי היה בן להורים כאלה, לא כי היה בעל כשרונות דגולים וגם לא כי למד במוסדות הטובים ביותר... כל זאת רק בזכות כח אחד שבער בו - כח הרצון.

צריכים להתקין מזגנים.

"זאת בדיוק העבודה שלי", אמרתי לו, "אני מתקין מזגנים! ביכולתי לשלוח אליך פועלים ומתקינים של מזגנים באיכות הכי טובה".

הוא התעניין בהצעתו לפרטי פרטים, וכך סגרנו עסקה, ממנה הרווחתי בסופו של דבר כמאתיים אלף ש"ח.

חשבתי שאני עושה חסד, חשבתי שאני נותן מעצמי ומנוחיותי לאחר, אולם למעשה לא היתה זו אלא הכנה לשפע הגדול, שהקב"ה רצה לשלוח לי. (גל' השגחה פרטית)

כך, פשוט. בלי הרבה מחשבות, רעיונות, עצות ותחבולות. פשוט ללחוץ על המתג ולהדליק את האור.

אחר כך הכל היה מובן. איך לא. היהודי הראשון שנכנס לבית הכנסת, היה עייף קמעה. הוא התיישב על מקומו והניח את ראשו. הבא אחריו פתח את הדלת, ראה יהודי נח, ובטוב לבו פסע חרישית, לא הדליק את האור, כדי להותיר למתנמנם דקותיים נוספות של נמנום ערב.

השלישי שנכנס, ביקר בבית כנסת זה בפעם הראשונה בחייו, וכמובן שלא ההין להדליק אורות ולעשות במקום כטוב בעיניו.

מכאן היתה הדרך קצרה עד להסקת המסקנה המתבקשת, כי קיימת בעיה בתאורה, וכל שנוטר הוא להתאמץ לפתור אותה בדרכים שונות...

ההוא שנכנס והדליק את האור בפשטות, אמר לאחר מכן: "לא חשבתי הרבה, כשרואים חושך, פשוט לוחצים על המתג ומדליקים את האור".

אם היית רואה את החיוכים הרחבים שנפרשו על פניהם של המתפללים, היית מבין מדוע רגלי החלו רועדות. חששתי כל כך. הרי שלושים שנה לא הוקם כאן שיעור, בדמיוני תיארתי לעצמי כמה פעמים ניסו להקים כאן שיעורים, וכנגדם עשרות ומאות סיבות ותירוצים ניצבו כחומה בצורה בפני הרעיון

המשפט שלו הזכיר לי דברים ששמעתי שעות אחדות קודם לכן, בשעה שירח לבנבן טייל מעל גגות העיר, מפי יהודי טוב אשר זכה להקים שיעור במקום מגוריו, וכה סיפר: זה שלושים שנה מאז הרב המנוח עבר לעולם שכולו טוב, שבבית הכנסת שלנו אין שיעור תורה.

על שיעור יומי אין מה לדבר. אפילו שיעור שבועי, בשבת, אין. למה? ככה.

לפני חמש שנים הגיע לבית הכנסת שלנו יהודי רב פעלים, כדי להשתתף בשמחה שערך אחד המתפללים, וכדבר טבעי ומובן מאליו הוא בדק בלוח המודעות של בית הכנסת, מתי מתקיים שיעור תורה, כדי להשתתף בו. הוא סרק את הלוח מכל עבריו וגילה לתדהמתו, את שאישרו באוזניו הגבאים לאחר מכן, כי במקום אין שיעור תורה.

אני זוכר שבמוצאי שבת הוא ישב איתי ותכנן תוכניות ארוכות טווח. זה לא פשוט הוא אמר. צריך להתחיל עם דרשן מקצועי, שיבוא פעם בחודש.

אולי אפילו לעשות "סעודת סיום" כשמתחילים ללמוד, כי מי יודע מתי יגמרו... ישבנו כארבע שעות, שרטטנו קווי פעולה, יצרנו קשר עם אנשים שונים עמם התייעצנו. הוא הלך, ועמו התוכניות.

לפני חצי שנה החלטתי לעשות מעשה במוצאי שבת, לאחר תפילת ערבית הכרזתי: "מחר בבוקר, בשעה 6:30 מתקיים בבית הכנסת שיעור דף היומי".

אם היית רואה את החיוכים הרחבים שנפרשו על פניהם של המתפללים, היית מבין מדוע רגלי החלו רועדות. חששתי כל כך. הרי שלושים שנה לא הוקם כאן שיעור, בדמיוני תיארתי לעצמי כמה פעמים ניסו להקים כאן שיעורים, וכנגדם עשרות ומאות סיבות ותירוצים ניצבו כחומה בצורה בפני הרעיון.

והנה, ברגע אחד, הכל מחייכים ומאושרים. בשעה שיש וחצי הופיעו עשרה מתפללים נרגשים. אני מסרתי את השיעור, אחרי שבאמצע הלילה נזכרתי שאין מגיד שיעור, ועד שעות הבוקר ישבתי ללמוד את הגמרא, והנה השיעור שלנו חי וקיים עד היום".

לפעמים לא צריך לתכנן כל כך הרבה, לחשוב ולהתאמץ. פשוט להדליק את האור.

(גל' מאורות הדף היומי)

קְבִיעִין בְּן תְּהוֹן בְּהִנְהוּ חֲבוּרָתָא:

עדות אישית מפי בעל המעשה, כך הקמתי שיעור תורה קבוע בלי הרבה תוכניות מחשבות...

ברחבי בית הכנסת היו פזורים, יושבים ועומדים, כחמשה עשר מתפללים. מאן דהוא בהה, כתוהה אם חולם הוא שהוא חולם, או שמא באמת חולם הוא. אחרים עסקו בהורדת הספסלים מן השולחנות אל הרצפה השטופה, והנותרים הביטו בחוסר אונים בתאורה השובתת.

- מי יודע איזו תקלה התרחשה בארון החשמל.

- אי אפשר לסמוך על חברת החשמל.

שני מתפללים פנו נחרצות אל ארון החשמל הדומם, הסיטו שלטרים לכל כיוון אפשרי, הפעילו את שעון השבת, השביתו אותו. נתנו מבט מבין בחוטיו החבויים. מאומה. אפלולית. כעבור דקה נפתחה הדלת, ר' פלוני נכנס, הרים את ידו בטבעיות אל מתג החשמל הממוקם ליד דלת הכניסה - ויהי אור!

כך, פשוט. בלי הרבה מחשבות, רעיונות, עצות ותחבולות. פשוט ללחוץ על המתג ולהדליק את האור.

עשיתי את דרכי לבית הכנסת, לתפילת שחרית. אפלולית של בוקר מעונן פרוסה היתה מעל העיר, אוהזת בחזקה בטיפות גשם קלילות. עוד מעט הן ינתקו ממקומן, יצברו תאוצה ויבצעו נאמנה את מלאכתן, כפי שהן עושות מאז התפלל אדם הראשון שיירד גשם.

פתחתי את דלת בית הכנסת וחלף אורות הפלורוסנט הבהקים דרך קבע, קיבל את פני אור חיוור, שהסתגן פנימה דרך החלונות הצרים.

ברחבי בית הכנסת היו פזורים, יושבים ועומדים, כחמשה עשר מתפללים. מאן דהוא בהה, כתוהה אם חולם הוא שהוא חולם, או שמא באמת חולם הוא. אחרים עסקו בהורדת הספסלים מן השולחנות אל הרצפה השטופה, והנותרים הביטו בחוסר אונים בתאורה השובתת.

- מי יודע איזו תקלה התרחשה בארון החשמל.

- אי אפשר לסמוך על חברת החשמל.

שני מתפללים פנו נחרצות אל ארון החשמל הדומם, הסיטו שלטרים לכל כיוון אפשרי, הפעילו את שעון השבת, השביתו אותו. נתנו מבט מבין בחוטיו החבויים. מאומה. אפלולית.

כעבור דקה נפתחה הדלת, ר' פלוני נכנס, הרים את ידו בטבעיות אל מתג החשמל הממוקם ליד דלת הכניסה - ויהי אור!

פניני אביר יעקב

מחברים לתורתו של המקובל האלוקי רבי יעקב אבוחצירא זי"ע

פנינים על הפרשה:

ועוד בה שלישיה' והיו נכנים בקדשה יתרה ליום השלישי. וכל זה כדי שיהיו ראויים שתחול התורה עליהם, דלא שיהו שיהיה דבר קדוש על דבר שאינו קדוש. וכמו שאמר הכתוב (ויקרא יט ב) 'קדשים תהיו כי קדוש אני, הכונה, כיון שאני קדוש, לא שיהו קדושתו עליכם אם לא תהיו קדושים (תנחומא קדושים ב-ה). וכמו שכתוב (תהלים לד טו) 'סור מרע ועשה טוב, דלא שיהו להתדבק בטוב עד שיסור מרע:

שאל כיצד יזכה המנוער מן המצוות להשגות התורה

ובא דוד המלך עליו השלום לומר: כל הדרכים המועילים להשגת התורה והמצוות, אני מכיר בהם, והריני מקבל עלי לקיים בכל יום יום בתוספת מרבה על היום שעבר, ואני מחלה פניך שתעזרני על השגתם וקיומם, ולא יהיה בי שום דבר המעכב מלהשיגם ומלקיים. וזהו אמרו תחלה במה יזכה נער, נער נקרא המנוער מן התורה ומן המצוות. וגם מי שיש בידו תורה ומצוות ואין עמם יראה וקדשה, עדין נקרא נער שעדין מנוער מן התורה והמצוות, כל עוד שלא קיים ביראה ובקדשה. וכמאמר התנא (אבות פ"ג מ"ז) אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה. ועוד אמר (שם ג ט) כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת:

עיקר ביאת האדם לעולם לטרוח להבין דברי תורה על אמיתתם

והינו שאמר, מי שמנוער מן התורה והמצוות או מנוער מן היראה והקדשה, במה יזכה נער את ארחו עד שיזכה להשיג תורתך ומצותיך ולקיים כראוי כהלכתו. וזהו שאמר לשמר כדברך, דהינו להשיגם על אמתתם ולקיים כמתקנתם, כאשר צוית אתה ממש, בלי שום שגגה. ואני יודע בעצמי שגם אני עדין נקרא נער לענין זה, והריני מוכן ומזמן לקבל עלי כל הדרכים המועילים להשגה ולקיום זה לעשותם כראוי. והנה הדבר הגדול המועיל לענין זה הוא שלמות הלב כראוי. תחלה, שיעזב האדם כל מחשבות והרהורים רעים, וגם כן יעזב כל מחשבות עניני העולם הזה, כי הכל המה מעשה תענועים, ומתעים

מעלת תפילת מנחה בערב שבועות

והקטיר הכהן את אזכרתה מגרשה ומשמנה על כל לבנתה אשה לה (ויקרא ב טז). זה רומז גם כן כמו שאמרנו למעלה (פסוק ב) דהתפלה עולה על ידי המלאך, דכשרואה המלאך האדם המתפלל רצוי ותפלתו רצויה, אז קושר התפלה כתר ועטרה בראש צדיק חי העולמים:

והנה התפלה הזאת של מנחת ערב שבועות, אף על גב דהאדם המתפלל ראוי ותפלתו כראוי, צריכה עוד תנאי אחר, שלא בטל האדם הזה שום לילה מחשבון העמר [וכו']. וזה שאמר והקטיר הכהן הוא המלאך כאמור, את אזכרתה גימטריא זו כתר, הכתר שקושר מהתפלה כאמור. מגרשה, גרש' הוא ראשי תבות גדלות ראשון שני כאמור, דהינו שישמר האדם הזה בימי העמר שלא בטל שום לילה:

(מחשוף הלבן פרשת ויקרא)

קודם קבלת התורה היו צריכים להוסיף כל יום קדושה יתירה

במה יזכה נער את ארחו, לשמר כדברך. בכל לבי דרשתוך אל תשגני ממצותיך (תהלים קיט ט-ז). עכשו בא לומר, דהנה למוד התורה וקיום המצוות צריכים יראת שמים וטהרה ונקיות, שהם דבר רוחני וקדוש, ולא שיהו שיהיו על גוף גנוף מלא אספסוף. וכמו שמצינו בקבלת התורה כמה אזהרות הזהיר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום שזהיר את ישראל שיקדשו את עצמם כראוי כדי שיהיו ראויים שתחול עליהם התורה, כמו שכתוב (שמות יט י) 'לך אל העם וקדשתם היום ומחר' וכו':

ע"י ריבוי ותוספת הקדושה זוכים לתורה

והנה ראוי להעיר, למה היה הצווי בלשון הזה שהצריך לפרט לו כל יום בפני עצמו באמרו (שם פסוקים י-יא) 'קדשתם היום ומחר, והיו נכנים ליום השלישי, היה לו לומר וקדשתם שלשת ימים'. אלא הכונה לומר, שבכל יום צריך להוסיף קדשה יותר מיום שעבר, ולפיכך אמר להם וקדשתם היום, ועוד ומחר, צריכים להוסיף קדשה יותר מיום ראשון,

עצות וסגולות:

עניני קבלת התורה

ע"י אחדותם קבלו את התורה בהר סיני

אפשר לומר, דרבנותינו זכרונם לברכה (סנהדרין קו) דרשו על פסוק (לעיל יז ח) 'ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, שרפו ידיהם מן התורה, לפיכך נתגרה בהם עמלק. ועכשו שנתקדשו להר סיני ורצו לקבל התורה, הסירו רפיון ידים וקבלו עליהם לקבל התורה ולשמרה בזריות, ונתקדשו ונתטהרו ונעשו אהובים זה לזה בלב אחד כאיש אחד. ומצד קדשתם וטהרתם ואחדותם זכה משה שעלה אל האלהים, דזכות ישראל היא שהשלימה למשה מעלתו. וזהו שאמר ויסעו מרפידים, דהינו, נסעו מרפיון ידים שהיה בהם בתחלה, עכשו הסירו רפיון ידים ובאו למדבר סיני בזריות, לקבל התורה בזריות ולשמרה בזריות. ויחן שם ישראל, נעשו בלב אחד כאיש אחד, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא מס' דבחדש א).

(פיתוחי חותם פרשת יתרו, ד"ה ויסעו מרפידים)

היודי בלשון רבים משום ערבות ישראל

במה שיודע דהודי נתקן בלשון רבים, 'אשמנו, בגדנו, משום דכל ישראל ערבים זה לזה, ואם אין בכל אחד ואחד אותו עון שהוא מתודה עליו, יש בחברו, ומשום ערבנות נתפש עליו וחשוב כאלו היה בו בעצמו.

(אלף בינה, אות אל"ף ג)

השונא לתבירו חושב שאין בכך עוול

אם שונא לתבירו אומר מה בכך, הרי איני עושה לו שום רעה ושום נזק, וגם אשמר פי שלא לדבר בו שום דפי. והוא לא התבונן מה אמרה התורה (דברים יט יא), 'וכי יהיה איש שנא לרעהו וארב לו וקם עליו, עבר על לא תשנא' (ויקרא יט יז) סופו לעבר על שפיכות דמים (רש"י שם). ועוד, בטל מצות עשה גדולה הנקראת 'כללה של תורה', כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ירושלמי נדרים ט ד), 'ואהבת לרעך כמוך' (שם פסוק יח) זה כלל גדול בתורה.

(אלף בינה, אות ה"א א)

אותיות התורה הם נשגבות וקדושות

מי שעוסק בתורה או מחזיק בידי לומדיה, גורם שישאל יהיו מתדבקים בספירות כראוי, ועל ידי זה יורד שפע מכל הספירות על הלומדים ועל המחזיקים.

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות ז)

תומכי התורה ישבו לעתיד בצל הלומדים

דרשו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים נג. ויק"ר כה ב) דעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות צל וחסה למחזיקים בידי לומדי תורה אצל בעלי תורה, שנאמר (קהלת ז יב) 'כי בצל החכמה בצל הכסף'. ופרשו המפרשים זכרונם לברכה (ילקוט ראובני פ' ראה, מעיל צדקה ס' אלף תש"ה אלף תקס"ב), (דארותו) [דבאותו] עולם גם המחזיקים ילמדו תורה, שלא יתבישו בין החכמים שיהיו הם קוראים ושונים ואלו דוממים, לפיכך גם הם יודעים תורה.

(פיתוחי חותם פרשת ויקהל, ד"ה ויאמר משה)

פניני אביר יעקב

מחברים לתורתו של המקובל האלוף רבי יעקב אבוחצירא זי"ע

נרתע, עד שאמר לו לישראל:
(דורש טוב, דרוש ב' למתן תורה)

התורה טובה אף יותר מהנאות העוה"ב

טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף (תהלים קיט עב). יש לדקדק בזה מה ענין זהב וכסף שהם גשמיים דבר הכלה ואבד, אצל התורה שהיא רוחנית קדשתו יתברך ממש ושמותיו, דכל התורה שמותיו של הקדוש ברוך הוא (זוהר ח"ב ככד.). ומה ענין ערכה אצל זהב וכסף, ומה שבח זה משבח עצמו דוד המלך עליו השלום בזה, דכל העוסק בתורה לשמה פשוט הוא דהתורה טוב לו מזהב וכסף ואבנים טובים ומרגליות. ואפשר לומר דלא על כסף וזהב הגשמי דבר, רק על הנאות וכסופים של אותו עולם שמעריכים אותו בערך דמיון בעלמא לזהב וכסף הגשמיים, כמו שאמרו בזהר הקדוש (ח"ג קכח:) על פסוק (בראשית כג טז) 'ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר', דדריש ליה על ארבע מאות עלמין דכסופין:

דוד המע"ה עבד את ה' שלא ע"מ לקבל פרס

ועל זה מדבר דוד המלך עליו השלום, דאלפי זהב וכסף שאמר כאן הם הנאות וכסופים דעולם הבא, ואומר דוד המלך עליו השלום דאינו רוצה בהנאות וכסופין דעולם הבא, שאותם הנאות אינם כי אם לכבודו דוקא, ולמוד התורה וקיום המצוות שבעולם הזה הם להנאתו יתברך, ורוצה דוד המלך עליו השלום להיות עבד תמיד משמש לקונו יומם וליילה בצער לכבוד קונו, מללכת אל מקום מנוחה ושלחה לכבוד עצמו. וכיוצא בזה אמר גם כן (תהלים פד יא) 'כי טוב (לי) יום בהצריך מאלף, דהינו טוב לי יום בהצריך בעולם הזה שאני משמשך ומשרתך כעבד המשמש את רבו, 'מאלף' עולמות והנאות וכסופין שאתה נותן לי באותו עולם, דכונתי ורצוני בדבר שהוא לרצונך ולא לרצוני:
(מעגלי צדק אות ט"ח)

לפרסם בעליונים ובתחתונים דיישראל חביבים לו יותר מן המלאכים, ובתורה רצה הקדוש ברוך הוא לפרסם הדבר הזה, דאין להקדוש ברוך הוא חביב יותר מן התורה, דבה ברא כל העולמות, דכל התורה כלה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, משום דכלה סודות נפלאים:

וכשרצה הקדוש ברוך הוא לתן התורה, באו המלאכים וערערו כדי לקבלה הם (שבת פח:), כמו שנאמר (תהלים סח ג) 'מלאכי' [מלכי] צבאות ידון ידון, וכמו שנאמר (שם ח ב) 'אשר תנה הודך על השמים'. וערעורם היה כי אם על סודות התורה (ליקוטי תורה האזינו), אבל הפשט יודעים הם דלא שיך בהם השענה, כי הסוד אינו ראוי כי אם להם משום שהם קדושים דאין יצר הרע שולט בהם. וכל מה שטענו לא הועילו, ולא נתן הקדוש ברוך הוא התורה בסודותיה כי אם לישראל, ובזה הראה שהם חביבים לו יותר מן המלאכים:

(בגדי השרד)

עד מתן תורה לא היה קיום לעולם

ארץ רעשה אף שמים וגו' (תהלים סח ט). אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שיהש"ר א נא) כי כל זמן שלא קבלו ישראל התורה, היה העולם מתמוטט ומתנועע ולא היה קיום לשמים ולארץ, וכך אמרו השמים והארץ, לא בראת אותנו אלא בשביל התורה, כמו שכתוב (ירמיה לג כה) 'אם לא בריתי יומם וליילה חקות שמים וארץ לא שמת'. וכמו שכתוב (תהלים עו ט) 'ארץ יראה ושקטה', אם יראה למה שקטה, ואם שקטה למה יראה, אלא קדם שנתנה התורה יראה, עד שנתנה תורה שקטה (שבת פח:). ולא שקטה עד שנתנה על הר סיני שהוא ענו, ועל ידי ישראל, שאין אלהותו יתברך אלא על ידי ישראל. זה שאמר הכתוב ארץ רעשה אף שמים גטפו מפני אלהים, בעת נתינת התורה, כשאמר להם הקדוש ברוך הוא אני נותנה על הר סיני ועל ידי ישראל, מיד נתקרה דעתה. וזהו סיני מפני אלהים, גם הר סיני

האדם מדרך חיים. ויהיה לבו פנוי תמיד לחשב ביראת הבורא ולענון בדברי תורה כדי לידע כל דבר על אמתתו, כי זה כל האדם ועקר ביאתו לעולם, כדי שייטרח להבין דברי תורה על אמתתם ולחדש דבר מתוך דבר, וכמו שכתבו רבותינו ז"ל (ברכות ת.) אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ב)

כל אחד מישראל נשאל האם מקבל התורה

ה' יתן אמר המבשרות צבא רב (תהלים סח יב). אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא דרשב"י שמות כ טו), כי כשהקדוש ברוך הוא מוציא את הקול היו ישראל רואים עין בעין, כמו האדם הלוקח כלי מיד ליד, והיה בדבור ממש לקח, מה שלא היה בשום דבור מעולם. והיה הדבור הולך לישראל ואומר לו אני הדבור פלוני, תקבלני אם לא, ואמר לו הן. כמה וכמה אותיות יש בי, ורמזים ודרשים וסודות ופשטים יש בי, תקבלני אם לא, ואמר לו הן. עד שכל הדברות היו מחזירים אחר ישראל כלם, וקבלו ואמרו (שמות כד ז) 'נעשה ונשמע':

וזה ה' יתן אמר, והיה צריך לומר 'אדני אומר', אלא זה הקול היה בו ממש, והיה נתן ביד ורואים אותו ישראל, שנאמר (שם כ טו) 'וכל העם ראים את הקולות'. ועוד, הדבור היה הולך לכל ישראל, ואומר אני הדבור פלוני תקבלני אם לא, ואמר לו הן, וזהו המבשרות הדבור לישראל, וזהו צבא רב: (דורש טוב, דרוש ב' למתן תורה)

במתן תורה פרסם הקב"ה חביבותם של ישראל

אי נמי יש לומר על פי מה שכתבנו בסמוך, דבאכילת הפן גשתיונו עם המלאכים ובשביתת השבת השונו לכבודו יתברך. והנה הקדוש ברוך הוא יתברך שמו מרב אהבתו את עמו ישראל רצה

ישועות יעקב
דקה מתורתו של האביר יעקב'
לשמיעת השיעורים 02-803-9999

אוצרותיהם של מגידים

דקות ספורות לאחר מכן הופיע המשרת לחצרה כשכלו נרעש ונפחד: "היודעת את מי שלחת? הרב החסיד הגיע, מעוטף בטלית ועטור בתפלין, ובקש שאבוא לקחת העסה!". עיניה של האשה חשכו, ובחרדה רבה מהרה ביחד עם בעלה, בעל המאפיה והמשרת לבקש את סליחת הרב החסיד על הטרחה.

כששמע את בקשתם, לא היה קץ לתמיהתו: "ראשית, דברה מאחורי הדלת הסגורה. לא היתה יכולה לדעת את מי בקשה, שנית, קראה לי בשם 'יהודי טוב', על כך ודאי אינה צריכה לבקש מחילה. ושלישית, זכתה אותי במצות חסד, ועל כך צריך אני להכיר לה טובה!..."

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א: הענוה ושפלות הרוח הנה תנאי בסיסי לקניית וקבלת התורה, הסכיתו ושמעו עובדות מגדולי ישראל על ענוותנותם המופלגת...

השמש, הוציא מידי את הספר והפטיר: "יהודי פשוט צריך לומר תהלים, אנו זקוקים עתה לגמרא כדי ללמד בה!".

בלי אומר הניד "חזון איש" את ראשו לאות הסכמה.

למחרת, כאשר הגיע "חזון איש" להתפלל בבית המדרש, רצה השמש לכבדו בעליה לתורה כאורה ובקש לדעת את שמו, כשהשיב "חזון איש": "אברהם ישעיהו בן רבי שמריהו יוסף", הביט בו השמש כשמבט מבולבל בעיניו – האם אין זה שמו של האברך שכולם סחים בו בכבוד ובהתפעלות?

רגע אחד הלך עד שחדרה למוחו ההבנה כי אכן כך הוא... זהו האברך – והוא נהג כלפיו בזלזול כה גדול...

בקול בוכים פנה אל "חזון איש" ובקש מחילה, אך "חזון איש" השיב לו בשלוה: "על מה עלי למחול? הן צדק מר בכל דבריו – ללומדי השעור הקבוע ישנה זכות קדימה לעין בגמרא, ויהודי אכן צריך לומר תהלים...".

ועוד מעשה שהיה בירושלים, כפי שמסופר בספר "אבותינו ספרו לנו":

אחת מנשות ירושלים השכימה קום והבחינה כי בעל המאפיה הניח בצק לתפיחה בלילה וכעת הוא תפח דיו ועומד להחמיץ ולהתקלקל. בקשה האשה להצילו מן ההפסד, אולם מאחר שלא הדינה לצאת מפתח החצר ללא רדיד על לבושה, עמדה מאחורי הדלת הסגורה וחדדה את אזניה, שמא יעבור שם אי מי ויוכל לסייע בעדה לעזר לבעל המאפיה.

לא חלפו רגעים רבים וכבר שמעה קול פסיעות. "יהודי?", בררה האשה.

"כן", ענה הקול.

"הואל נא בטובך, יהודי טוב, וכשתעבר ליד המאפיה, תבקש שהמשרת יבוא לקחת את

הג שמת, והם יושבים ומשוחחים בדברי תורה. והואיל ורב מספרם, עלול אני להבחין בחסרונותיו של אדם זה ואחר – אמור נא אתה: יהודי מטריח עצמו לאחל ברכה ואני אנמול לו רעה תחת טובה ואראה בחסרונותיו? ובכן, מצאתי עצה מן הכתובים: 'עֵינֶיךָ לֹנְכָה יִבְיטוּ וְעַפְפִּיךָ יִיָּשְׂרוּ נְגַדְךָ' (משלי ד, כה), ומפרש "בעל הנתיבות" זצ"ל: כאשר עיניך לנכה יביטו, ויראו את חסרונות הזולת – מהר להישיר עפעפיך נגדך, להתבונן בעצמך תחלה ולראות את כל חסרונותיך, ותדע שעליך לקשט עצמך תחלה ולא לדון את רעך... פסוק זה כתבתי לעצמי וטמנתי בכיס, וכשיבואו האורחים אוציאו ואשווהו לנגד עיני מבין אתה איפא שעבורי יש כאן משום פקוח נפש..."

כאשר הגיע "חזון איש" זצ"ל למינסק בימי אברכותו, כבר הלך שמו לפניו כבן עליה מהמיוחסים שבדור, אולם לא הכל הכירו את מראה פניו.

עלה לבית המדרש ונטל גמרא לעיניו בה, וכיון שהגיעו לומדי השעור ונצרכו לגמרא, פנה אליו

בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני (יתרו יט, א)

התורה נתנה במדבר, ודרשו חז"ל (במדבר רבה א, ז) שבא הדבר ללמדנו כי "כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר, הפקר אינו יכול לקנות את החכמה והתורה", נמצא, אפוא, שהענוה ושפלות הרוח הנה תנאי בסיסי לקניית התורה, ואכן בכל מקום שבו מצאנו תורה – מצאנו גם את מדת הענוה.

בענין זה מספר בהגדה של פסח "מעשה רב" כי באחד מימי חולו של מועד פנה רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל אל תלמידו וכן משפחתו רבי דוד פינקל בבקשה שימציא לו כלי כתיבה.

התלמיד שתמה על הבקשה, הגיב: "חול המועד..."

"לא שכחתי זאת", הגיב הגאון הישיש בנועם, "אבל עלי לכתוב משהו... אין בכך כלום, במה שאני רוצה לכתוב, אבל חייב אני לכתוב".

תורה היא – ולימוד היא צריכה, הבין רבי דוד, ולפיכך לא הרפה: "מה הדחיפות, האם מדובר בדבר האבד?".

"שום דבר", חזר שוב הגאון, "באמת שום דבר – אבל עבורי זה ענין של פקוח נפש".

"פקוח נפש?! נדהם התלמיד.

"כן, אצלי הוא פקוח נפש – אבל כבר אמרתי לך שאין בכך כלום. אנא בטובך, הבא לי עט ודיו".

השתאה התלמיד, ועשה כאשר התבקש. טבל ראש הישיבה את הקלמוס בדיו, כתב על פיסת נייר מילים אחדות והכניסה לכיסו, "עתה אפשר להמשיך וללמוד" אמר לתלמידו.

אולם רבי דוד לא יכול עוד להתרכז בלמוד כמקדם: להיכן נעלם אותו פקוח נפש? איך אפשר להמשיך ללמוד בניחותא?

כשראה הגאון כי תמיהתו טורדת את מנוחתו ומפריעה לרכזו הסביר: "אגלה לך פשר הדבר, כידוע לך, באים בחול המועד מבקרים רבים לאחל

אוצרותיהם של מגידים

כששמע את בקשתם, לא היה קץ לחמיהתו: "ראשית, דברה מאחורי הדלת הסגורה. לא היתה יכולה לדעת את מי בקשה, שנית, קראה לי בשם 'יהודי טוב', על כך ודאי אינה צריכה לבקש מחילה. ושלישית, זכתה אותי במצות חסד, ועל כך צריך אני להכיר לה טובה...".
(הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א – מתוך האור)

"הרב החסיד?!", בקושי רב חזרה האשה על מלותיו, זה היה כינוי המפורסם של ראש המקבילים בשיבת בית א-ל, המקובל האלקי רבי יוסף קובו זצ"ל... הוא, ולא אחר, שמש כשליח... עיניה של האשה חשכו, ובחרדה רבה מהרה ביחד עם בעלה, בעל המאפיה והמשרת לבקש את סליחת הרב החסיד על הטרחה.

העסה, שאם לא יבוא מיד, תתקלקל!"
"מיד אעשה זאת", ענה הקול, והפסיעות התרחקו.
דקות ספורות לאחר מכן הופיע המשרת לחצרה כשכלו נרעש ונפחד: "היודעת את מי שלחת? הרב החסיד הגיע, מעוטף בטלית ועטור בתפלין, ובקש שאבוא לקחת העסה!".

ניסו הוריה לשכנעה לבטל השידוך שלא תחיה חיי צער, אולם היא בשלה שאינה מסכימה לצער בן ישראל, עד שבאו לכלל פשרה שישאלו את הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל, ומה שיאמר יעשו, הלכו ושאלו אותו מה לעשות, הרהר מעט בדבר והשיב: 'אתם יכולים לעזוב את השידוך'. שאלה הכלה: 'מותר או צריך?' אמר לה 'מותר'. 'אם כן איני רוצה' פסקה הכלה, ובטרם צאתה ביקשה ברכה מן הרב, פרץ הרב בבכי ואמר בהתרגשות: 'ממני את מבקשת ברכה, כלה כזו שרחמה על החתן ולא רצתה לעזוב את השידוך אני מבקש ברכה ממנה'.

הגאון רבי מאיר צוויבל: ובאו המקטרגים ואמרו להקב"ה שיעזוב את השידוך, ויחפש לו בן זוג אחר, אולם הקב"ה לא הסכים לגרשינו, 'ועדיין חביבותא היא גבן' (שבת פח:), שהוסיף לאהוב אותנו.

(שה"ש א, יב), והכלה זנתה בתוך חופתה, ובאו המקטרגים ואמרו להקב"ה שיעזוב את השידוך, ויחפש לו בן זוג אחר, אולם הקב"ה לא הסכים לגרשינו, 'ועדיין חביבותא היא גבן' (שבת פח:), שהוסיף לאהוב אותנו.

לכן אנו מבקשים בחג השבועות 'השיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך וכו' כאשר רצית ואמרת לברכיננו, דהיינו שאנו אומרים להקב"ה: 'הרי אתה נשאת אותנו וקירבתנו אליך במעמד הר סיני, ואנחנו ברוב איולתנו חטאנו מיד אחר הנישואין ונתרחקנו, אולם אתה לא רצית לגרשינו, וזהו שאנו מתפללים 'כאשר רצית ולא עזבת אותנו, 'זאמרת לברכיננו, ע"כ אנו מבקשים ממך שתברכנו מברכות פייך.

(הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א – גליון המאיר)

והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך וכו' כאשר רצית ואמרת לברכיננו (תפילת מוסף).

מעשה שהיה לפני כמה שנים בחתן וכלה שנתקשרו בקשר שידוכין, ולאחר זמן קצר נתגלה אצל החתן המחלה הידועה רח"ל, והמחותנים דברו ביניהם והסכימו לעזוב את השידוך, אולם הכלה לא רצתה לשמוע על כך, בטענה שהבחור אינו אשם ומדוע עליו לסבול בנוסף למחלה גם עזיבת השידוך.

ניסו הוריה לשכנעה לבטל השידוך שלא תחיה חיי צער, אולם היא בשלה שאינה מסכימה לצער בן ישראל, עד שבאו לכלל פשרה שישאלו את הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל, ומה שיאמר יעשו, הלכו ושאלו אותו מה לעשות, הרהר מעט בדבר והשיב: 'אתם יכולים לעזוב את השידוך'. שאלה הכלה: 'מותר או צריך?' אמר לה 'מותר'. 'אם כן איני רוצה' פסקה הכלה, ובטרם צאתה ביקשה ברכה מן הרב, פרץ הרב בבכי ואמר בהתרגשות: 'ממני את מבקשת ברכה, כלה כזו שרחמה על החתן ולא רצתה לעזוב את השידוך אני מבקש ברכה ממנה. ע"כ המעשה. הרי כמה גדלה מדריגתה שויתרה לחיות בצער כדי שלא לבייש בן ישראל.

ובאמת, הוא אשר היה במעמד הר סיני, שהיתה חתונה גדולה ושמחת נישואין בין ישראל לאביהם שבשמים, והנה 'עד שהמלך במסבו נרדף נתן ריחו'

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

אוצרותיהם של מגידים

לאחר ההלויות, פנה בן הנפטר הראשון לרב העיר, רבי חיים מבריסק זצ"ל, והתלונן בפניו על בזיון המת שאנשי החברא קדישא עוללו לאביו. בתגובה ביקש רבי חיים מבן הנפטר להביא לו מארון הספרים את ספר הרמב"ם על הלכות אבלות. רבי חיים סרק את ההלכות במהירות ולאחר מכן אמר לאבל משפט אחד: "מחר אדבר עם אנשי החברא קדישא, אבל הדבר לא נוגע לא אליך ולא אל אביך!"

איש לא הבין מדוע בן הנפטר הכאוב והפגוע אינו זכאי לתבוע את כבוד אביו. השאלה הדהדה בחדר עד שאחד התלמידים העז לשאול את רבי חיים מדוע פסק כי הדבר אינו נוגע לאבל ואביו...

הגאון רבי יעקב שיש שליט"א: כל יהודי מקבל בכל בוקר יממה עם שמונים וששה אלף וארבע מאות שניות. הוא יכול להשתמש בשניות הללו כראות עיניו, אבל השניות שלא ניצל לא יצטברו לו ליום הבא.

מהות הסדר וכיצד הוא משפיע על מהות ההלכה. "בתחלה הסתפקתי האם הקדמת קבורת הנפטר הראשון נובעת מכבוד המת או מדין 'אין מעבירין על המצוות'. אם הלכה זו נובעת מכבוד המת, יש לבני משפחת המת זכות לתבוע את כבודו. אך אם הלכה זו נובעת מדין 'אין מעבירין על המצוות', היא לא נוגעת למת ולבני משפחתו אלא קשורה לאנשי החברא קדישא בלבד. לכן עברתי על כל הלכות האבלות המובאות ברמב"ם. ומשראיתי כי הלכה זו אינה מופיעה בהלכות אבלות, הסקתי כי היא אינה נובעת מכבוד המת אלא מדין 'אין מעבירין על המצוות'. לכן פסקתי כי האבל אינו בעל דין בענין, היות והדבר אינו קשור לכבוד אביו, אלא לסדר המצוות המטלות על אנשי החברא קדישא".

כך הסיק רבי חיים מבריסק הלכה לדורות מסדר דברי הרמב"ם. ומזאת יכולים אנו ללמד כיצד הסדר מגלה את מהות הדבר ומעיד על משמעותו.

שמונים וששה אלף וארבע מאות שניות במתנה

נתאר לעצמנו אדם שמקבל בכל יום במתנה מעטפה עם שמונים וששה אלף וארבע מאות דולרים. המעניק הוא גביר מאמריקה, המוכן לשלוח את הכסף מידי יום בכפוף לתנאי אחד ונחרץ. מקבל המענק יוכל להשתמש בכסף באופן חפשי ולהוציא אותו כראות עיניו מהבקר עד הערב, אך כל העודף שיוותר במעטפה עם השקיעה ילקח מידי ויוחזר לרשות הנותן.

מקבל המענק יודע כי אם יחכנן את סדר יומו בתבונה, הוא יוכל לרכש נכסים מניבים ולצבר תוך תקופה הון אדיר. אולם אם יבזבז את הזמן על קניות במכלת, הוא יפסיד מדי יום עשרות אלפי דולרים. האישי נהפך לבן אדם הכי מסדר בעולם. כל דקה מחייו מתכננת, מנהלת ומנצלת. הוא יודע מראש לאלו תניות הוא ילך ומה הוא יקנה, כדי לנצל בכל יום את כל הכסף עד הדולר

לא ידע למה נועד הדף הצבעוני שבידיו, ואילו שאיפות הוא יכול להגשים באמצעותו. ומכאן שהסדר חשוב כדבר עצמו, ונחשב ליצירה בפני עצמה.

הסדר מגלה את מהות ההלכה

בעיר בריסק נפטרו שני אנשים ביום אחד. הנפטר הראשון הלך לעולמו בשעות הבקר, והנפטר השני בשעות אחר הצהריים. על פי ההלכה יש לקבור ראשון ראשון ואחרון ואחרון, אולם אנשי החברא קדישא של בריסק הפכו את היוצרות, וקברו את הנפטר הראשון אחרון ואת הנפטר האחרון ראשון.

לאחר ההלויות, פנה בן הנפטר הראשון לרב העיר, רבי חיים מבריסק זצ"ל, והתלונן בפניו על בזיון המת שאנשי החברא קדישא עוללו לאביו. בתגובה ביקש רבי חיים מבן הנפטר להביא לו מארון הספרים את ספר הרמב"ם על הלכות אבלות. רבי חיים סרק את ההלכות במהירות ולאחר מכן אמר לאבל משפט אחד: "מחר אדבר עם אנשי החברא קדישא, אבל הדבר לא נוגע לא אליך ולא אל אביך!"

איש לא הבין מדוע בן הנפטר הכאוב והפגוע אינו זכאי לתבוע את כבוד אביו. השאלה הדהדה בחדר עד שאחד התלמידים העז לשאול את רבי חיים מדוע פסק כי הדבר אינו נוגע לאבל ואביו. תשובתו המאלפת של רבי חיים מלמדת את

והנבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות ביה ונגע בקצהו וגו' (יט, יב).

רבי יצחק הוטנר זצ"ל כתב הקדמה יפהפיה בראש הספר "אוצר מפרשי התלמוד" על מסכת בבא מציעא חלק ב'. עורכי הספר לא הוסיפו חידושים משל עצמם, אלא ביארו את דברי רבותינו המפרשים בתוספת כותרות והערות. אך רבי יצחק הוטנר ביאר בהקדמתו כי מלאכת הסידור והעריכה, הנה יצירה העומדת בפני עצמה. "שגיאה גסה היא לכנות את עבודת הספר כמעשה ליקוט. עיקר העבודה המושקעת בספר היא תפיסת הקצב הפנימי של הסוגיה, כדי להתאים לו לקצב הזה את סדור הדברים וכינוסם. תפיסה זו של קצב הסוגיה, היא מלאכת מחשבת של לומדות וסדור הדברים לפיו של קצב זה, הוא עבודת יצירה עוצמתית.

בתהלים פרק קל"ו ישנה הזרה בת עשרים ושש פעם על האמרה 'כי לעולם חסדו'. בין עשרים ושש התופעות שעליהן נאמר השבח של 'כי לעולם חסדו', נמצאות הן שלוש התופעות של מציאות האור בעולם. ועל זה הוא אומר 'לעשה אורים גדלים כי לעולם חסדו'. ואחר כך הוא ממשיך את 'השמש לממשלת ביום כי לעולם חסדו', 'את הירח וכוכבים לממשלות בלילה כי לעולם חסדו'.

הרי לנו להדיא כי אותו השבח עצמו הנאמר על עצם יצירת המאורות, אותו השבח עצמו נאמר על סדור המאורות בזמנים מיחדים כל אחד לעצמו. כי על כן הכנסת סדר התאמה וקצב בתוכן היצירה, משתוים היא בערכם ובמשקלם עם גוף היצירה עצמה" (פחד יצחק אגרות וכתבים אגרת עט).

הסדר מלמד את משמעותה של היצירה ונותן לה את ערכה. בלעדי הסדר האדם לא יכול לדעת מה הוא מחזיק בידיו. אם נתן שטר בן מאתיים שקלים לילד שאינו מבין את מהותו של הכסף, השטר שקבל לא יהיה שווה ערכו מאומה. הוא

אוצרותיהם של מגידים

האחרון.

כל יהודי מקבל בכל בקר יממה עם שמונים וששה אלף וארבע מאות שניות. הוא יכול להשתמש בשניות הללו כראות עיניו, אבל השניות שלא ניצל לא יצטברו לו ליום הבא. אין אפשרות לאגד את השניות ולהעביר אותן מיום

ליום. הזמן שהאדם ניצל נותר ברשותו לעד, והזמן שהוא לא ניצל חוזר לקב"ה. כל שניה יכולה ללכת לאבדון או להפוך לנצח נצחים. כשאדם מתחיל את הבוקר מתוך מחשבה על שמונים וששה אלף וארבע מאות השניות שקבל היום במתנה, הוא מתכנן את סדר יומו בצורה הכי

מסדרת ומארגנת כדי לא לבזבז ולו רגע. כשאדם מבין שכל שניה שחולפת לא תחזור לעולם, הוא מנהל את חייו בצורה מתכננת ומסדרת, כדי לנצל כל רגע באופן המיטבי ולצבור זכויות שיעמדו לו לנצח נצחים. (הגאון רבי יעקב שיש שליט"א - "לרומם")

היהודי הספיק להגיע הביתה דקות ספורות לפני השקיעה. הוא הניח את המקצה שבכיסו, והלך לבית כנסת להתפלל קבלת שבת.

בעודו אומר את המלים "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה", עברה בו מחשבה עגומה: איפה הברכה? הרי הפסדתי כעת את הקונה היחיד שהיה לי! אחד ומיוחד שהתקדם לשלב כה רציני במשא ומתן! מן הסתם בעוד שעה אחת, לכל היותר, כבר היינו מגיעים לסכום טוב... אך הוא חיזק את עצמו והרגיע את סערת רוחו, מתוך החלטה שאינו מתלונן, אלא רק שמח לקים את מצוות ה' כפי שצריך. ובכחות מחודשים החל לשיר: "כי היא מקור הברכה", כשהוא באמת ובתמים מאמין למה שהוא אומר...

הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א: בשביל השבת 'הפסיד' כביכול קונה פונטיציאלי, אך אחר כך מעל לדרך הטבע קנו ממנו את ההשקעה בפי חמש ממה שרצה הוא לקנות - כי היא מקור הברכה...

לבית כנסת להתפלל קבלת שבת. בעודו אומר את המלים "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה", עברה בו מחשבה עגומה: איפה הברכה? הרי הפסדתי כעת את הקונה היחיד שהיה לי. אחד ומיוחד שהתקדם לשלב כה רציני במשא ומתן! מן הסתם בעוד שעה אחת, לכל היותר, כבר היינו מגיעים לסכום טוב... אך הוא חיזק את עצמו והרגיע את סערת רוחו, מתוך החלטה שאינו מתלונן, אלא רק שמח לקים את מצוות ה' כפי שצריך. ובכחות מחודשים החל לשיר: "כי היא מקור הברכה", כשהוא באמת ובתמים מאמין למה שהוא אומר.

השבת חלפה, הקונה נעלם מבלי להותיר עקבות, והבנין עמד ברשותו עוד זמן רב ללא ביקוש, כשהוא מתקשה לעמד בתשלומי המשכנתא המכבידים.

והנה פקדה את מקסיקו סיטי רעידת אדמה קשה. באזור כלו התמוטטו מבנים ובנינים רבי שנים. הבנין היחיד שנוותר על עמדו היה הבנין שלו, אשר שיפץ לפני זמן קצר, ונעשו בו כל חיזוקי הבטון הנדרשים... על הבנינים שהתמוטטו נמנו גם חלק מבניני הממשלה. הם חיפשו בדחיפות בנינים חלופיים לצורך המשך העבודה. תוך זמן קצר פנו אליו, והציעו לקנות ממנו את הבנין במחיר פי חמשה מן הסכום שאותו הציע לו הקונה ההוא...

כך הראה לו הקב"ה שאכן השבת, שאותה התעקש לשמר, הוותה עבורו מקור של ברכה!

(הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך במדבר)

מרגע לרגע. בעוד זמן לא רב תשקע השמש ותכנס שבת!

הוא נסה לזרז את הקונה ולהציע שישבו בפעם אחרת, אך הלה התרגז: "אני קונה כאן בנין במיליוני דולרים! אתה לא תעז להגביל אותי בזמן! לא מענין אותי שבת או לא שבת. אני צריך את כל הזמן שאני רוצה!"

היהודי נשך את שפתיו. שבת היא מקור הברכה, ואחרי שקבל על עצמו לשמור שבת, הוא אינו רוצה לחלל אותה - אך זה הקונה הרציני היחיד שהגיע אליו! אם ישלח אותו, עלול הוא לפשוט רגל ולהיתקע עם הבנין הבלתי מבוקש הזה!

כשהשמש גלשה מטה, הצליח להגיע לידי החלטה. הוא קם ממקומו, והודיע למוכר שצד לו, אך עליו לעזוב, והוא רשאי לעשות בענין כהבנתו. הקונה רגז, ועזב את המקום שלא על מנת לשוב.

היהודי הספיק להגיע הביתה דקות ספורות לפני השקיעה. הוא הניח את המקצה שבכיסו, והלך

זכור את יום השבת לקדשו (יתרו כ, ז)

בשנת תשמ"ח החליט יהודי במקסיקו להשיקע בנדל"ן. מומחים יעצו לו לחפש בנין ישן, לשפץ אותו, ולאחר מכן למכור אותו ביקר, והוא החליט ללכת על זה. לא היה לו כסף משל עצמו, ולצורך הקניה והשיפוץ נטל הלוואות ומשכנתאות.

כדרכם של שיפוצים, שהם הוצאה מתגלגלת שהולכת ותופחת, גם השיפוץ הזה התברר כהרבה יותר יקר מן התכנון הראשוני. הבנין היה ישן, וכשרק התחילו להרים מרצפות התגלו בעיות קשות. היה צריך לחזק את הבנין בחיזוקים של בטון ועמודים, והדבר ייקר את הבניה באופן משמעותי.

כאשר הסתיים השיפוץ הוא היה לחוץ מאד למכור את הבנין במהירות. חבל היה לו על כל יום שבו הוא משלם רביות על המשכנתאות שלקח. אלא שלמרות כל מאמציו - שום קונה פוטנציאלי לא התענין בקניית הבנין.

במהלך השנים של הקניה והשפוצים התקרר אותו יהודי לשמירת תורה ומצוות, וקבל על עצמו לשמר שבת. כעת נשען על אביו שבשמים, ונשא תפלה אל ה', שיעזור לו למצא קונה טוב.

והנה סוף סוף הגיע קונה, משקיע מצרפת. הוא בא לראות את הבנין, ובקש לשבת אתו למשא ומתן. הפגישה נקבעה ליום ששי בשעות הבקר, מתוך מחשבה שחסתיים עד הצהררים, אלא שהקונה לא היה רגוע. הוא בקש לראות את אשור המהגדס, ועבר בעיון רב על כל מסמכי הבניה, על אשורי הטאבו, ועל כל הטפסים שהיו קשורים לקניה ולשיפוץ.

השעה הלכה והתאחרה, והמוכר נעשה לחוץ

השבוע במדור:

כיצד נקיים זכרון ל"שתי הלחם" בחלות של חג השבועות | מהו טעם מנהג אכילת מאכלי חלב בחג השבועות? | האם ניתן להסתפק בסעודת יום-טוב במאכלי חלב בלבד? | האם יש צורך להמתין בשעות בין אכילת חלב לבשר | תקלה בהכנת מאכלי חג השבועות | קריאת התורה לבן א"י בחו"ל | ריקודים בחג | קידוש בן א"י לשומר יו"ט שני | עירוב תבשילין - זמנו ואופן עשייתנו | שטיפת כלים לכבוד שבת

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

כיצד נקיים זכרון ל"שתי הלחם" בחלות של חג השבועות

שאלה: כתב הרמ"א (או"ח סימן תצד ס"ג) וז"ל: "כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר, וצריכין להביא עמהם ב' לחם על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים, עכ"ל. כלומר עצם הבאת ב' לחמים הוא זכרון למצות "שתי הלחם". והוסיף המג"א (שם סק"ט, הו"ד משנ"ב ס"ק יז) שכוין שבלחמים יש זכרון ל"שתי הלחם" א"כ יאפו אותם מקמה חטים כדוגמת שתי הלחם.

ויש להבין את עצם דברי הרמ"א כיצד יש זכרון בהבאת ב' לחמים ל"שתי הלחם", הרי בלאו הכי בכל יום טוב צריך להביא שתי חלות על השולחן מדין "לחם משנה" (או"ח סימן תקכט ס"א)?

תשובה: שאלה זו נשאל הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל (שו"ת שלמת חיים סימן שה) והשיב בקצרה וז"ל: שתי הלחם שבאו במקדש בחג השבועות, נתייחדו בכך שהיו אפיות "חמץ" ולא מצה כשאר מנחות של כל ימות השנה, כמו שנאמר (ויקרא כג, יז) "חמץ תאפינה". ולכן עושים זכר באותם לחמים של חג השבועות ממה שאינו נוהג בכל ימות השנה, עכ"ד. ולכאורה כוונתו שיש לעשות "שינוי" בתבנית הלחם של חג השבועות.

אמנם רבינו זצ"ל סתם ולא פירש, מהו השינוי שעושים בלחם משאר ימות השנה, ובמה היא ניכר שאותם ב' לחמים שמונחים על השולחן

לכל זווית כעין קרנים ואורך הקרן ד' אצבעות". וברמב"ם (פ"ח מתמידין ומוספין ה"י) חולק על תבנית הקרנות הבולטות וכותב "ומרובעות הן, אורך כל חלה שבעה טפחים ורחבה ארבעה טפחים וגובהה ארבע אצבעות", כי סובר 'קרנות' היינו מדת הגובה (הר המוריה שם).

ויעוין בתשב"ץ (ח"א סימן קלד) שבידר את תבנית "לחם הפנים" לדעת רש"י, וכותב בתיאור ה"קרנות" (בד"ה אבל) וז"ל: "שהוא דומה לקרנות המזבח, והוא יתרון ולא חסרון, והוא נאה ללחם שיהא כמגדל בנוי לתלפיות", ומשמע מהלשון "כמגדל בנוי" שהיו מדביקים את הקרנות על גבי הלחם, שיהיו בולטות כלפי מעלה, ולא בעוביו / גובהו שיהיו בולטות לצדדים (וכמו שאכן מבאר אה"כ שאת הקרנות היו מוסיפין במידת גובהו). ומסיים "זאת היא צורת לחם הפנים לפרש"י ז"ל, ומכאן יצא המנהג לעשות לחם בעצרת בצורה כזו" [יעו"ש, שהוקש תבנית שתי הלחם ללחם הפנים].

ויתכן שכונת הרמ"א היא להביא לשולחן שני לחמים כתבנית שהביא ה"כל בו", לחם עם ד' ראשים. ולהאמור בשיטת רש"י שהיו לו זוויות בולטות בצורת קרניים. וממילא צורתם המיוחדת של הלחמים, היא המזכרת למצות "שתי הלחם".

[יעוין שהחיד"א (לב דוד פרק לא) ביאר מנהג זה "דהתורה נקראת לחם, וכתוב בה 'ארוכה מארץ מידה' ולכן עושים לחם ארוך, ורומז לתורה ארוכה ורחבה, ובו ד' ראשים כנגד ד' חלקי פרד"ס שיש בתורה, עכ"ל. ויתכן גם שניתן לעשות את הלחם כעין ס"ת עם ידיותיו וקרנותיו].

לסיכום: החפץ לקיים את מנהג הרמ"א

כבכל יום טוב, יש בהם זכרון ל"שתי הלחם". האם ניחא עליהם פתקא ובה כתוב "זכר לשתי הלחם"? ויתכן לומר ע"פ המג"א (סק"ח) שאת הלחם המיועד למאכלי החלב נהגו לאפות עם חמאה, וממילא עושים אותה בצורה שונה מלחם רגיל כדין "לחם חלבי" (עיין מחצית השקל), אכן זהו קצת דוחק שלזה כיוון הרמ"א, שבפשטות משמע שכונת המג"א היא שאחרי שיש כזה מנהג אז אופים את הלחם בחמאה, אבל אין כוונתו לבאר את דברי הרמ"א וצ"ב.

ויתכן לבאר את כוונתו בהקדם דברי ה"כל בו" (סימן נב, הו"ד בחק יעקב שם סק"ט) וז"ל: "גם נהגו הנשים לעשות בשבועות לחם ארוך ולו ארבע ראשים, ונראה לומר כי נמצא המנהג זכר לשתי לחם הקרב בעצרת, או מפני מזל תאומים המשמש בסיון, עכ"ל.

והנה צורת הלחם הארוך עם ארבע ראשים היא תבנית ככרות "שתי הלחם", כמבואר במנחות (דף צו ע"א) "שתי הלחם - ארכן שבעה טפחים, ורחבן ד' טפחים, וקרנותיהן ארבע אצבעות", ופירש רש"י (שם ד"ה קרנותיה) "שהיה מדביק בצק

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

וכן נהגו הגר"א ותלמידיו לבצע בכל שבת ויר"ט בכל סעודה את שני הכרות של ה"לחם משנה" (משנ"ב שם סק"ד), וכן נהג בעל ה"לשם" ומר"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל. [ובזה ביאר הגר"א את הבקשה "גלי לן טעמי דבתריסר נהמי", שבכל שבת יש ג' סעודות ובכל סעודה יש ב' לחמים, וע"י שבועים את שתי הלחמים, נמצא שיש לנו י"ב פרוסות. ועל זה הבקשה מהקב"ה שנוכה לגלות את הטעם של אותם י"ב נהמי].

ועכ"פ לענייננו למנהג זה עדין לא יהא ניכר בבציעת ב' הלחמים באותה סעודה זכרון לשתי הלחם. ולכן נראה כמו שכתבנו שראוי לעשות זכרון בצורת תבנית הלחם.

בחג השבועות שנהגו מקדם לאכול באותה סעודה בתחילתה מאכלי חלב ואח"כ (בהפסקה קלה) את מאכלי הבשר, ואין לאכול מאותה פרוסה המיועדת למאכלי החלב גם את המשך הסעודה המיועדת למאכלי הבשר, א"כ בוצע בבת אחת את שתי הלחמים, כדי שיהיו לו שני פרוסות אחת לחלב ואחת לבשר, וזהו הזכרון המיוחד בחג השבועות. ומדויק נפלא בדברי הרמ"א "כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר, וצריכין להביא עמהם ב' לחם..." , שכתב את המנהג להביא ב' הלחמים כפועל יוצא מהמנהג לאכול חלב ואח"כ בשר.

אכן יש להעיר שהרי מנהג הרש"ל והשל"ה,

לעשות זכרון לשתי הלחם בחלות של חג השבועות, יכול לעשות זאת על ידי שיעשה אותם כתבנית המובאת ב"כל בו".

וכמו כן נראה שאם יאפה הלחם בחמאה, גם יקיים את מנהג הרמ"א, כי סוף סוף יש כאן שינוי מהתבנית הרגילה של הלחם [וכמובן יקפיד לעשות זאת כדן, דהיינו בכמות קטנה ובצורה שונה מלחם רגיל, וכמבואר במחצית השקל שם].

יש מהת"ח שהעירו שיתכן שאין כוונת הרמ"א כלל לעשות שינוי בתבנית הלחם, אלא שבועד שבכל שבת ויר"ט מביאים לחם משנה ובוצעים חלה אחת בלבד (וכמבואר בסימן עדר ס"ב), שבוצע פרוסה גדולה שתספיק לכל הסעודה, כאן

הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א בעל הילקוט יוסף

המלאכים שאנו נוהרים יפה בדינים אלו. ובספר שיה שרפי קודש (שבועות) כתב בשם החידושי הר"מ מגור, שכל יום מימות השנה הוא כנגד אחד מהלאוין שבתורה, שהם שס"ה ימות החמה, כנגד שס"ה לאוין. וחג השבועות הוא כנגד הלאו של "לא תבשל גדי בחלב אמו" (שמות לד כו), ולכן בסמוך ללאו זה נאמר הפסוק "ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלווקך", זה חג השבועות (ועי' תוס' ב"ב פא ע"א). ולכן ביום זה של חג השבועות שהוא כנגד הלאו של איסור בשר בחלב, אוכלים מאכלי חלב ושוהים קצת, ואח"כ אוכלין בשר, כדי שיהיה ניכר קיום המצוה הזו.

מאכלי חלב בחג השבועות
מהו טעם מנהג אכילת מאכלי חלב בחג השבועות? | האם ניתן להסתפק בסעודת יום-טוב במאכלי חלב בלבד? | האם יש צורך להמתין בשעות בין אכילת חלב לבשר?

שאלה: כידוע המנהג בכל תפוצות ישראל לאכול מאכלי חלב בחג השבועות. האם ניתן להסתפק בסעודת יום-טוב במאכלי חלב בלבד, או שיש להכין גם תבשילי בשר? וכמו כן, הרוצה לאכול מאכלי חלב, כמה צריך להמתין עד שיאכל בשר?

סעודה חלבית - אינה תחליף
אף שנוהגים לאכול מאכלי חלב בשבועות, כתב בתורת חיים (חולין פג ע"א) שאין זה כתחליף לסעודה של בשר ויין, שראוי לאכול בצהרי היום סעודה של בשר לשמחת החג, שגם בזמן הזה יש מצוה בשמחת החג בבשרוין. לכן מנהגינו שאחרי הקידוש בבוקר אוכלים מאכלי חלב, ואחרי מנוחה מעט אוכלים הסעודה עם מאכלי בשר.

ולבשל הבשר בכלים חדשים, כי הכלים שהיו להם מקודם, שבישלו בהם תוך מעת לעת, נאסרו מפני המאכלים שנתבשלו בהם קודם מתן תורה, שלא היו כשרים לאכילה לאחר מתן תורה. ולכן היו זקוקים למאכלי חלב, ואנו עושים זכר לזה.

תשובה:
טעמי מנהג אכילת מאכלי חלב
המנהג לאכול מאכלי חלב בחג השבועות, הוא מנהג קדום, ונזכר בספר מנהגים - למחר"א טירנא (שבועות, בהגה אות מט). והכל בו (סי' נב) כתב שנהגו לאכול דבש וחלב בחג השבועות, לרמוז על מתן תורתנו שנמשלה לדבש וחלב, שנאמר (שיר השירים ד יא): "דבש וחלב תחת לשונך". ויש שכתבו, מפני שבעשרת הדברות נתגלו לאבותינו כל חלקי התורה ומצותיה, כדברי רב סעדיה גאון (הובא ברש"י שמות כד יב) שבעשרת הדברות כלולות כל מצוות התורה, וכשירדו מהר סיני אל בתיהם לא מצאו מה לאכול תיכף, זולת מאכלי חלב, כי לבשר היו צריכים הכנה רבה, לשחוט בסכין בדוק בלי פגם, ולנקר החלב וגיד הנשה, ולמלוח הבשר ולהדחיו,

אכילת בשר אחר מאכלי חלב
ואם רוצה לאכול מאכלי הבשר תיכף אחר גבינה, ינקה ידיו היטב וידיח פיו במשקים, ויקנה הפה יפה באכילת פת וכיו"ב, ואין צריך להמתין בזמן, אלא קינוח והדחה כמשפט, וכמבואר בגמרא (חולין קה ע"א): "אמר רב חסדא, אכל בשר - אסור לאכול גבינה. גבינה - מותר לאכול בשר. וכמה ישנה בין גבינה לבשר? ולא כלום".

ובספר תורת חיים (בבא מציעא פו ע"ב) כתב הטעם על פי אגדת חז"ל, שכאשר בא הקב"ה ליתן את התורה לישראל קיטרגו עליהם המלאכים, כי רצו לקבל את התורה לעצמם, אמר להם הקב"ה בכלוח זימנין מקטרגין עליהון, ואתון בשעתא דאתיתו לגבי אברהם אכילתו בשר וחלב, שנאמר (בראשית יח ח) "ויקה חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה", ואילו תינוק של ישראל אינו אוכל בשר וחלב ביחד. מיד הלכו להם המלאכים בפחי נפש. ולכן נוהגים לאכול מאכלי חלב ביום מתן-תורה, ואחר קינוח והדחה אוכלים בשר, שיראו

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

אין שייך כאן דבר שיש לו מתירין, ואינו דומה לביצה שנוולדה ביו"ט.

אך בבדי השלחן (יו"ד סי' פט סק"ט בביאורים) דחה דבריו. אלא שבספר יוסף דעת כתב להקל בצירוף סברת הראשונים דסגי בסילוק השולחן, שכן מעיקר הדיון, ומרן שהצריך להמתין שש שעות, היינו בודאי ולא בספק. וכל שאינו יכול לברר הדבר יכול לסמוך להקל.

קולות מיוחדות בחג השבועות

בחק יעקב (סי' תצג ס"ק יא) כתב: בספרי מנחת יעקב (כלל עו סק"ה) כתבתי בשם הכל בו (סי' קו) שיש אוכלים גבינה בסעודה של עצרת, אף שאין הפסק בשיעור שש שעות, מכל מקום בחג השבועות סומכים לקיים המנהג וכו' אך יש לחצוץ שינוי. ובזכרון משה (ליקוטי דינים אות כו) כתב שיש טעם להתיר בשבועות לאכול מאכל חלב ובשר בסעודה אחת. ובס' פסקי תשובה (סי' רפה) הביא מספר ויעש אברהם (סוכטשוב, אות נא) ששמע שאומרים שבחג השבועות מקילים בזה, ושאל את זקנו, ואמר לו שאם ישן בצהריים יכול לאכול מאכלי חלב, אף אם לא עברו שש שעות מאכילת בשר. ומכל מקום סיים החק יעקב על קולות אלו ששומר נפשו ירחק מהן, וכהסכמת האחרונים שגם בשבועות יש ליהדר כמו בכל השנה. וכן כתב הפרי מגדים (סי' תצד א"א סק"ו) שאין להתיר בשבועות כלל כי אם כמו בשאר השנה להמתין שש שעות. אם כי אין צריך לדקדק, ובחצי שעה אחרונה אחרי חמש שעות ומחצה, רשאי להקל במקום צורך.

ובנועם אלימלך (פר' משפטים ד"ה לא תבשל) כתב שבחג השבועות התירו לנו חז"ל שלא להמתין אחר הגבינה השיעור כמו בשאר ימות השנה, שאז הוא שעת מתן תורה הקדושה, ואנו מראים עצמינו שאנו דוגמת המלאכים בשעת מתן תורה. ובשורת משנה הלכות (ה"ז סי' ע) כתב שגם הנועם אלימלך לא היקל אלא רק מחלב לבשר [לדעת המחמירים, כמובא בגמרא (חולין ק"ה ע"א ובוזוה"ק הנ"ל)], אך לא מבשר לחלב, וכן בדרכי תשובה (יו"ד סי' פט סק"ט) כתב שאין להקל בעצרת.

(ז ועוד), ובגמרא מבואר שאין צריך להמתין. ומרן הב"י הביא דברי הזוה"ק כסמך למהר"ם מרוטנבורג, אך להלכה נקט שמוותר לאכול בשר אחר גבינה ע"י נטילת ידים וקינוח והדחת הפה.

יש מחבר אחד שכתב שאף שלפי ההלכה ומדינא דגמרא מותר לאכול בשר אחר מאכלי חלב, ע"י קינוח והדחה, ראוי להחמיר כדברי הזוה"ק, "ובפרט בני תורה צריכים להחמיר בחומרא זו". וידוע כי מי שאינו רגיל לעיין בספרי מרן זצ"ל, אינו יודע את כללי הפסיקה והוא מבולבל. והרגיל ללמוד בספרי, רואה את דרך הפסק, שישנם כמה פירושים בדברי הזוה"ק, וגם דברי הפוסקים ובעלי הכללים שכל מקום שתלמוד דידן חולק עם הזוה"ק, הלכה כהתלמוד, ומדוע כתב ש"בני תורה צריכים להחמיר"?! הרי מרן בשו"ע כתב להקל. וכי מרן כתב את השו"ע רק לבעלי-בתים, להמון העם, ולא לבני תורה? וכבר כתב מהר"י פראג' (סי' נט) – לפני 280 שנה – שהחמיר נגד המרא דאתרא, אם זה הרמב"ם ולאחריו מרן השו"ע, הרי הוא מזלזל בכבוד רבותיו, שמראה כאילו מרן הקיל כי לא היה מספיק "בן תורה" ולא היה מספיק מחמיר... אלו שטויות שהמציאו רבני הרדיו. ולכן כאמור הלכה למעשה לכולם, מי שאכל מאכל חלב מותר לאכול בשר מיד, ובלבד שיקנה ידיו וידיה פיו.

המסופק אם עבר שש שעות

מאכילת בשר

המסופק אם עברו שש שעות מזמן שאכל מאכלי בשר, כגון שאינו זוכר בדיוק השעה שסיים מאכל הבשר, רשאי להקל מספק ולאכול מאכלי חלב, כי ענין המתנת שש שעות מבשר לחלב הוא מדרבנן, ומן התורה האיסור הוא בישול או אכילה יחד, וספק דרבנן לקולא.

וביד יהודה (יו"ד סי' פט סק"א, הובא בדרכי תשובה סק"ד) כתב שיש להחמיר בזה, דאף שבכל ספק דרבנן אזלינן לקולא, בזה הוי כדבר שיש לו מתירין, שהרי יהא מותר לו בהחלט כשעברו לו בודאי שש שעות, וכמבואר בגמרא (ביצה ד ע"א) דבדבר שיש לו מתירין יש להחמיר אף בספק דרבנן. וכתב שלפי דברי הצ"ח (פסחים ט ע"ב)

והתוספות (קד ע"ב) כתבו בשם בה"ג ורבינו תם שהאוכל בשר שאסור לאכול גבינה, היינו בלא נטילת ידיים וקינוח הפה, אבל בנטילה וקינוח מותר.

וכן האוכל גבינה שמוותר לאכול בשר, הוא אף בלא נטילה וקינוח. וכן דעת רבינו זרחיה הלוי בעל המאור (שם), ורבינו אליעזר ממין בספר ידאים (סי' קמט). אבל הר"ף (בהלכות שם) והרמב"ם (פ"ט מהל' מאכ"א הכ"ו) פסקו שהאוכל בשר צריך להמתין שש שעות עד שיהיה מותר לו לאכול מאכלי חלב, והאוכל גבינה צריך נטילת ידים וקינוח והדחת הפה כדי לאכול בשר. וכן כתב הרשב"א בתורת הבית (פג ע"א) ובספר הרוקח (סי' תסט), וכן כתבו המאירי והריטב"א והר"ן (חולין שם) ובספר תשב"ץ קטן (סי' שנו), וכך פסק מרן בשו"ע (יו"ד סי' פ"ט ס"ב). ואמנם מהר"ם מרוטנבורג בתשובה (דפוס פראג סי' תרטו) החמיר על עצמו להמתין שש שעות אף אחרי אכילת גבינה. אבל לפי הדיון מותר, כמבואר בדברי הגמרא ורוב הראשונים, שאין צריך להמתין, אלא די בקינוח והדחת הפה. ומרן הבית יוסף (או"ח סי' קעג) הביא סמך למחמירים שלא לאכול בשר אחר גבינה בסעודה אחת, מדברי הזוה"ק (פרשת משפטים, קכה ע"א) שכל האוכל מאכלי בשר וחלב בסעודה אחת, או בשעה אחת, גורם לעורר דינים בעולם.

ההלכה והקבלה - כמי פוסקים?

אולם באמת בדברי הזוה"ק לא מבואר שיש להמתין שש שעות, אלא דוקא "בסעודה אחת, או בשעה אחת", וכבר כתבו הפוסקים כמה פירושים בדברי הזוה"ק. ואף אם נאמר שהזוה"ק החמיר גם בבשר אחרי גבינה, הרי ידוע שבכל מקום שהזוה"ק חולק על התלמוד, הלכה כהתלמוד [כפי שכתבו רבינו אליהו מזרחי (ח"א סי' א), שו"ת הרדב"ז (ח"ד סי' לו, פ, קח), לחם חמודות (חולין פרק כל הבשר סי' כג), מהר"י אלגאזי בשלמי צבור (דף נג ע"א, ודף רלב ע"ג), מנחת יעקב (כלל עז אות ט), שו"ת חתם סופר (או"ח סי' נא), שו"ת שאילת יעב"ץ (ח"א סי' מז), הגר"ח פלאגי בשו"ת לב חיים (ח"א סי' סד) ושו"ת מכתב לחזקיהו (סי'

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

מקורות להרחבה: כתב בספר בצל החכמה חלק א' סימן ז' לגבי בני חו"ל שנוסעים לא"י שיש לעיין אם צריכים לקרוא בשבת קודם שתי פרשיות כדי לא להפסיד פרשה, וכתב דלא יקראו ויוותרו על פרשה אחת, ומביא ראייה משו"ע אור"ח סימן קל"ה סעיף ב' בהגה שכתב דאם הציבור ביטל שבת אחת קריאת התורה צריכים להשלים שבת הבאה גם את הפרשה שחיסרו, ודוקא מכיון שחל עליהם חובת קריאה וביטולו, אבל שיקראו מלכתחילה שתי פרשיות כדי לא להפסיד פרשה שאין באפשרותם לקרוא שבת הבאה לא מצאנו.

ובשו"ת קנין תורה ח"י סימן י"ב כתב דביו"ט שני של שבועות שחל בשבת דאז בני א"י קוראים פרשת נשא ובני חו"ל קוראים קריאה של יו"ט, טוב לבני חו"ל לקרוא במנחה גם פרשת נשא ויקראו בעליה של הכהן כל פרשת נשא וג' פסוקים מפרשת בהעלותך ואז ימשיכו לוי וישראל כרגיל כך כתב בשם התורת חיים.

ובספר רבבות אפרים ח"ד סימן ע"ז כתב דזוהאי יכול לעלות לס"ת אף שכבר שמע הקריאה בשבוע שעבר וכן יכול אף לקרוא בתורה ולהוציא ציבור שעדיין לא שמע קריאה זו. ומביא שם בד"ה ה' שכשהגרא קוטלר זצ"ל הגיע לביקור בארץ קראו בשבילו ב' פרשיות, והחידוש דלא חששו לטידחא דציבורא, ובוודאי אם יש מניין של עשרה מבני חו"ל, אזי יקראו ב' פרשיות.

והגרשו"א (שולחן שלמה הלכות שבת ח"א סימן רפ"ב הערה א') פסק דאין צריך להשלים הפרשה שחיסרו, אלא יקראו שנים מקרא ואחד תרגום על הפרשה שהפסידו, משום שהחיוב של קריאת התורה היא חובת ציבור ולא יחיד.

יש מקום להקל, באופן שהערבוב היה כשהבצל כבר החל להיות מטונן היטב שאז חריפותו יורדת ואינו מקבל טעם בשר מהכף שאינה בת יומה, ולכן הבצל מותר. אך אם הערבוב היה בשלב שהבצל עדיין חי, הוא נאסר. הכף עצמה נאסרת בכל מקרה וטעונה הגעלה. והמחבת תלויה בדין הבצל, שאם הוא נאסר גם המחבת טעונה הגעלה ואם הוא מותר, המחבת כשרה גם היא.

מקורות לעיין והרחבה: הדין שחרף מוציא טעם מאינו בן יומו בדוחקא דסכינא ובחום: שו"ע יו"ד סי' צו סעיף א; וגם על ידי שמנונית: שו"ע בשם ספר התרומה וכן הלכה. ש"ך ס"ק ו. הדין שגם המחבת וגם הבצל מצטרפים לששים נגד הכף: סי' צו סעיף א בט"ז וש"ך.

קריאת התורה לבן א"י בחו"ל

שאלה: בחג השבועות אהיה א"י בחו"ל, ושם קוראים בשבת (דהיינו יו"ט שני של שבועות) רק הקריאה של יו"ט, ובארץ ישראל קוראים קריאת נשא, האם צריך אני לחפש אחר מנין של בני ארץ ישראל לשמוע פרשת נשא, ובשבת שלאחר מכן שקוראים בהעלותך בארץ ישראל האם אצטרך להשלים פר' נשא?

תשובה: קריאת התורה היא חובת ציבור, וע"כ אין צריך לחזור דווקא אחר מנין של בני א"י, ואף יכול לעלות לתורה שם. וישלים הפרשה שחסר שנים מקרא ואחד תרגום עד שמיני עצרת, יען שיש לסיים החומש כל שנה. ואם יודע שיש מניין של בני ארץ ישראל שקוראים הפרשה שחסרה לו טוב שילך לשמוע הקריאה.

תקלה בהכנת מאכלי חג השבועות

שאלה: ההכנות לחג השבועות בביתנו כמו בבתי רבים, קצת מורכבות מההכנות לכל חג אחר, בשל העובדה שחלק ניכר מהבישולים הוא חלבי. הכנת כל מאכלי החג בזמן קצר מצריכים תמרון ותשומת לב מרובה כדי לא להיכנס לחששות תערובת בשר בחלב.

השנה בעת ההכנות לקריאת החג, החלטתי להכין פשטידת בצל וגבינות. התכתי בצל בסכין חלבית ושמתתי אותו להזהבה במחבת חלבית. התקלה אירעה באחד הערבובים, תוך כדי התעסקות בתבשיל אחר שמתתי לב שהבצל צריך ערבוב, נטלתי כף נקיה וערבבתי במהירות. ורק משחזרו הענינים לתלם קלטתי שהכף שערבבתי בה אינה אותה כף חלבית שבה התחלתי את הבישול החלבי, אלא כף בשרית. נקייה אמנם, אבל בשרית.

מה דין הכף, מה דין הבצל, ומה דין המחבת?

תשובה: נפרט את הדין אחת לאחת, אך חשוב לזכור שבכל מקרה של שאלה, אם אינך יודעת את הדין המדויק במקרה זה, אין להקיש ולהסיק מסקנות ממקרים דומים ויש לשאול רב: תחילה נקדים שהבצל הוא חלבי, אף אם הסכין החלבית לא הייתה בשימוש באותו יום, מכל מקום על ידי דוחק הסכין וחריפותו מתעורר הטעם החלבי ונבלע בבצל.

בשאלה לא נכתב האם הכף הייתה "בת יומה" דהיינו שהשתמשו באותו יום שבו אירעה התקלה בכף זו בדבר בשרי חם. או שלא הייתה "בת יומה", כלומר – השימוש האחרון בכף בדבר בשרי חם היה יותר מ-24 שעות לפני התרחשות התקלה. לכן נפרט את הדין בשני המקרים:

אם הכף בת יומה – הכף פולטת טעם עד כדי כל גודלה ולכן אם אין בבצל ובמחבת פי שישים מגודל חלק הכף המשמש לערבוב הם נאסרים (שיעור של כ-250 מ"ל הם יותר מפי שישים מכף מתכת המצויה במטבחים היום, בכל מקרה כדאי להתייעץ לגבי שיעור זה עם מורה הוראה).

אם הכף אינה בת יומה – אזי גם אם אין פי שישים מהכף, כגון שכמות הבצל קטנה, עדיין

קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר
02-803-9999

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

התבשיל בערב יום טוב גופא ולא מקודם ולדבריו יש להכין התבשיל דווקא בערב יום טוב או כאמור בליל ערב יו"ט, אך בפת אין צריך להדר בזה כיון שדרך העולם שלא אופים כלל בחג, וכל העירוב בו רק ממנהגא כדי להתיר האפיה ולכן יכול אף לכתחילה לערב על פת שנאפתה קודם. עוד כתב הביאור הלכה (קכז, ו ד"ה עדשים) "לכתחילה מצוה מן המובהר לעשות התבשיל בכונה לשם עירוב, ואולי מועיל אם בישל לצורך שבת" הרי שיש הידור מיוחד לא לערב בתבשיל של יום טוב אלא דווקא ממה שהכין לכבוד שבת, אכן אם הכין סיר גדול ובו תבשיל אחד ליום טוב ושבת, יכול לערב ממנו לכתחילה.

שטיפת כלים לכבוד שבת

שאלה: האם יכול לשטוף כלים לכבוד שבת כבר ביום טוב.

תשובה: אמנם עירוב תבשילין מתיר עשיית כל צרכי שבת ביום טוב, אך יש להדר ולא לעשות מלאכות המותרות בשבת, כי אחר שיכול לעשותם בשבת לא הותרו לעשותן ביו"ט. אומנם לסדר הבית מותר. כמו"כ אם הלכונן פוגע אצלו בכבוד יום טוב וכן בכמות מרובה של כלים כגון בחדר אוכל מוסדי שיצטרפו להמתין זמן רב עד שיטפוסם בליל שבת, אין צריך להחמיר.

א"י המחויב רק בקידוש של שבת.

עירוב תבשילין - זמנו ואופן עשייתו

שאלה: מתי זמנו של עירוב תבשילין ועל מה ראוי לעשותו.

תשובה: יש לערב רק בערב יום טוב ולא קודם לכן (שם יד), אמנם כבר מליל ערב יום טוב יכול לערב, ובדיעבד (שם א) יכול לערב בספק חשיכה - עד עשרים דקות אחר השקיעה בכניסת החג.

ומערב לכתחילה על פת ותבשיל (אורח חיים תקכז ב-ד). רבינו עירב על חלה ודג. הגר"י פישור עירב על מצה וביצה. ואמנם כתב הביאור הלכה (שם יד ד"ה לכתחילה) "טוב לכתחילה לעשות

הלכות חג השבועות (ב') ריקודים בחג

שאלה: האם מותר לרקוד בחג השבועות, עם שמחת קבלת התורה.

תשובה: כיון שיש בזה שמחת יום טוב ולכבוד מתן תורה, מותר, כמבואר בדברי התוס' (ביצה ל, א תנן) שבזמננו כיון שאיננו בקיאים לתקן כלי שיר, אין לאסור ריקוד בשבת משום שמא יתקן כלי שיר. וכן פסק הרמ"א (שלט, ג). וכתב השער הציון (שם ז) "משמע מהמהרש"ל כי במקום מצוה, יש לסמוך מדינא על סברת תוס' לענין טיפוח וריקוד".

קידוש בן א"י לשומר יו"ט שני

שאלה: האם בשבת בבוקר שהוא יום טוב שני של גלויות, יוכל בן חו"ל לצאת בקידוש מבן ארץ ישראל.

תשובה: יכול לצאת בזה ידי חובה כיון שנוסח הקידוש בבוקר אחד הוא (רבינו זצללה"ה), ודלא כהשמועה המובאת בשם החזון איש שיש המפקקים בה (תשובות והנהגות ב של, ז) שאינו יכול להוציא ידי חובה שכן מחויב בקידוש משני טעמים שבת ויו"ט ולא יוכל לצאת ידי חובה מבן

קבלת התורה באהבה

סט גדול 2,400 ש"ח במקום 3,000 ש"ח
סט פנינים 1,600 ש"ח במקום 2,000 ש"ח

מבצע אדיר לרגל חג השבועות
הש"ס המבואר - המתנה המיוחדת לחתן

המבצע מוגבל לשני סטים ללקוח

חיים של הורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

מסכת גיטין דף יב-יח

נדר לצדקה, אם יכול ליתנו לבנו

בגמ': האי לא תלקט מאי עביד ליה מיבעי ליה להזהיר לעני על שלו (גיטין יב, א).

בשול"ת מהרש"ם (ח"א סי' לב) נשאל על דבר אשה שנדרה בעת צרה של חולי בנה, סך מאה רובל לחלק לעניים באם יתרפא בנה, ובאותו יום ספרה לבעלה את נדרה ושתק איזו שעה, ואח"כ באותו יום אמר לה שהוא אינו מסכים על הנדר. וכעת הגיע בנה לפרק נישואין, ורוצה בעלה ליתן לבנו הנ"ל הסך הנ"ל לנדוניה, והכסף יהיה על דעת הצדקה שנדרה כי אין ידו משגת כ"כ מבלעדי זאת, אם מותר לשנות הנדר.

בתשובתו הביא המהרש"ם את הדין המבואר ברמ"א (יו"ד סי' רנו ס"י) שיחיד המתנדב לצדקה, מותר ליתן למי שירצה מקרוביו. וא"כ יש לקרובי הנותן קדימה נגד עניי העיר בכל צרכיהם, וא"כ בנידון דידן שנדרה בפירוש לחלק לעניים, וממילא אינה יכולה ליתן לקרוביה מ"מ הרי יכולה להתיר נדרה. [עיי"ש שביאר מדוע אין זה בכלל התרת נדר בעת צרה].

וביאר המהרש"ם שאין לומר שבנותן לנדן בנו הו"ל כלוקח לעצמו, ואסור לאדם לקחת לעצמו את מה שנדר לצדקה, ואפילו אדם עשיר שנדר לצדקה, ולאחר זמן נהיה עני אסור לו ליקח הצדקה לעצמו, וכן אם נדר בהיותו עני מבואר בגיטין (בסוגיין) דכתוב לא תלקט לעני, להזהיר לעני על שלו. מכל מקום בנידון זה בנדר בפני עצמו לצדקה, יוכל ליתן לקרובו, כיון שלא נדר בפני הקהל, ואם הוא עצמו העני, עדיף טפי ורשאי לעכב לעצמו. ובפרט בנותן נדן לבנו כשאין ידו משגת ליתן לו, דין בנו הגדול כשאר קרוביו, ורשאי ליתן לו. ואינו דומה ללוקח לעצמו.

אכילת מאכלים שהיו בכיס בעת השינה

בגמרא: אמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה (גיטין יג, א).

בספר אזהרת שבת כתב שמה שאמרו (פסחים קיב, יו"ד סי' קטז) שלא ליתן אוכלין ומשקין תחת המטה, היינו רק תחת המטה, אולם אם ישן תחת ספסל וכיוצא, אין לחשוש בזה, היות שבדין זה לא נאמר טעם, ואין לך בו אלא חידושו ואין להוסיף על מה שנאמר בפירוש.

ראיה לכך הביא מהמבואר בסוגיין, אמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה, ומסיק בגמ' דזה מהני תלת מילי דשוינהו רבנן כהלכתא בלא טעמא, וכתבו הר"ן והרא"ש בשם הרמב"ן דמטעם זה אם עשה הנותן שליח לומר לנפקד בפני המקבל שיתנם לו אינו

אבא מרי, היה שם אביו כשם אחרים משנה שמם אם הוא שם שהוא פלאי שאין הכל רגילין לקרות בו, אבל שם שרגילין בו מותר לקרות אחרים של בפניו. עכ"ל.

אולם יש חולקים וסוברים שאם הבן לא בפני האב מותר לקרות אחרים אפילו בשם פלאי, ובשם שאינו פלאי מותר גם בפניו (דרישה וש"ך סק"ג), ויש שהכריעו כדברי השו"ע (ט"ז סק"ה). מיהו עכ"פ לקרא לאביו בשמו אסור אף שלא בפניו.

לפי זה כתב היש"ש (קדושין פ"א סי' סה) שיש לבאר מה שכתב הטור 'אדוני אבי הרא"ש', ולכאורה יש בזה חשש מפני שמזכיר שם אביו, וכתב ליישב שזהו דרך כבוד כאומר ראש לכל ישראל, כיון שהרא"ש לא היה שמו כן ושמו היה רבינו אשר וממילא דהרא"ש אינו שמו העצמי אלא כינוי של כבוד.

אולם בערוך השולחן (יו"ד סי' רמ סט"ו) העיר על דבריו ממה שאמרו בסוגיין שר' דוסתאי בר' ינאי אמר 'אילו הרגו את דוסתאי מי נתן לינאי אבא בר כמותי', וכמו כן מצאנו שרשב"י אמר (פסחים קיב) 'אומר אני ליוחי אבא, ור' אסי אמר (סנהדרין פ) 'אפילו אבא חלפתא ביניהם, ויעקב אבינו אמר 'זשם אבותי אברהם ויצחק' ושלמה אמר 'דוד אבי', ולכן כתב לחדש שכשמזכיר אביו ואינו אומר בשמו דבר הלכה, אינו צריך לומר אבא מרי, ואף מותר לו להזכיר את שמו אם מקדים לו תואר אבא.

עכין זה כבר כתב בביאור הגר"א (יו"ד סי' רמב ס"ק לו) להוכיח ממה שאמרו בסוגיין 'אילו הרגו את דוסתאי מי נתן לינאי אבא בר כמותי, שזה שאסור להזכיר את שם האב מפני הכבוד, אינו אלא כשמזכיר את שמו בלבד אבל אם מוסיף 'אבא' מותר שזהו דרך כבוד.

בספר פרשת דרכים (דרוש חמשה עשר) כתב

מועיל דכיון דעשו כהלכתא בלא טעמא אין לך בו אלא חידושו והבו דלא לוסף עליה.

[ובספר שמירת הנפש (עמוד קכז) במה שהעיר הגאון ר' פנחס עפשטיין על הראייה מסוגיין].

והנה בדרכי תשובה (יו"ד סי' קטז ס"ק לו) כתב בשם המזמור לדוד שדבר ברור שאין בכלל 'אוכלים תחת המיטה' מה שנוהגין להניח התבשיל בין כר לכסת כדי לשמור חומו וכדומה דלא מקרי תחת המטה אלא בקרקע שתחתיה ממש. ומוכח מדבריו שנקט שאין לך בו אלא חידושו, והיינו מה שנאמר בעיקר הדין, 'תחת המטה'.

ועיי"ש שהביא (שם ס"ק לה) מספר שערי רחמים בשם הבנין עולם שהגר"א אסר בדיעבד סוכר שהיה מונח בתיבה שישן עליה אדם.

ובשול"ת שלמת חיים (ח"ב סי' ז) דן אם מאכל מונח בכיס בגדו של אדם ישן על המיטה אם יש לחשוש בזה, וכתב שאין בזה קפידיא בזה, כיון שאין לרוח רעה רשעה להכנס אלא דווקא תחת המטה, עיי"ש.

ובשול"ת אז נדברו (ח"ז סי' עב) נשאל אם יש לחשוש באוכלים שהיו תחת עגלה של תינוק, והשיב שדוקא תחת מטה אמרו ואנו מחמירין אפי' במטה המיוחדת לשינת עראי, אבל מ"מ מיטה אמרו ולא עגלה, ועל כן אין להחמיר בזה. וכיוצא בזה מבואר בשול"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' קיז).

קריאה לאביו בשמו כשמקדים לו תואר

בגמ': אילו הרגו את דוסתאי מי נתן לינאי אבא בר כמותי (גיטין יד, ב).

בשו"ע (יו"ד סי' רמ ס"ב) כתב המחבר, ולא יקראנו בשמו לא בחייו ולא במותו אלא אומר

שבפוסקים מבואר שמה שאסרו לקרוא לרבו בשמו היינו כשאומר פלוני, ואינו אומר מורי ר' פלוני, אולם עם מזכיר 'דב' וכיוצא ב, אין איסור במה שמזכיר גם שמו, ובכסף משנה (ה"ת פ"ה) הביא סמכתא לזה מה שהרי יהושע אמר למשה רבינו (במדבר יא כח) אדוני משה כלאם. הרי שאין איסור אלא במזכיר שמו דוקא בלתי שום כנוי, אבל באומר אדוני או מורי, מותר להזכיר שמו. ובפרשת דרכים הוסיף, שדוקא כשמזכיר התאר מקודם כגון אדוני משה או מורי פלוני מותר, אבל לומר פלוני מורי שמזכיר שם העצם קודם התאר אסור, ולומר ג"כ משה אדוני היה אסור.

אולם בספר אור יקרות (ה"ד בברכי יוסף יו"ד סי' רמב ס"ק יח) העיר על דבריו מהמבואר בסוגיין שהזכיר את שם אביו קודם לשם התואר. ועיין בשו"ת שמן המשחה (הספרדי, סי' א) מה שכתב בזה.

ויש שהתירו וכתבו שאין חשש לומר 'פלוני רב', וכפי שכתב החיד"א ביוסף אומץ (סי' פז) ולדעתו הקצרה עיקרן של דברים דבאביו ורבו אם אומר מורי או אבי שרי להזכיר שמו ואין חילוק בין מזכיר שמו קודם ואח"כ אומר אבי או מורי למזכיר שמו אח"כ שלא כמ"ש הרב פרשת דרכים ז"ל.

ובאגרות משה (יו"ד ח"א סי' קלג) כתב שלכתחילה לא יקרא אדם לאביו שלא בפניו אף אם מקדים לו תואר 'אבא'.

אם אדם חייב לקיים צוואת אביו

בגמ': מצוה לקיים דברי המת (גיטין טו, א). בשו"ת תשב"ץ (ח"ג סי' קל) נשאל, על מי שמת וצוה קודם מותו שבתו פלונית תנשא לפלוני, ובנו פלוני ישא בת פלוני, אם מצוה לקיים דבריו או לא.

והשיב, בזה יש לחלק שאם אמר כן כמצווה לבניו שישא פלוני לפלונית ופלונית לפלוני, מצוה לקיים דבריו אם ירצו לירש מה שהניח להם אביהם וכופין אותן על מצוה זו. וכן כתב הרמב"ן ז"ל (בחדושי גיטין פ"א) שעל מצוה לקיים דברי המת כופין, והוכיח כן מהתוספתא והירושלמי. ואם לא אמר כמצווה אלא אמר תנו לבני כן וכך וישא בת פלוני, ולבתי כן וכך ותנשא לפלוני הרשות בידם לישא או שלא לישא, ואם אמר ישא פלוני לפלונית ויטול כן וכך, ופלונית לפלוני ויטול כן וכך, אם לא קיימו דבריו לא יטלו כלום, וירשו האחים כל הנכסים. והטעם לפי שזה הוא תנאי ואם לא יקיימו התנאי לא יטלו כלום.

והנה בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' קסח) נשאל על נידון אשה שכבה על ערש דוי, וקודם מותה צויתה וקראה לבניה ובנותיה, וצויתה שאם יהיה איזה מחלוקת או ריב ביניהם שידון הכל על

שלפנים משורת הדין מיהת חייב לקיים מצות אביו, וא"כ עדיין יקשה לו למה הוצרך יעקב להשביע ליוסף, וע"כ לומר כמ"ש הרמב"ן, ומכ"ש שכבר הבטיחו יוסף, והא גופא הו"ל כמו נדר לעני לעשות חסד לרש, והבטחתו זו גופא כשבועה, וע"כ שמצדו לא הוצרך כמ"ש הרמב"ן וא"כ אין ראיה כלל לחילוקו. וע"ע בדברי גאונים (כלל ע אות ל) מה שכתב בזה.

שוחט ששחט בלא קבלה

בגמ': ואם ניסת הולד כשר מה הועילו חכמים בתקנתן אהנו דלכתחילה לא תינשא וכו' (גיטין יז, א).

כתב הרמ"א (יו"ד סי' א ס"א), השוחט עצמו לא ישחוט אע"פ שיודע הלכות שחיטה והוא מומחה, עד ששחט ג' פעמים בפני חכם ומומחה בהלכות שחיטה שידע שהוא רגיל חרזי שלא יתעלף, ולכן נוהגין שאין אדם שוחט אלא אם כן נטל קבלה לפני חכם.

מבואר מדברי הרמ"א שאין לאדם לשחוט בלא שיש בידו 'קבלה' שראוי ומוסמך הוא לשחוט. בפוסקים דנו בדינו של שוחט ששחט בלא 'קבלה' אם מותר לאכול משחיטתו. בשמלה חדשה (שם סכ"ד, ה"ד בפ"ת סק"א) כתב ששחיטתו אסורה, שאם לא כן מה הועילו חכמים בתקנתם, שהלא כל שוחט ישחט בלא קבלה, ובידיעבד יהא מותר לאכול משחיטתו.

כך כתב גם בספר בית לחם יהודא (סק"ג) שבדורינו שכל גאוני עולם תיקנו על פי הדין, וקיימו וקבלו עליהם בכל תפוצות ישראל, שצריך 'קבלה' כדי לשחוט, יש לאסור אפילו בדיעבד אם שחט בלא קבלה, ואפילו אם השחוט יודע ובקי בהלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו.

אולם בשו"ת ברית אברהם (סי' טו, ה"ד בפ"ת שם) חלק על דבריו, וכתב שבדיעבד אין שחיטתו פסולה. וכך נקט גם ר' שלמה קלוגר בהגהות חכמת שלמה (יו"ד סי' א) בפרי חדש (אבהע"ז סי' קיט) כתב להוכיח

פי אחד מקרוביה, בכך ע"פ הפצרתה נתנו כולם תקיעת כף בפועל ממש ליד אותו פלוני, ועכשיו אחד מהבנים אינו מרוצה לדון בפני אותו פלוני מפני שהוא עם הארץ ואינו יודע לדון דין תורה, והוא רוצה דוקא בדין תורה, ועכ"פ יצרף אותו לב"ד לדון עמהם ולא לדון יחידי כיון שהוא עם הארץ, וזה טוען שעכשיו נתוודע לו שאותו פלוני אוהב יותר לאחד מן האחים, ועוד טוען שעיקר התקיעת כף לא נעשה רק לנחת רוח שלא תטרוף דעתה.

והשיב השבות יעקב שלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא דוקא בנכסיו וירושתו, אבל בשאר מילי לא, אפי' בצוואת אביו או אמו עד שהוצרך בש"ס ופוסקים לומר, מכבדו במותו כיצד היה אומר דבר שמועה מפיו אומר כך אמר אבא מארי וכו', ולא קאמר שחייב לקיים צוואתו, והביא קצת ראיה מהפסוק (בראשית ג טז-כא) ויצו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמור וגו', אנא שא נא פשע אחיך וגו', ויאמר אליהם יוסף אל תראו וגו', וינחם אותם וגו', משמע שהוא אינו מחויב לקיים צוואת אביו עד שהוצרך יעקב לבקש כ"כ אנא שא נא, וגם יוסף הוצרך להבטיחם על כך ולנחם אותם לדבר על לבם, וכן יעקב הוצרך להשביע את יוסף ונשאתני ממצרים, משמע שבצוואה לחוד אינו מחויב לקיים מצוותו עד שהוצרך להשביע על כך, וא"כ ה"ה בנדון דידן ודאי בלא תקיעת כף לא היה לנו לכופו רק בדברים וכו"ג, אולם דן שם אם כופין אותו על כך משום התקיעת כף, עיי"ש.

אולם בשו"ת יהודה יעלה (ח"ב אבהע"ז סי' מד) העיר על ראיית השבות יעקב מיעקב אבינו, שנועלמו ממנו דברי הרמב"ן בפ' התורה (בראשית מז לא) שכתב ו"ל השבעה לי וכו', ולא היה יעקב חושד בבנו הצדיק האהוב לו שימרה על מצות אביו ועל הדבר אשר הבטיחו ואמר אנכי אעשה כדברך, אבל עשה כן לחזק הענין בעיני פרעה אולי לא יתן לו רשות, וכו' וכן היה הדבר כמו שאמר עלה וקבור את אביך כאשר השביעך עכ"ל, וע"כ גם הגאון שבר"י, הרי אזיל ומודה

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

לאיטליו למכור שתי בהמות וחצי, והמחצית האחרת עם הארבע נשארו בביתו, ונתערבו המעיים של כל הבהמות, ואח"כ נמצא טריפה ודאי באחת אחר שנתערבו ולא ידוע באיזה מהן. והנה על פי הדין השתים שהוציא כשרות דכל דפריש מרובא פריש והרוב הרי כשרים הם, והשאלה היתה על המחציות מה דינן, וחלקו בזה גדולי עולם, בעל חלקת מחוקק והגאון מוהר"ר העשיל הסכימו להתיר שני החצאים, והברכת הזבח פסק לאסור שני החצאים, והיסוד לנימוקם של האוסרים והמתירים הוא, מפני שאינו בדין שמקצת חתיכה תהא מותרת ומקצת אסורה שהוא דבר התמוה לרבים, כדברי הט"ז (י"ד סי' קי), ולפיכך אלה אסרו שני החצאים, ואלה התירו שני החצאים, וצווח ע"ז הפר"ח (שם) וחלק על רבני אשכנז, וחולק על ההנחה של הט"ז באמרו שהמנהג הפשוט הוא אף בכבש אחד להתיר מה שנמכר כבר ופירש, ולאסור מה שנשאר ממנו בחנות שעדיין לא פירש ונקרא קבוע, וכל שיעורי חכמים כך הם. ועיין בשו"ת הרב"ז (שאפראן, י"ד סי' עב) מה שכתב בזה.

ההשגחה הרי זה נוגע גם למפרע לכל מה שנקנה מחנותו של קצב זה. בנידון כזה דן התבואות שו"ר (חולין צב), וכתב להוכיח מכמה מקומות שאין פוסקים דבר שנראה תמוה לרבים, וכך הביא מסוגיין שאמרו, מאימתי מונין לגט לענין שצריכה להמתין מלינשא ג' חדשים, רב אמר משעת נתינה, ושמואל אמר משעת כתיבה, מהתאריך שכתוב בגט, והקשתה הגמ' לשמואל יאמרו שתי נשים בחצר אחת זו מותרת וזו אסורה, ופרש"י יתמהו בני אדם שראו שנתגרשו שתי הנשים מבעל אחד ביום אחד וקדם כתיבתו של גט אחד לזה של השני, ולשמואל זו תינשא לסוף שתי חדשים מפני שנכתב חודש לפני הנתינה, וזו לסוף שלש, ומתרצת הגמרא, זו זמן גיטה מוכיח עליה וזו זמן גיטה מוכיח עליה, והפירוש הוא שלא יראה כתמוה משום שיראו שהזמנים אינם שווים ויש חילוק ביניהם, אבל בלא זה אין לפסוק דבר שיתמהו על זה רבים. לפי זה כתב בנידון דומה שהובא בפוסקים (נ"כ על י"ד סי' קי) במעשה שהיה בק"ק וילנא, בקצב ששחט בביתו שבע בהמות והוציא מביתו

כסברת הסוברים שאין לאסור לאכול משחיטה זו בדיעבד, מהמבואר בסוגיין שישנם תקנות שחז"ל תיקנו כדי להינצל ממכשולות, ובדיעבד אין דברים אלו פוסלים את הגט. הרי שישנם תקנות שאינם פוסלים בדיעבד, ואין אומרים מה הועילו 'חכמים בתקנתם'. וע"ע בשו"ע הרב (י"ד שם ק"א סק"ו) שהאריך בעניין זה.

קנה בחנות, ואח"כ הסירו ממנה את ההכשר

בגמ': מאימתי מונין לגט לענין שצריכה להמתין מלינשא ג' חדשים, רב אמר משעת נתינה, ושמואל אמר משעת כתיבה וכו' (גיטין יח, ב). מעשה שהיה, בקצב שנתפס בהחזקת בשר נבילה של עגל באטליו, והרבנים הכריזו על ביטול ההשגחה מחנותו ושאסור לקנות ממנו בשר, ובאה שאלה לפני הרבנים ממי שקנה אצלו בשר באותו הזמן, האם מותרת החתיכה כיון שנקנתה מהקצב לפני שהכריזו על ביטול ההשגחה, או שמא כיון שהכריזו על ביטול

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:
newsletter.mechubarim@gmail.com

נכה
מתחילים
את היום!

הרה"ק רבי זאב וואלף מזיטאמיר זי"ע

**בעל אור המאיר
ה' סיון תקנ"ז**

ואתה תחזה רבות בני עמינו בגשתם לתפלה להשפיק שיחה עבור פרנסה, אזי מוציא דבור אלקים בפה מלא ואותיות גדולות, ומכניס כל מאמצי כחו באותיות פרנסה, וברצונו שאות פ' יהיה גדול בכמות ואיכות, ככל העולם כולו, ואות ר' עוד יותר גדולה, ואות ל' ואות ס' ה' יהיו גדולים בתכלית הגדלות, בכדי להמשיך על עצמו באמצעות אותיות של פרנסה, שפע וברכה עליונה מלא ברכות טוב, ואחר כך כשנתקבלה תפלתו, והקדוש ברוך הוא השפיע לו עושר ונכסים ולא חסר כל בו, כשבא להחזיר לו שבת והודאה, על שהיטיב עמו כל מיני מיטב, אזי מוציא אותיות קטנות, ואינו מכניס כל מאמצי כחו ועומק פנימיות מחשבתו באותיות, להיותם גדולים במלוי הארה כמקודם.

**להודות על פרנסה לכל
הפחות כמו הבקשה**

לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה (כי תצא כה, ג).
ונראה כי נודע שהאותיות נקראים אבנים,

זהו הרמז, לא יהיה בכיסך, היינו בפך הכנוי בשם כיס, כמו דאיתא בזוהר חדש, והכוונה להזהיר הג'ל, לא יהיה בפך אבן ואבן שני בחינת אותיות, גדולות וקטנות.

אור המאיר - פרשת כי תצא (בסוף הפרשה)

הרה"ק רבי זאב וואלף הלוי מגיד מישרים דק"ק זיטאמיר זי"ע היה בן אחיו של הגה"ק המפורסם רבי יחזקאל הלוי לנדא מפראג בעל הנודע ביהודה זי"ע.

רבינו היה מגדולי תלמידי המגיד הק' ממעזריטש שהעיד עליו שאין כמותו היודע ומבין דברי תורתו. כן שאב מבארם של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ רבי חיאל מיכל מזלאטשוב, המוכיח מפולנאה, הרה"ק רבי נחמן מקאסוב ובעל התולדות זי"ע.

בראות המגיד הק' כי ברכה בו ובכוחו להיות דורש טוב לעמו, החל לפרסמו ורבים התלקטו סביבו לשמוע אמרוי בניניה גדולי תורה וצדיקי הדור.

נח נפשיה דרב בערב חג השבועות תקנ"ז, ומנ"כ באיוואניץ. דברי תורתו שנכתבו ע"י תלמידו הרה"ק רבי אליעזר הלוי שו"ב בעמח"ס פרקי הנאזר ונדפסו לאחר הסתלקותו ונקראו בשם שקרא להם בחייו "אור המאיר".

הרה"ק רבי אברהם מרדכי אלטר מגור זי"ע

**בעל האמרי אמת
חג השבועות תש"ח**

ובכשרונותיו וגדלותו בתורה. בשנת תרמ"ב נולד לו בנו הראשון ר' מאיר הי"ד וכעבור חמש שנים נולד בנו ר' יצחק ז"ל.

לפרנסתו נתן כספי הגדוניה לסוחרים שיתנו לו אחוזה ועסק בלימוד בהתמדה נפלאה שעות רבות.

בה' שבט תרס"ה נפטר ה"שפת אמת" בפתאומיות כשהוא בן חמישים ושמונה שנים בלבד. החסידים שרצו מייד להכתיר את רבינו רבי אברהם מרדכי נתקלו בסירוב באומרו שאינו רבי ועל כל אחד להשתדל לעבוד את ה' בעצמו. רק כעבור ארבעה חודשים בשבועות של אותה שנה החל לנהל "שולחנות" ולומר דברי תורה לחסידים. גם כשקיבל עליו את ההנהגה סירב לקחת כסף מהחסידים והמשיך להתפרנס ממסחר.

בחג השבועות שנת התש"ח נסתלק רבינו

שמשו של רבנו הרה"ק רבי אברהם מרדכי אלטר זרז ביום ז' טבת תרכ"ו כבן בכור לאביו הרה"ק ה"שפת אמת" זי"ע ולאמו הצדקנית מרת יוכבד רבקה ע"ה לבית קמינר.

הסבא של השפ"א הרה"ק ה"חידושי הרי"מ" זי"ע היה עדיין בחיי חיותו ושימש כסנדק בברית. כעבור כחודשיים בל"ג אדר נפטר מרן החידושי הרי"מ זי"ע.

בשנת תרמ"א בהיות רבנו כבן ט"ו השתדך עם הרבנית חי-ה ראדע יהודית, (השם יהודית התווסף לה ברבות השנים עקב מחלה) בתו של רבי נח שחור מביאלה. החתונה התקיימה ב"ז באדר א', אחר החתונה עבר להתגורר בביאלה כאשר חותנו מפרנס אותו בשנים הראשונות.

בתקופה זו היה שקוע בלימוד ובכתיבה. כבר בתקופה זו החל להתפרסם בהתמדתו הנפלאה

'בדקו אחרי' ומצאו שהוא משבט זבולון, דכתב בהו' לחוף ימים ישכון.

ודייק מרן הרה"ק האמרי אמת' מגור זצ"ל בלשון הגמרא, דבמעשה הראשון לא כתוב 'בדקו אחרי', ונראה שידעו זאת ללא בדיקה, ומדוע במעשה השני הוצרכו לבדוק.

ותירץ תירוץ נפלא, כי יש עוד שבט שקיבל נחלתו על שפת הים, והוא שבט אשר, כפי שנאמר בנביא שופטים (ה, יז) "אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון". וכן בחלוקת הארץ בנביא יהושע (פרק יט) מבואר ששבט אשר קיבל נחלתו על שפת הים. על כן היו צריכים לבדוק אחרי, כדי לידע אם הוא מזבולון או מאשר, והדברים נפלאים.

ויש שתירצו בדרך צחות, כיון שאותו אדם הלך על כל דבר לבית דין, פחדו לבדוק אחרי, שמא יתבע אף אותם לבית דין על שבדקו אחרי... (שיח הפרשה להגה"ח רבי חיים יצחק שוירץ זצ"ל)

יעקב בילדותו עם אביו, דגירסא דינקותא היא לו, לא הוצרך לכך, יעוין שם.

והנה מספרים על שיחה נאה שהיתה בין כ"ק אדמו"ר האמרי אמת זצוק"ל לאחיו הרב מפאביאניץ ז"ל, שאדמו"ר זצ"ל אמר בשם איזה ספר דגירסא דינקותא היא עד ארבעים שנה, ושאלו אחיו: באיזה ספר כתוב זאת? והשיב אדמו"ר שהוא ראה זאת אחרי ארבעים שנה שלו. וכפי הנראה היתה כוונת דברי קדשו לדברי המהר"ט הללו.

(טעם הצבי - להג"ר צבי אברמוביץ ז"ל)

מדוע לא בדקו האם הוא משבט דן

בגמרא (פסחים ד.) מסופר: "הוא דאמר דונו דייני", בכל דבר הזמין את השני לבית דין, אמרו, שמע מינה משבט דן הוא, שכתוב בהם "דן ידין עמו". והיה אחד שאמר שרוצה לגור בשפת הים,

ונתבקש לשייבה של מעלה ומחמת תנאי החרום באותו זמן, מקום קבורתו הוא בחצר ישיבת שפת אמת.

גירסא דינקותא היא עד ארבעים שנה

וישראל אהב את יוסף ג' כי בן זקנים הוא לו (פר' וישב לו, ג). וברש"י כל מה שלמד משם ועבר מסר לו.

דקדק מהר"ט ז"ל בספר צפנת פענח (בפרשתנו) למה אמרו מה שלמד משם ועבר, ולא מה שלמד מיצחק אביו.

וכתב, על פי מה דאמרין בשבת דף כ"א ע"ב אי זכאי גמירת' לשמעת' מעיקרא כו' נפקא מינה לגירסא דינקותא, ולפי שהשכחה מצויה בזקנים, מסר יעקב ליוסף כל מה שלמד משם ועבר כשהיה גדול יותר מארבעים שנה, כדי שיהיה שמור ביד יוסף, שזה אפשר שישכח מעט, אבל מה שלמד

הרה"ק רבי ישכר בעריש מזידיטשוב זי"ע ז' סיון תקצ"ב

החוט של חסד הוא, שאנו מקבלים הכל באהבה

כל ימיו נהג רבי בעריש לעמוד בחצות לילה ולעסוק בתורה מתוך הדחק, כפי ששאל פעם את בנו יחידו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע הרי זול"ל אמרו כל העוסק בתורה בלילה חוט של חסד משוך עליו ביום, והנה אנחנו עומדים בחצות לילה ועוסקים בתורה ולאחר התפלה אין לנו מה לאכול ולהשיב נפשנו היכן הוא החוט של חסד, השיב לו בנו: ואמר החוט של חסד הוא שאנו מקבלים הכל באהבה, וגם למחר נגדד שנה מעינינו ונקום בחצות לילה לעסוק בתורה ועבודה.

אהדורי אפתחא לא מיהדר

נקטינן האי צורבא מרבנן לא מעני, והא קא חזינן דמעני, אהדורי אפתחא לא מיהדר (שבת קנא:).

ולכאורה הא קא חזינן נמי דאהדורא אפיתחא, אלא הכוונה "אהדורי אפתחא לא מיהדר" דלכן מיעני משום דלא כיוונו ב"פתח את ירך".

אמרי יוסף פר' אמור בפסוק ולקחת סולת בשם רבינו

הוא ראשי תיבות בער"ש.

אחר הסתלקותו מילא רבינו את מקומו. לאחר הסתלקות אחיו הרה"ק בעל העטרת צבי נהרו אל רבינו רבי ישכר בעריש כל החסידים אך שמשו שקעה שלא בעונתה, ואחד עשר חודש אחר הסתלקות העטרת צבי ביום טוב שני של חג השבועות (ז' בסיון) שנת תקצ"ב נסתלק לבית עולמו.

הרה"ק רבי ישכר בעריש מזידיטשוב היה אחד מחמשת האחים הק' בני רבי יצחק אייזיק מסאפרין זצ"ל שהיה דור חמישי לרבינו בעל ה"תוספות יום טוב" זי"ע.

רבינו נולד בשנת תקכ"ח בערך, והיה מתמיד גדול, ובמעלליו יתנכר נער שלגדולות נוצר - וכפי שמספר בנו מהרה"א (בהקדמה לספר אביו זכרון דברים): אמר לי בפיו הקדוש, כי בהיותו בר שבע היה שגור על פיו תלת בבי קמא מציעא ובתרא, עם כל השיטות.

זוגתו הצדקנית מרת עטיא היתה בתו של הצדיק רבי אליהו מריבניק שכאשר היה נפרד מרבו הרבי ר' משה ליב מסאסוב היה רבו מלוה אותו החוצה, מסייע לו לעלות על סוסו נותן על רגלו את שתי הטבעות שבשני צדי האוכף ולא זז ממקומו עד שרכב ונסתלק מן העין.

כבוד רב חלק הרה"ק מהרצ"ה לפני אחיו רבנו רבי בעריש, היה קם לפניו מלא קומתו. ואף היה אומר שאינו מגיע לקרסוליו ביראת שמים.

מסופר כששני האחים הרה"ק רבי צבי הירש ורבנו רבי ישכר בעריש באו פעם כאחת לפני רבם החוזה מלובלין, אמר להם שניכם יחדיו הנכם מרומזים בפסוק אחד "יפרח בימיו צדיק" - הוא ראשי תיבות צבי", ורוב שלום עד בלי ירח

רבינו רבי משה רבקהש זצ"ל בעל באר הגולה על ד' חלקי שו"ע ט' סיון תל"ב

הכי מחויב לעשותו ורוצה לפטור ממנה במעשר אינו רשאי, אבל אם רוצה לעשות בו מצוה שאינו מחויב רשאי, ולפי"ז לפי מה שהעלה הגוב"י (מהדר"ת א"ח צד) שבזמן הזה אין חיוב לקבל פני רבו, א"כ לפי באר הגולה מותר ליקח מעות מעשר לקיים מצוה זו. והרי מבואר במסכת יומא דף עז ע"ב דמותר לעבור במים ביום הכיפורים כשהולך לדבר מצוה כגון לקבל פני רבו, הרי דלמצוה יחשב. אמנם בחת"ס (י"ד רלא - רלב) סותר את דברי באר הגולה, וסובר שאין טעם הרמ"א משום פורע חובו, אלא משום דמעשר שייך לעניים, ואיך יטול ממעות העניים לנרות בית הכנסת, ולכן אסור לו ליטול מהם אלא אם התנה בתחילת התנהגותו להפריש למעשר כספים שיעשה בהם דבר מצוה דאז מותר, וא"כ כשלא התנה כך אסור אלא אם כן ישאל על הנהגתו, עכ"ד המי יהודה יע"ש.

(חשוקי חמד - מסכת יומא עז, ב)

רבים החזירו טעות לגוי והעשירו

"ואני כותב זאת לדורות שראיתי רבים גדלו והעשירו מן טעות שהטעו העכ"ם ולא הצליחו וירדו נכסיהם לטמיון, ולא הניחו אחריהם ברכה וכמ"ש בספר חסידים (סימן תרע"ד). ורבים אשר קדשו ה' והחזירו טעויות העכ"ם בדבר חשוב, גדלו והעשירו והצליחו והניחו יתום לעולליהם" עכ"ל.

באר הגולה (סי' שמח סק"ה)

להוצאות אלא מדמי מעשר

שאלה. הרוצה לקבל פני אביו, ואין לו מעות להוצאת הדרך, כי אם ממעות מעשר האם מותר לו ליטול משם. כדי שיוכל לנסוע ולקבל פניו? תשובה. בספר שו"ת מי יהודה (ח"ב סימן קיד) דן האם מותר ליקח ממעות מעשר לדבר מצוה לקבל פני רבו, כשאין ידו משגת לזה ממעות אחר, ויתבטל על ידי כך ממצוה זו. והביא שם את מחלוקת הפוסקים אם מותר לעשות ממעות מעשר שאר דברי מצוה, או שהמעות מיועדים רק לצורך עניים, דדעת הרמ"א (י"ד רמט א') שאין לעשות ממעות מעשר דבר מצוה אלא יתנו לעניים. ובט"ז (סק"א) ובש"ך (סק"ג) הביאו בשם תשובת מהר"ם דכל מצוה שתבוא לידו כגון להיות בעל ברית יכול לעשות ממעשר. ובבאר הגולה כתב על דברי הרמ"א, שמצוה אשר בלאו

הרב משה רבקהש נולד בפראג בשנת ש"ס לאביו, ר' נפתלי הירש, שהיה סופר ותלמיד חכם גדול. אמו, רבקה, לקחה על עצמה את תמיכה הכספית של המשפחה כדי שבעלה יוכל להקדיש את עצמו ללימודיו, וכתוצאה מכך צורף שם המשפחה "רבקהש" לשמה של בנה.

המשפחה עברה מפראג לוויילנא כשר' משה עדיין היה ילד, כשגדל נעשה שם לרב.

מעט אחרי שהתחילו "גזירות ת"ח ות"ט", הגיעו הקוזקים לוויילנא וביצעו בה מעשי טבח, ונאלץ רבי משה להימלט מן העיר יחד עם ר' שבתאי הכהן (בעל ה"ש"ך), ר' אפרים הכהן (בעל שער אפרים), ור' אהרן שמואל קאידנובר (בעל "ברכת הזבח"). בסופו של דבר מצאו מקלט באמסטרדם, שם חיבר ר' משה את חיבורו הגדול, "באר הגולה", בו הוא מציין את מקורות הדינים והפסקים של השולחן ערוך, יחד עם הערות קצרות משלו.

חיבורים נוספים שחיבר (שלא הודפסו), הם ספר "כללי ההוראה" הכולל את כללי פסיקת ההלכה, ו"כלי הגולה" הכולל אסופת פירושים לשולחן ערוך והכרעות הלכתיות. אף על פי שבאמסטרדם זכה לכבוד רב, השתוקק רבי משה לחזור לוויילנא, והוא הצליח לחזור שמה לפני מותו. הגאון מוויילנא היה צאצא של ר' משה, ומרבה לצטט אותו ב"ביאור" שלו על השולחן ערוך.

רבינו ר' משה נתבקש לישיבה של מעלה בט' סיון שנת תל"ב.

רוצה לקבל פני אביו ואין לו

הרה"ק רבי משה מרוזאדוב זי"ע

י' סיון תרנ"ד

רבינו נודע בקדושתו ופרישותו הנעלית ועמד בפרץ ללא חת, נתבקש לישיבה של מעלה ביום י' סיון תרנ"ד.

לבש טלית ותפילין ביום אחד

מסופר על הרה"ק מרוזאדוב שהוא לבש טלית ותפילין ביום אחד, כי נשא אשה ביום שנעשה בן י"ג.

הרה"ק רבי משה מרוזאדוב זי"ע, נולד ביום ה' אייר תקפ"ה לפ"ק, לאביו הרה"ק רבי אליעזר"ל מדזיקוב זי"ע א"א בהרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע א"א.

בא בברית האירוסין עם הרבנית גיטל יהודית ע"ה בת הרה"ק רבי יקותיאל יהודה מסיגעט זי"ע א"א הייטב לב' בהרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראהביטש זי"ע א"א בהרה"ק רבי משה מאיהעל זי"ע א"א הישמח משה.

בחוף כדי לשאול אותו אח"כ מה אמרו לו הסבא, כאילו אינו יודע כלום מה שדיבר עמו.

ואמר לו הישמח משה עה"פ' החכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו, ע"פ המבואר בגמ' שבועות כי להרע או להיטיב היינו להרע שבועה שלא אוכל ולהיטיב שבועה שאוכל. ולכן פירשו חכמים המה להרע לא לאכול ולהיטיב כן לאכול לא ידעו, מה לך להתענות האם אין לך חכמה להיטיב, לדעת איך לאכול בטוב בקדושה בעוה"ז.

כשיצא שאל אותו חמוי, מה אמר לך הסבא? ענה לו רבי משה בחכמה גליציאנית 'חכמים' המה.... ר"ת יתרו חותן משה כהן מדין... כמרזם על חותנו הק' שבישל קדירת תוכחה זאת.

להתבהל, ואין לנו מושג כמה עלה ונתעלה עד היותו בן חמישים.

(דברי תורה גליון ת"י)

חכמים המה - ר"ת יתרו חותן משה כהן מדין...

רבי משה היה חתנו של הייטב לב, וכשהיה אברך צעיר היה מתענה הרבה תעניות, ועדיין היה הישמח משה זקנו של הייט"ל בין החיים, וביקש הייט"ל להשפיע על חתנו שיפסיק עם התעניות ולא הצליח, וביקש מזקנו הישמח משה שישפיע עליו, וקרא לו הישמח משה לביתו, ועמד הייט"ל

וסיפר לו, שבעמדו תחת חופתו הרגיש לפתע שאחד מחזיק ידו עליו, והוא היה בטבעו איש חלש, ומה גם אחרי שהתענה כל היום, וחרה לי הדבר והפניתי ראשי לאחורי להביט מי הוא זה, וראיתי שזקני הקדוש מראפשיין עומד ומברך אותי. החזרתי פני, ולא הסבתי תשומת לב לכך. (בלשון קדשו: איך האב מיך נישט וויסענדיג גימאכט).

אחר החופה סיפרתי את הדברים לאבי, ואמר לי: טוב מאוד עשית בני. מזה אנו למדים על גדול מדריגתו כבר בהיותו בן י"ג, שזכה לראות את הרה"ק מראפשיטין לאחר הסתלקותו ולדעת ולהכיר שהוא זה, וגם לא לקבל התפעלות ולא

הגה"צ רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל בעל ה'מנחת יצחק' גאב"ד ירושלים י"א סיון תשמ"ט

כולם מייקרים אותם ומחשיבים ומכבדים להם מאד מאד, ולכאורה באיזה כח הם באים, לכן ניתנת להם המתנה של מחילת עוונות, כדי שיוכלו להיאחז בזה.

(ספיר ויהלום במדבר ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מנחה ביחידות שלא לעכב הציבור

מסופר על הגאון בעל "המנחת יצחק" גאב"ד ירושלים זצ"ל, שפעם אחת אחרי תפילת מנחה, ראה הגבאי את הגאב"ד נכנס לחדרו ונועל הדלת אחריו, וכיון שלא היה דרכו בכך, דאג הגבאי והסתכל דרך חור הדלת לבדוק אם ח"ו אירע דבר שלא כשורה, וראה שהגאב"ד חזר ועמד תפילת שמו"ע.

וכשסיים את תפילתו וחזר לבית המדרש, אזר הגבאי עוז דקדושה ושאלו את פשר הדבר, מדוע התפלל מנחה שנית.

ענהו ה"מנחת יצחק" זצ"ל, כשרצה להתחיל תפילת שמו"ע עם הציבור הרגיש שצריך לנקבו, ואסור לו להתפלל. אך חשב לעצמו שאם יצא תיכף לפני תפילת מנחה אזי יגרום הדבר טירחא דציבורא, כי הרי ברור שכל הציבור ימתין לו, לכן בכדי למנוע כל זאת החליט שיעשה עצמו כמתפלל תפילת שמו"ע, ואחר גמר התפילה ייכנס לחדרו ויתפלל ביחידות. חזינן מכאן גדול זהירותו להתפלל בגפו ובלבד שלא להטריח את הציבור שימתינו עבורו.

בידורי חיים (ח"ד מילואים עמ' תקלג הע' ד)

על כל עוונותיו

ומעשה היה, בהרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א שהיה בידידות עם הגאון בעל 'מנחת יצחק' זצ"ל ובהזדמנות אף כיבדו בסידור קידושין בחתונת בנו. ותיכף לאחר שהוכתר להיות גאב"ד ירושלים הגיע אליו לבקרו, ושם שאלו על מאמר חז"ל (סנהדרין יד.) 'כל העולה לגדולה מוחלין לו על כל עוונותיו, והקשה, למה יגיע לו זה השכר על שעלה לגדולה. הוא מותיב לה והוא מפרק לה, וכך השיב הרה"ק מלעלוב: דהנה לכאורה קשה על העולה לגדולה באיזה כח יכול הוא לעמוד גבוה מעל הציבור, הלא 'ועמך כולם צדיקים'. אלא שלפיכך נותנים לו מתנה זו של מחילת עוונות, שבזה יש לו במה להיאחז בגדולה, באותה מחילת עוונות. ושייב ה'מנחת יצחק' תשובתו המחוכמת. וכזאת יש לומר גם אודות חתן וכלה, שהציבור

הגה"צ המנחת יצחק נולד בשנת תרס"ב בדאלינא שבגאליציה, לאביו הגה"ח ר' יוסף יהודה מתלמידי הערוגת הבושם זצ"ל.

בילדותו עבר אביו להתגורר במונקאטש כאן עלה ונתעלה ובדיבור חברים המית עצמו באהלה של תורה רוב שעות היממה.

הוסמך להוראה ע"י הגאון צ' מהר"מ אריק מהר"ש ענגיל ומהרש"ג מסעמיהאלי, שמו יצא לתהילה ועמד בקשרי תורה עם גדולי ישראל.

הסתופף בצל צדיקי בעלזא וזידיטשוב זצ"ל שהוריו נמנו על מקורביהם.

היה חתן הג"ר רבי פנחס צימעטבוים ראב"ד גרוסוורדיין, ולאחר נישואיו נתמנה כדומ"ץ בגרו"ד והחל להשיב לשואליו בהלכה, כאן נקשר אל הרה"ק האהבת ישראל מויזניץ אשר חיבבו עד לאחתי.

תלאות רבות עבר בשנות המלחמה, ובסיומה נפטרה זוג ע"ה לאחר מחלה קשה, בזיו"ש נשא את בת הרה"ק מוואסלוי ושב לגרו"ד שם נחלץ לחדש את חיי הדת ועסק רבות בתיקון העגונות.

בשנים הבאות כיהן כאב"ד מאנטששטר, ובשנת תש"ל נקרא לעלות ולכהן בראשות בד"ץ העדה החרדית בירושלים.

נודע כאחד מגדולי פוסקי הדור, לצד זאת היה ענוותן ושפל ברך, וזכה להערכה עצומה מכל גדולי ישראל.

בי"א בסיון תשמ"ט עלתה נשמתו השמימה ונטמן במדומי הר הזיתים ז"ע.

'כל העולה לגדולה מוחלין לו'

סוד שליפת הנעל

ואת הגשמיים, אנו מוצאים שנגעל משמשת דוקא להפרדה בין החמירות לרוחניות.

וכך מובא בספרו של המגן אברהם, 'זית רענן' על ילקוט שמעוני: "אפשר לומר על פי המובא בגמרא (פסחים ק"ג): מי שאין לו מנעלים ברגליו הוא כמנדה לשמים, וצריך ללבש מנעלים להפסיק בינו ובין האדמה אשר אררה ה', ויוסף היה דומה לאדם הראשון, אם כן הוא הגורם שנתקלה האדמה שצריך ללבש מנעלים, ועל כן מכרוהו בעבור מנעלים".

ביאור דבריו הקדושים הוא על פי מה ששינוי בגמרא (שבת קכ"ט): "לעולם ימכר אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו". ועוד שינוי (פסחים ק"ג), כי אחד מהשבעה שהם מנדים לשמים הוא "המונע מנעלים מרגליו". ובאר הרמ"ע מפאנו, כי בחטא עץ הדעת נתקלה האדמה, ככתוב (בראשית ג' י'): 'אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרְךָ, לִכֵּן צָרִיךְ לִלְבֹּשׁ נַעֲלִים לְרַגְלֶיךָ כִּדִּי לַעֲשׂוֹת פְּרוּד בֵּין הָאָדָם לְאַרְצֵךְ שֶׁנִּתְקַלְלָה'.

והנה, שינוי בגמרא (בבא מציעא פ"ד): "שופרה דיעקב אבינו מעין שופרה דאדם הראשון" – דמותו של יעקב היתה כעין דמותו של אדם הראשון. ובתורה כתוב (בראשית ל"ג): 'וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זֶקֶנִים הוּא לוֹ, וּפְרֵשׁ רַש"י: "שהיה זיו איקונין שלו דומה לו" – יוסף היה דומה לאביו.

מבאר, שזיו איקונין של יוסף היה מעין שופרה דאדם הראשון שחטא בעין הדעת וגרם לקללת האדמה, ומטעם זה מכרוהו לעבד וקנו נעלים לרגליהם, כדי לרמוז בכך שהוא הגורם שיצטרפו ללבש נעלים להפסיק בין האדם לאדמה.

אבל אם נעמיק בספור מכירת יוסף, יתכן שההסבר הוא כזה: האחים הקדושים מוכרים את יוסף, הם עושים מה שהם מבינים לעשות לעת עתה. אבל הם מבינים שכאשר הם יהיו ללא יוסף, הבעיה שלהם תגדל ותעמיק. הם ידעו שהמלכות שלו, עליה חלם, היא אמיתית והיא תתקיים.

לכן אפשר גם לומר קצת אחרת ממה שביאר הז"ת רענן, והוא, שדוקא אחרי שמכרו את יוסף וקבלו עשרים כסף, כשיוסף כבר לא היה עמם, החלו לפתע להרגיש את האדמה בוערת תחתם, את קללת האדמה, כי לא היה עמם הצדיק שהגן עליהם. הם התחילו להרגיש שהם מכרחים להפרדה בין הרגלים לאדמה אשר אררה ה', וממילא מהרו לקנות נעלים. כי כל עוד שהצדיק היה עמם לא היו צריכים לנעלים, רק אחרי מכירתו נוקקו להן. ועל כך מקונן הכתוב: 'עַל מַכְרֶם בְּכֶסֶף צִדִּיק וְאֶבְיוֹן בְּעִבּוּר נַעֲלָיִם'.

לפי פירוש זה, מתפרש הפסוק כך: 'עַל מַכְרֶם בְּכֶסֶף צִדִּיק' – בתחלה מכרו האחים את אחיהם הצדיק תמורת כסף, אבל מהר מאד חשו בשנוי שחל אצלם, כי יוסף הצדיק זכה למדרגות גבוהות של השראת השכינה משום שהוא היה כה ענו ושפל בעיני עצמו עד שהגיע למדרגת הענוה של אברהם אבינו שאמר 'אֲנֹכִי עֹפֵר וְאֶפְרָי'. אז הבינו שהם מכרו אביו, כמו שמכנה הנביא ישעיהו את האדם השפל (ישעיה ס"ב): 'עֲנִי וְנִכְה רֹחַ וְחָדַד עַל דְּבַרִּי'. אדם כזה זוכה ליחס מיחד של הקדוש ברוך הוא, שאומר (שם): 'אֲנִי זֶה אֲבִיט, הַפּוֹךְ מִבַּעַל גְּאוּהוּ שְׂאִיִן אֲנִי וְהוּא יִכְלִיִּם לְדוֹר'.

כאשר חשו האחים בירידת השראת השכינה בקרבם, הרגישו לפתע צרך בנעלים, וזה הכונה 'בעבור נעלים', כי הלכה מעמם ההגנה מקללת האדמה, וחשו אותה בוערת תחתם.

על כן היה צריך משה לפשוט את נעליו כדי לתקן את מכירת יוסף שנעשתה בעבור נעלים, והיא זו שגרמה לירידתם למצרים.

(מתוך הספר החדש ספיר ויהלום על מגילת רות - להגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

וַיֵּאמֶר הַגָּאֵל לְבַעֲזוּ: קְנֵה לָךְ, וַיִּשְׁלַף נַעֲלוֹ (רות ד' ח) בהסבר ענין שליפת הנעל, כתב המאור ושמש' (רמזי רות): 'וַיֵּאמֶר בְּעִזּוֹ: בְּיוֹם קְנוֹתָךְ הַשְּׂדֵה וְגו' ומאת רות המואביה אשת המת קניתה להקים שם המת על נחלתו, וַיֵּאמֶר הַגָּאֵל: לֹא אוֹכַל לְגָאֵל לִי פֶן אֲשַׁחִית אֶת נַחֲלָתִי, וְגָאֵל לָךְ אֶת־אֶתֶּה אֶת גְּאֻלְתִּי כִּי לֹא אוֹכַל לְגָאֵל. וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאֻלָּה וְעַל הַתְּמוּדָה לְקַיֵּם כָּל דְּבַר שְׁלֹף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרַעְהוּ, וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל. וַיֵּאמֶר הַגָּאֵל לְבַעֲזוּ: קְנֵה לָךְ. וַיִּשְׁלַף נַעֲלוֹ'.

והנה, יש להבין: א. מדוע אמר הגואל 'לא אוכל לגאול לי פן אשחית את נחלתי?' ורש"י ז"ל פרש, שטעה בעמוני ולא עמונית – וחשב שאסור להתחתן איתה.

ב. מה התכון הגואל באמרו 'וזאת לפנים ב'ישראל'?

ג. על פי סדר הדברים היה אמור הכתוב לומר קדם את הפסוק 'וַיֵּאמֶר הַגָּאֵל לְבַעֲזוּ קְנֵה לָךְ וַיִּשְׁלַף נַעֲלוֹ, ואחר כך היה לו לומר: 'וזאת לפנים וגו' על הגאולה וגו' שלף איש נעלו ונתן לרעהו, כי מיד כשאמר הגואל 'גאול לך אתה את גאולתי' כי לא אוכל לגאול, היה צריך לסיים את כל ספור המעשה, והוא, כי אמר הגואל לבעז 'קנה לך' – וַיִּשְׁלַף נַעֲלוֹ, ואחר כך היה אמור את הדין והמנהג שהיה נהוג מאז לשלף נעלו – 'וזאת לפנים ב'ישראל שלף איש נעלו'. ומדוע דבר הכתוב שלא לפי הסדר?

מבאר המאור ושמש' על פי דברי הזהר הקדוש: "כוונת היבום הוא משום שלמת אין מנוחה, וצריך למשך את נפש המת בלא בנים לבוא לזה העולם על ידי שייכנס בנפש הולד הנולד מהיבומה. ולזה היה צריך היבם לפשט את עצמו מכל תאוות הגשמיים, והיה צריך להתפשטות הגשמיים רק לכוון למשך רוח ונפש המת, ולא כל אדם זוכה לכך. ואצל רות היו צריכים למשך את נשמת מחלון, כדי להקים שם המת על נחלתו.

והנה, בעז הצדיק כשאמר לגואל: 'בְּיוֹם קְנוֹתָךְ הַשְּׂדֵה מִיַּד נַעֲמִי וּמֵאֵת רֹת הַמּוֹאֲבִיָּה לְהַקִּים שֵׁם הַמֵּת עַל נַחֲלָתוֹ, אמר בעז הצדיק לגואל שיבוא באותו הפעם להתפשטות הגשמיים, אולם הגואל הבין עד היכן צריך להתפשט מהגשמיים כשרוצים ליבם, והבין שלא כל אחד מסוגל לזה, והוא אינו מסוגל לכך, על כן השיב לבעז 'לא אוכל לגאול לי פן אשחית את נחלתי'.

ואמר לו: 'גָּאֵל לָךְ אֶת־אֶתֶּה אֶת גְּאֻלְתִּי, כי ידע שזה הענין יכול בועז הצדיק אבל לא הוא. ועל כן נסמך הפסוק 'וזאת לפנים ב'ישראל, והפרוש, ז' הוא הפנים, דהיינו הפנימיות ב'ישראל, על הגאולה – כשהיו רוצים לגאול את הנשמה והרוח של המת שיהיה לו מנוחה, ועל התמורה – כי הנה יש 'עולם התמורה, וכשרוצים לגאול את הנשמה והרוח מעולם התמורה ולהביאם לזה העולם, צריך שיהיה קיום ומנוחה לנשמה.

זה 'שֵׁלֶף אִישׁ נַעֲלוֹ' – לפשט את עצמו מגשמיים העולם, וְנָתַן לְרַעְהוּ' – למסור את עצמו במסירות הנפש לה' יתברך הנקרא 'רעהו', שנאמר (משלי כ"ז): 'רֵעֵךְ וְרֵעַ אֲבִיךָ'.

ועל כן כתוב אחר כך 'וַיִּשְׁלַף נַעֲלוֹ', וזה מובא הן על הגואל שהיה לו לפי שעה התפשטות הגשמיים, מה שבעז הצדיק הכניס לו בלב, והן על בעז הצדיק שהיה לו בודאי התפשטות הגשמיים מכל וכל, ועל ידי היבום הקדוש הזה נולד עובד.

ובזה מתרץ הפסוק 'וַיִּשְׁלַף נַעֲלוֹ, ויש אומרים 'קונין בכליו של קונה' – ובעז נתן לגואל, ויש אומרים 'קונין בכליו של מקנה' – וגואל נתן לבעז, ומדוע הכתוב לא פרש מי נתן למי? אולם לפי דברינו מובן, שזה הולך על שניהם".

בעוד המאור ושמש' מסביר ששליפת הנעל פרושה להפשיט את החמירות

**הגאון רבי שמואל יעקב לנדאו שליט"א רב דחסידי בעלזא בית שמש
ודיין בבית דין הישר והטוב בשיחת הכנה לקבלת התורה לבחורי חבורת אור החיים**

מעמד הגרלה לבחורים שכתבו חידושי תורה בדברי האור החיים הקדוש

**בעז"ה מדי ערב מתקיים
שיעור דף היומי
מפי הרה"ג
משה ראובן אדליך
שליט"א**

לאחר תפילת ערבית בשעה 8:30 בערב
בבית מדרשנו
ברחוב פנחס בן יאיר 20 בית שמש

שמעו ותחי נפשכם

**סעודת ראש חודש וסיום מסכת סוטה והכנה לחג השבועות
בהשתתפות לומדי שיעור דף היומי בבית מדרשנו**

**שיחת הכנה לשבת ממעלת לימוד אור החיים
הקדוש מפי הגאון רבי נפתלי קאופמן שליט"א
ר"מ ישיבה קטנה דחסידי סקווירא**

הדרש בממלכת התורה

דבר בעתו

אוצר פניני החסידות שבועות

מהדורת 'קקן טללי ברכה' מכון 'אור לישרים' – נהריה, בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' ליקוט דברי רבותינו מאורי הדורות גאוני ישראל ורועי החסידות בלשונם, מעשי צדיקים, משא קודש מאת כ"ק אדמו"ר רבי דוד אביחצירא שליט"א, וספיד ויהלום מהגאון רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א.

דבר בעתו

אקדמות המבואר מתיבתא

כריכה רכה דמוי עור בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' סדר האקדמות עם ביאור מתיבתא עם ציונים והערות בפורמט נוח ומאיר עיניים.

דבר בעתו

תפארת שלמה המבואר שבועות

מהדורת 'ברכות טוב' מכון 'אור לישרים' – נהריה, בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' תפארת שלמה לחג השבועות להרה"ק רבי שלמה מרדאמסק זיע"א, במהדורה מבוארת, ביאור נרחב להבנת דבריו, וכתוספת הערות וציונים, הטקסט כולו הוגה ע"פ דפו"י ונערך מחדש ונוקד בניקוד מלא, נוספו כותרות משנה לכל קטע, מפתחות המקורות ומפתחות ענינים. וכתוספת סידור קטעים רבים שנרפסו שלא במקומם והושבו למקומם בכל פרשה ומועד.

דבר בעתו

מתיבתא לחג השבועות

מסכת שבת פו-פט: מהדורת 'זכרון משה' בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' חוברות הש"ס המפואר מתיבתא 'עוז והדר' עם הוספות רבות, בעריכת צוות ענק של ת"ח. עם מדורים: ביאורי הגמרא, ילקוט ביאורים, אליבא דהלכתא, פניני הלכה, תמצית הדין וכפתור ופרח.

דבר בעתו

אוצר האריז"ל שבועות

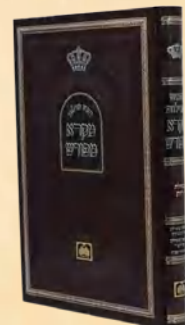
מהדורת 'שראן' מכון 'אור לישרים' – נהריה, בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' כתבי האריז"ל, מנהגים, וכוונות הרש"ש על חג השבועות.

דבר בעתו

נ"ך – מקרא מפורש מגילת רות

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' 'מקרא מפורש' זו מהדורה ייחודית של 'עוז והדר', עם ביאור נפלא למקראות ולפירושי רש"י. הביאור משולב בתוך תיבות הפסוק, ומבאר את הפסוקים על דרך הפשט, בתוספת הערות וציונים, הנחוצים להבנה טובה וברורה. נוסף עליו גם ביאור לדברי רש"י, וגם הוא משולב בתוך דבריו, עם הערות ומקורות. כל אלו נסדרו במהדורה מפוארת ובעימוד מושלם, כמיטב המסורת של ספרי 'ממלכת התורה' – עוז והדר.

מלון יקרון והיהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מילה רא חדה רא

חדה רא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

ברכת העשירות ושמירה שתהיה העשירות לטובה

הון ודואג בשמירתו, וגם אינו עושה נדבה, ואינו מרחם על העניים, לא מאכיל ולא מלביש.

וסימן הנקמה, שיהיה בעל הממון מזיק לאחרים בממונו, ומתגאה בו, ואינו עושה בו צדקה, וטרוד בו להתענג וכו', ולא ישלם ממנו חוק הקדוש ברוך הוא, על זה נאמר 'עושר שמור לבעליו לרעתו'.

לכן נצרכת השמירה שלא יהיה לו העושר להזיקו גם לאחר שיברכך ה' בממון, כדי שיוכל להשתמש בעושר לטובה ולברכה.

קע"ו פסוקים בפרשה כנגד הקליפה הגדולה 'צפו'

נמצא אפוא כי חלק עיקרי בברכה הוא השמירה מן המזיקים, ומה נאה הוא הדבר שיחד עם ברכת התורה הנזכרת בפרשה זו נוסף עליה גם שמירה מן המזיקים שאף היא נזכרת ומתעצמת בשבת זו שלאחר חג השבועות. דהנה, בפרשתנו ישנם קע"ו פסוקים, וביאר הרה"ק רבי דוד מסקווירא ע"ה: כתיב (בראשית לו טו) 'אלה אלופי בני עשו וגו' אלוף צפו'. והנה ידוע שהקליפה היותר גדולה מכל האלופים של עשו הוא האלוף 'צפו'. ואיך אפשר להמתיקו, זה ע"י 'פרשת נשא' שהיא הפרשה היותר גדולה שבתורה שיש בה קע"ו פסוקים כמנין הגימטריא של 'צפו', וע"י 'מזמור קי"ט' שהוא המזמור היותר גדול בתהלים שגם בו יש קע"ו פסוקים, וע"י 'מסכת בבא בתרא' שהיא המסכתא היותר גדולה שבש"ס שיש בה קע"ו דפים, כולם מכוונים על הקליפה של 'צפו' שבגימטריא קע"ו, ועל ידיהם יכולים להמתיק הקליפה הגדולה הזו.

אם כן מלבד הברכה האמורה בפרשה 'ברכך' בממון 'וישמרך' מן המזיקים, נוסף עליהם השמירה מהקליפה הגדולה ביותר ע"י פרשתנו שיש בה קע"ו פסוקים. וכל זה ניתן להעמיס במה שאמרנו שהטעם לקריאת פרשת נשא לאחר שבועות היא כדי שתחל שנה וברכותיה, כי אכן גדולה פרשתנו בברכות שבה.

יְבָרְכֶךָ ה' וַיִּשְׁמְרֶךָ (ו, כד).

כדי לעמוד מהי הברכה שזוכים לה ישראל בשבת זו, יש לעיין מה אמרו חכמים ודרשו בברכת כהנים. דהנה אמרו חז"ל (במדב"ר יא ה) 'ברכך ה' בממון וישמרך' מן המזיקין, והקשה רבי יחזקאל משינאווא ע"ה (ד"ה יברכך) הרי את השמירה מן המזיקין נצרכים טרם בוא הממון שיצליח בעסקיו ולא יעמדו לו מזיקים בדרכו, מדוע נכתב בהיפך הסדר המסתבר. ותייך, כי שנינו בדברי קדשו של שלמה המלך ע"ה (קהלת ה יב) 'עושר שמור לבעליו לרעתו', כלומר, יתכן שכל העושר

מילתא דפליאה

ברכת השבת הסמוכה לחג שבועות

כח חג השבועות נשאר בשבת שלאחריה

בקרוב קדושים ובלשון חסידים התקדשה והתייקרה שבת זו ביתר עוז ותעצומות, והיו מטעימים זאת בלשון האידיש 'שבת נאך שבועות'. שיש לתיבת 'נאך' שתי אפשרויות להיגוי, האחת 'נאך' בקמ"ץ רפויה שפירושה 'אחרי', והאפשרות השניה 'נאך' בקמ"ץ דגושה שפירושה 'עוד', ורמז יש בכך, כי שבת 'אחרי' שבועות מלבד גדולתה העצמית, יש בה עדיין מכח חג השבועות, נמצא כי היא 'עוד' שבועות, שעדיין יש בה את כוחות היום הגדול של מתן תורה.

קוראים בה פרשת נשא כי בפרשה נאמרו עניני ברכה ולרמוז 'תחל שנה וברכותיה'

ברוב השנים נקראת פרשתנו פרשת נשא בשבת שאחר שבועות*, ונאמרו בזה כמה וכמה טעמים לשבח. הרב מקוויגלוב ע"ה כותב (ארץ צבי נשא), נראה לומר כי שבועות הוא כמו ראש השנה כמו שאמרנו בגמרא (מגילה לא): עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן (ר"ה טז). 'ובעצרת על פירות האילן'. ולכן אמרו שם שקודם שבועות קוראים פרשת התוכחה כדי ש'תכלה שנה וקללותיה'. אם כן בדרך דרש ניתן לומר כי השבת שאחר חג השבועות מסמלת את תחילתה של שנה חדשה ולכן קוראים פרשת נשא שנאמר בה ברכת כהנים כדי ש'תחל שנה וברכותיה'.

א. וניתן בשלחן ערוך (או"ח סי' תכח ס"ד) הסימן לסדר הקריאה 'מנו ועצרו', ופירש בו"ז (שם סק"ג) דפרשת 'במדבר' שהוא מנין בני ישראל קודם עצרת. והטעם הוא כי אמרו חז"ל (מגילה לא): להקדים פרשת קללות של בחוקותי קודם עצרת החשובה כראש השנה, כדי שתכלה שנה וקללותיה, ובקשו להפסיק בקריאת פרשת במדבר בין פרשת התוכחה ליום הדין (פרי מגדים שם).

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

נתינת צדקה היא העצה הטובה ביותר לשמור את ברכת העשירות

בדרום. שצד צפון הוא צד שמאל, והרוצה להעשיר יצפין הכוונה שיתן את הנקודה של השי"ן בשמאל, שיתן מעשרות וכך יעשיר.

ואפשר לומר כי על זה אמרה תורה (דברים יז יא) 'ושמרת לעשות ככל אשר ירוך וגו' לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, וברשי"י כתב מחז"ל: אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל. דהיינו, אפילו אם יאמרו שבמקום עשירות יהיה לו לאדם רק מעשר שהוא בשי"ן שמאלית, עם כל זה שמע לדבר אשר ירוך. אבל באמת חכמים אומרים 'על שמאל' דהיינו נתינת המעשר 'שהיא ימין' שממנה יגיעו לעשירות שהיא בשי"ן ימנית.

כשדואג שלאחרים יהיה כל צרכם זוכה לנשיאת פנים

לאחר שיתברך בברכת 'ברכך' בממון, וישמרך' מן המזיקין, יזכה לנאמר בהמשך הברכה 'ישא ה' פניו אליך', שכן מובא בגמרא (ברכות כ:): אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, ריבוננו של עולם, כתוב בתורתך (דברים יז) 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד', והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב 'ישא ה' פניו אליך'. אמר להם, וכי לא ישא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה (שם ח י) 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך', והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה.

וכבר תמהו, במה נתייחדה מצוה זו, הרי יש כמה וכמה מצוות שישראל מקיימים בהידור ומחמירים בהם. ופירש מהר"ם שי"י שיש בזה דבר ייחודי שאין בשום מצוה, והוא שאמנם מדקדקים ומחמירים על עצמם ואפילו באכילת כזית וכביצה מברכים ברכת המזון, אך כל זה רק 'על עצמם', אך בנוגע לאחרים אינם מסתפקים בכזית וכביצה וכאשר מדובר להשביע נפש רעבה ולעזור לשני נותנים הם בשפע רב עד כדי שביעה. משכך זכות זו שנותנים לאחרים היא זאת שבשלה זוכים לנשיאת פנים, וכפי שאמרנו שבנתינה לאחרים מקבלים בכפל כפלים משמים.

אפילו מעט מהם משפיע על כל העיסה מאחר שיש בהם כח חזק אפילו שהם מועטים בכמותם, וכמו כן הוא גם בעניין הצדקה שאדם נותן מעט מממונו מעלה המעט הזה את כל ממונו ונותן בו שמירה מעולה.

ברכת העשירות מתרבה ללא גבול לנותן צדקה מממונו

רמז נוסף יש בפרשתנו לכך שגדול כח נתינת מעשר שמשפיע ברכה ועשירות גדולה, כפי שרמזו הרה"ק רבי ברוך ממעזיבון ע"ה (בוצינא דנהורא) בפסוק (ז יד) 'כף אחת עשרה זהב מלאה', ופירש, כי אם אדם נותן כף אחת מעשרה כלומר נותן מעשר, אזי מתקיים בה זהב מלאה שנתנית הכף משפיעה עליו שאותה היד תהיה מלאה זהב, וכאן רמז לן באורייתא בפירוש כי המעשר מועיל לעשירות.

צא ולמד מה שכתב בשפתי צדיקים לתלמידו המובהק של מרן הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא ע"ה (ראה ד"ה עשר), כתוב במעשר (דברים יד כב) 'עשר תעשר את כל תבואת זרעך' ודרשו בגמרא (שבת קיט.) 'עשר' בשביל שתתעשר'. והנה ההבדל בין עשר שפירושו עשירות לבין עשר של מעשר הוא בנקודה של שי"ן אם ימנית או שמאלית, ונתנו סימן במה שאמר אברהם אבינו ע"ה ללוט (בראשית יג ט) 'אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה', אם אתה תקבע את הנקודה על 'עשר' בצד שמאל דהיינו שתתן מעשרות, אני אשים הנקודה של 'עשר' בצד ימין ואשפיע עליך עשירות ורווחה, שאתה תהיה הבעל הבית שבידו נשאר הכסף ואני אהיה הכהן כביכול שתתן לי מעשר. אבל 'אם הימין' אם תשים את הנקודה בימין השי"ן, כלומר שתדאג רק לעושר, 'ואשמאילה' אכביד עליך עול המיסים והארנונות ואז על כרחך תתן מעשרות למיסים וכיוצא בזה.

באמצעות ביאור זה דורש שם מה שאמרו בגמרא (ב"ב כה:): אמר רבי יצחק, הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימניך, שולחן בצפון ומנורה

ואיש את קדשיו לו יהיו (ה י).

עצה טובה ויסודית לשמר ממנו מן המזיקים כתובה בפרשה זו והיא מה שכתוב 'ואיש את קדשיו לו יהיו' (ה י), וכתב רש"י: ומדרש אגדה 'ואיש את קדשיו לו יהיו', מי שמעכב מעשרותיו ואינו נותן, 'לו יהיו' המעשרות, סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשרה שהיתה למודה לעשות. 'איש אשר יתן לכהן מתנות הראויות לו 'לו יהיה' ממון הרבה, ע"כ. הרי לנו עצת תורתנו הקדושה כיצד יכול אדם לשמור ממנו שלא יוזק ועוד שתהיה בו ברכה, והיא שיתן האדם משלו מעשרות.

על כל אחד לדעת שנתנית הצדקה ועשיית מצוות ה' באמצעות כספו לא רק שאינה מחסרת מממונו כלום עוד הם הנותנים שמירה וברכה לממונו, וכמסופר על הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב ע"ה שברך לאדם שיתעשר, וילך האיש וילך וגדל עד כי גדל מאוד שזכה לעשירות מרובה. שאלו הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה הכיצד משפיעה ברכתך עשירות גדולה כל כך, ילמדנו רבינו ואשפיע גם אני למבקשים ברכתי. אמר לו רבי מנחם מנדל, האמת כי ברכתי אותו בעשירות סתם, אך הוא עצמו גרם במעשיו שיתעשר בלי גבול, שהלך ונתן ממנו לצדקה ולמצוות ללא גבול, וקיים מה שרמז בעל הטורים בתיבת 'ונתנו' (שמות ל יב): אם תקראנה למפרע יהיה גם כן 'ונתנו', לומר לך מה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו, ולא יחסר לו בשביל זה כלום. כיון שכך קיבל מן השמים מידה כנגד מידה והתעשר בלי גבול.

עוד הובא מהרה"ק החוזה מלובלין ע"ה (ראה באגרא דכלה ד"ה וישמרך) שפירש תיבת 'וישמרך' מלשון 'שמרים', שכמו שהשמרים מעלים את כל העיסה מעלה אחר מעלה, כן יעלה אותך ה' יתברך ע"י תורתך ועבודתך מעלה אחר מעלה בעולמות העליונים ובהשגה אחר השגה. ובדבריו נוכל לומר אחר שראינו כי 'וישמרך' היא השמירה הבאה בכח הצדקה שנותן בלב שלם, כי בשמרים

כפרת הנזיר

ולעמוד בקבלתו, נמצא אם כן שאדם זה הוא כעיר פרוצה בלי שומר, וזה גרם לו לאסור על עצמו איסורים חדשים ולגרום שיתגרה בו יצר הרע, כי כל דבר הנדור יצרו תוקפו ביותר.

ובזה מבאר הכלי יקר הטעם שצריך הנזיר להביא קרבן אם נטמא שלא בכוונה בטומאת מת, והקשינו שהרי לא חטא בכך ומדוע מתחייב להביא חטאת, אלא לפי שגירה בעצמו את היצר הרע על כן צריך להתכפר בקרבן, ועל דרך שאמרו בירושלמי (נדרים פ"ט ה"א) לא דיך מה שאסרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים, כי בעצם קבלת איסורים על עצמו הרי הוא מגרה את היצר להכשילו.

ג. כפרת הנזיר על שמנע עצמו מעבודת ה' בשמחה

עוד הוסיף לבאר בכלי יקר שהכפרה היא על 'שציער עצמו מן היין' (תענית יא.), היינו שעבד את ה' מתוך צער ולא מתוך שמחה, כי אם היה שמח בנזירות זו בודאי היה עולה בידו להימנע מן הטומאה, וכיון שהיתה עבודתו מתוך עצבות הרי זה מורה על חיסרון בעבודתו, כי השמחה תעיד על שלימות הנפש במעשיה והעצבות סימן לחיסרון, ועל עצבות שפגמה בעבודתו צריך להביא קרבן לכפרה.

ד. כפרה על שלא הגינה צדקותו על סביבותיו

ובמשך חכמה כתב, שהקרבת בא לכפר על שמת אדם בקירבת הנזיר, ועל דרך שמצינו (מכות יא.) שבמיתתו של כהן גדול יוצאים הרוצחים מעיר מקלטם, והטעם הוא, כי היה לו להגן בזכותו שלא יהרגו בני אדם בדורו, וכיון שלא התפלל עליהם נתלתה כפרת הרוצחים במיתת הכהן הגדול. וכך הוא הדבר גם בנזיר שקדושתו גדולה כקדושת כהן גדול, והיה לו להגן בזכותו שלא ימות אדם בשכונתו, וכיון שלא הועילה זכותו שהרי נגרמה לו טומאת מת, על כן מוטל עליו להביא קרבן כפרה על כך.

לאדם לקיימם ולהתגבר על היצר הרע, לפי שכשהתורה צייתה אותו לקיימם נתנה לו כח שיוכל לעמוד נגד יצרו הרע, וכמו שבדבר ה' נבראו שמים וארץ (תהלים לג ו) כן יש כוח בדיבורו לסייע ביד האדם לקיים מצוותיו, ואפילו גדרות וסייגים שגזרו עלינו חכמים הרי יש בכוחם ובכוח תורתם לסייע ביד ישראל לשמור גזירותיהם, והם גם שיערו ברוחב דעתם כמה בכוח בני ישראל לקבל על עצמם גדרים וסייגים.

והנה המוסיף להחמיר על עצמו בדברים המותרים הרי הוא נכנס בחשש 'בל תוסיף' על מצוות ה', כי כל דברי התורה מסודרים בסדר נכון ומתוקן בלי שום תוספת או חיסרון, כמו שכתוב (קהלת ג יד) 'כל אשר יעשה האלקים הוא יהיה לעולם, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע'. וכן יש לרמוז בלשון התפילה הנאמרת קודם הכניסה לסוכה 'לחסות מזרם וממטר', 'זרם' אותיות רמ"ז ו'מטר' אותיות רמ"ט, כי מצוות התורה ניתנו במנין מדוקדק רמ"ה, ועל מנין זה אין להוסיף ואין לגרוע, וזהו שרמזו כאן להיזהר הן מגירעון במצוות שלא להעמידם על מנין 'זרם', וכן שלא להוסיף עליהם בחומרות יתירות כדי שלא להרבות מנינים כמנין 'מטר'.

עוד יש לדעת כי כאשר האדם מקבל על עצמו איסורים חדשים שלא צייתה אותו התורה, לא תורה שבכתב ולא תורה שבעל פה, אין לו סיוע לכך מלמעלה אם לא יחידי סגולה שבדור, וצריך להיות ראוי לעמוד כנגד היצר הרע בזכות עצמו, ואם אין בו כח לעמוד במה שקיבל על עצמו הרי הוא מגרה בעצמו את היצר הרע לחינם. ובודאי אם בכוחו לגדור עצמו בלי קבלת נדר קדוש יאמר לו, אבל מי שגודר עצמו בנדר אינו עושה כן אלא משום שאין בו כוח להגביל עצמו, ולכן הוא מתחכם לאסור הדבר על עצמו כדי להתאמץ

קרבן כפרה - על מה

וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפִתְעַ פְּתָאֵם וְטָמֵא רֹאשׁ נִזְרוּ וּגו'. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה וּגו'. וְכָפַר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא (ו ט-יא).

נזיר שמת עליו מת בפתע פתאום מצווה להביא קרבן לכפרה. וצריך להבין מה חטאו של הנזיר והרי לא נטמא אלא באונס, ומדוע עליו להביא קרבן על שנאנס ונטמא. לביאור הדברים נדרשו כמה וכמה ממפרשי התורה, ואנו נביא קצתם בבחינת 'תן לחכם ויחכם עוד, הוודע לצדיק ויוסף לקח' (משלי ט ט).

א. כפרה על שלחנם ציער עצמו ולא היתה כונתו שלימה

באלשיך הקדוש כתב, שבאמת כל מעדני העולם נבראו כדי שיהנה מהם האדם, ורק אם מתכוון האדם לסגף עצמו כדי לכפר עוונותיו אזי כוונתו רצויה, ונחשב לו מיעוט חלבו ודמו כקרבן על גבי המזבח. אך כל זה רק אם זכה להשלים נזירותו בטהרה, אז הוא זוכה שייחשב לו העינוי כעבודת ה', אבל אם לא זכה להשלים את הנזירות כיון שנטמא באונס, אין העינוי חשוב לו כקרבן ונמצא שלחנם ציער עצמו מן היין, ועל כך צריך להביא קרבן כפרה. ואפשר להוסיף ולבאר עוד, שהמענה והמסגף עצמו צריך שתהיה כוונתו לשמים, ואם זכה להשלים נזירותו בטהרה הרי זה סימן שנרצתה כוונתו ומן השמים סייעו בידו שלא תבוא טומאה על ידו, אבל אם נטמא באמצע הנזירות נודע הדבר שלא היתה כוונתו הראשונה כראוי ולכן לא זכה להינצל מן הטומאה, ומשום כך הוא צריך לכפרה על שציער עצמו מן היין, כי לא נהג כשורה בנזירותו שלא היה לו להימנע משתיית יין אם לא היתה כוונתו שלימה.

ב. כפרה על שהוסיף על מצוות התורה וגרם בכך גירוי היצר

בטרם נבוא אל הביאור נקדים המובא בספרי קודש, בכל מצוות התורה יש כח

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

איזרות ומגיד ממעורר

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

מיין ושכר יזיר עצמו

במאמר זה, מדרכי עבודתו של המגיד היא עבודת ההתדבקות במחשבה בעולם האי"ן, כלומר בעולם שאין בו השגה מושגת בהבנה וסברה מושגת או רגש מוגדר כל שהוא, אלא שלאחר התבוננותו בשכל כפי יכולתו מגיע מתוכה אל דביקות גבוהה יותר שאינה מוגבלת בכל השגה או מחשבה, שהיא המשכת הארת אין סוף ב"ה עצמו המאירה בעצם הנשמה, המתדבק בהשגתה בבורא בכל כוחה עד שמגיע אל הידיעה שיש השגה שלמעלה מהשגתה, השגת ה'אי"ן'.

והשגה זאת מתגלה בעת ש'ישותו' של הגוף המסתירה על אור הנשמה שהיא 'אי' - למעלה מהשגה, נעלמת ומתפוגגת מכח המשכת אור הנשמה המתגברת על הגוף על ידי מחשבת האדם הבוחר בטוב לידבק בחי החיים ברוך הוא. וזאת הדביקות שהיא בדרך ה'אי"ן היא תלויה ונמשכת באדם שאינו חפץ רק בהשגת ה' המושכלת בדרך הבנת השכל, אלא בכל המשכה שנמשך ומתדבק לתורה, הן בדרכי השכל והן בדרכי קיום המצוות, הוא מדבק לבו בעצם אור ה' שנמשך אליו על ידי התורה ומצוותיה, ומזכך לבו להיות דבוק בעצם הקב"ה שנמשך אליו, וזהו על ידי ביטול אמיתי ועמוק שברוב כיסופיו להקב"ה מתדבק בעצם אור ה', משא"כ מי שהכיסופים שלו הם רק להתענג על אור השכל שבתורה וחכמתה ובידיעת ה', שאז הבנתו מוגבלת רק אל אור ה' שכבר ירד ונצטמצם אל השכל.

ונתבאר במאמר זה, שזאת היא דרגת הדביקות הנעלה ביותר, שעל ידה משיג האדם שפע קדושה ממקור החיות הנעלה ביותר משורש נשמתו, כי כשהאדם דבוק ב'אי"ן', אז מאיר בו שורש החיות של כל העולמות, שאדם אינו יכול להשיג בשום פנים ואופן על ידי התבוננות והעמקת הדעת, שהרי לו יחיה גבר שנין אלפין לא ישיג אור אין סוף ש'לית מחשבה תפיסא ביה כלל', ועם כל זה הקדוש ברוך הוא מאיר לנו על ידי התורה והמצוות הארה שלמעלה מהשגת השכל, והוא מאיר בדרך הארה שלמעלה מהשגה, ניצוץ אחד המבעיר את האש הגדולה שבלב איש הישראל, וניצוצות 'אי"ן' אלו מאירים בו כשהוא דבוק כראוי בקודשא בריך הוא, בבחינת ביטול ו'מה'.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

פְּתִיב בְּנִזִיר (במדבר ו ה) **'תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ. הָעֵנָן, פִּי פְתִיב (תהלים כה י) 'אַרְחוֹת ה' חֶסֶד וְאַמֶּת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ, וְאַמְרוּ בְּזוֹהַר הַקִּדּוּשׁ (נשא קכט). שיש תרי"ג אורחין המתפשטים בצנינורות הנשמה להורות ארחות ה' לבני ישראל, והם מאירים על ידי קיום תרי"ג מצוות. וְכַתְּבֵנוּ לְעֵיל, כִּי כָל תְּרִי"ג אֲרָחִין הֵם מִנֵּין הַמְצֻוֹת הַמְדַרְשִׁים לְעַם ה' לְדַבֵּק בְּבוֹרֵא בְרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ** ולכן נקראים אורח, כי הם דרך לידבק בה'.

וְיֵשׁ אֲרַח מִיַּחַד לְכֻלָּם, שֶׁמִּשְׁפִּיעַ לְכֻלָּם, שֶׁהוּא אֱלֹקוֹת, כִּנְזָכָר לְעֵיל שְׁנִקְרָא (שמות לח כו) 'בְּקַע לְגִלְגַּלְת' מלשון בקיעה (זוהר הקדוש נשא קלו). והיינו שנבקעים הלבושים המסתירים על הפנימיות של האותיות וזה נקרא בחינת 'לובן' שמתגלה שהוא אור אין סוף בלי שום צמצומים, שְׁמַאִיר בְּכֻלָּם, וְזֶהוּ (משלי ד יח) 'אֲרַח צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגְהַ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם', תִּיבַת ה'יוֹם' קָאֵי עַל אוֹרְךָ כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (בראשית א ה) 'וַיִּקְרָא אֱלֹקִים לְאוֹר יוֹם', הוּא הַבְּהִירוֹת הַגְּדוֹל הַמַּאִיר בָּהֶם בְּצִדִיקִים כְּשֶׁעוֹשִׂים לְדַרְגַת 'עוֹלָם הַבַּ' שהיא באה ונמשכת תמיד על הצדיקים, ואז הם נעשים 'מְכוּן' ו'כסא' לאור זה.

וְהִנֵּה יֵשׁ בְּכָל אֶחָד מכל התרי"ג מצוות שלוש בחינות, הַצְּמֻצוֹם פעולת הצמצום שמביא את החכמה העליונה לידי שלב המעשה שכל כולו - על פרטיו השונים - מיוסד על חכמתו יתברך וְאֱלֹקוֹת שְׁמַאִיר בּוֹ האלקות שמאיר בו באופן פרטי לגלות על ידו את אור אלקותו יתברך, כִּנְזָל, יְעוֹד יֵשׁ דְרָגָה עֲלִיוֹנָה מְכוּלָם שֶׁהוּא הַדְּבִיק שְׁדָבּוּק בְּאֵין סוּף, ועל ידי אורח מיוחד זה שאין בו כל צמצום מאיר אור אין סוף לדרגות שלמטה ממנו, שהוא משפיע להם, כִּי אֵינּוּ נִשְׁגָּ בְּהַשְׁגָּה אינו מושג בדרך הבנה על ידי התבוננות והעמקת המחשבה, וְנִקְרָא נִזִיר מלשון הפרשה שְׁמַפְרֵשׁ מִלְּהַשִּׁיג שאי אפשר להשיג את הדבוק באין סוף, וְעַם כָּל זֶה מַאִיר כְּמוֹ 'מְרֵאֵה הַבְּזָק' (יחזקאל א יד) בדרך הברקה והתנוצצות שאינה מושגת לאשורה ומיד חולפת, וזה ההארה היא בדרך 'אי"ן', שהאופן שהיא מאירה באדם היא דביקות פשוטה שאינה מצומצמת בהבנת האדם, אלא שמתנוצץ בו איזה התנוצצות חכמת אלקות לרוממו ומיד נעלמת וְדַרְךָ הַשְּׁעָרוֹת בְּרִצּוֹא וְשׁוֹב.

וְלָכֵן 'תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ' של הנזיר, שעל ידי מצוות נזירות שפירש עצמו מתאוות עולם הזה זוכה להשגת דרגה זאת, שְׁלֹא לְהַפְרִידוֹ מֵהַשְּׁעָרוֹת, כלומר מההארות המאירות כמראה הבזק, ששורות בנפשו וגופו על ידי מצוות גידול פרע השערות הגשמיות, ושם בעולם נעלה זה, הנקרא שערות מקור החיות של כל העולמות, וְלָכֵן 'עַל כָּל נַפְשֵׁת מֵת לֹא יָבֵא' (ויקרא כא יא) שמכיון שדבוק במקור החיים אין לו לנתק מחשבתו ולעסוק במיתה.

וְהִנֵּה פְתִיב (שיר השירים ה א) 'אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים', כִּי פֶשֶׁה־שֶׁכַל נִתְּבַלְּבַל בְּדָבָר אַחֵר שאינו מבחינת ודרגת השכל, אלא למטה ממנו, נִקְרָא שְׁכּוֹר. שמתערבת דעתו, כך כביכול ירידת השכל לדרגה נמוכה יותר ברצוא ושוב מכונה 'שכרות', כיון שמקום השכל מצד דרגתו הרוממה הוא רק בדברי חכמה - היינו בעולמים רוחניים הזכים מערובי חיצוניות, ויורד לעולם הגשמי שבו השכל והחומר מורכבים יחד בבחינת ערוב, וְנִקְרָא שְׁכּוֹר זה בתואר שְׁכָרוּ דוֹדִים שהאב הנקרא 'דוד' מלשון אהבה, משפיע את השכל מרוב אהבתו לבנו שיתפשט אף לדרגה נמוכה שהוא שכל הבן ולגבי השכל זה נקרא שכרות, שְׁמַה־שְׁמַחָה מֵהֵינּוּ נִצְמָצֵם בְּשִׁכָל בְּנוֹ ברוב השמחה שיש למלך כשבנו בא לפניו מתבטלים כל הדינים וההגבלות, ולכן המלך שהוא הקב"ה משפיע את אור הדעת ומצמצמו עד שיוכלו הכל להשיגו, אֲבָל הַשִּׁכָּל הָעֲלִיוֹן שבו להיפך - הבן מצמצם מחשבתו לקבל את חכמת אביו שאינה מצומצמת, נִקְרָא זֶה' שהוא כינוי לעצם האור שְׁאֵין מְשִׁיגִים בּוֹ, לָכֵן 'מֵיִן וְשָׁכְרֵי יִזִיר' (במדבר ו ג) כיון שהנזיר דבוק בעולם השכל לפני שבא לידי צמצום ואין נכון לערבב השכל שלו בדרגה קטנה יותר שנחשבת לגביו בחינת שכרות.

וְהָיָה אֵלֹהֵי הַיּוֹדִי'ן, הם עֶקְרָן שורשם שֶׁל שְׁפַע שהם שורש כל ארבעת הדרגות, וְאַחַר כֵּן בָּאִים בְּהַמְשִׁכַת הַדָּבָר וְנִקְרָא וְיִי' כִּי ו' הוא המשכה והוא הכח שמבשל ומכין את המחשבה לידי גמר, שתבוא לידי גילוי כראוי, וְזֶה דֶרֶךְ הַיּוֹדִי'ן נִתְגַּלֵּו הַיּוֹדִי'ן על ידי הוי"ו נתגלה הוי"ד, כלומר על ידי שמשגי השפע זוכה להשיג גם כן שיש אור 'אין' שמאיר בו, ולכן יש בצורת הוי"ו יו"ד בראשה וממנה נמשך קו למטה, וְזֶה (שמות לד ו) וַיַּעֲבֹר כְּמוֹ ו' י' עבר, כִּי דֶרֶךְ הַיּוֹדִי'ן שמורה על פעולת המשכת השפע לעולם עוֹבֵר הַיּוֹדִי'ן שהוא שורש השפע, והוא מורה על התגלות הפנימיות.

וַיֵּשׁ גַּם כֵּן 'בְּרִכְהָ ה' וַיִּשְׁמְרָהּ' (שם פסוק כד), שְׁעֶקְרָן שֶׁל הַיּוֹדִי'ן שרשם של אותם ה'יודי"ן' שהם 'עיקרן של שפע', והוא שורש של השורש נִתְגַּלֵּה בַיּוֹדִי'ן אֵלֹהֵי שהם שלשה יודי"ן של שלושה הוי"ו'ת שנזכרו בפסוקים אלו, וְאַחַר כֵּן נמשכת הארתם אל בני ישראל בַּיּוֹדִי'ן שבסוף כל פסוק, היינו וישמרך, ויחונך וישם וְהָבֵן.

המתגלה נמנה גם כן. והגם שאי אפשר להשיג את אור ה'אין' בשום פנים, אפשר לו לאדם להשיג על כל פנים מציאות התגלות הדבר בו, כיון שמחובר לאור זה, והיינו על ידי התקשרות הצדיק להקב"ה בבחינת ביטול במציאות.

וְזֶהוּ שְׁנֵי בַחֲיִנוֹת הַמְּאִירוֹת, התגלות השפע בשלושה אורות והתגלות השפע בארבע אורות, **נִקְרָא בַזוֹהַר (פנחס רמז): לְפַעֲמַיִם סְגוּלָתָא** שהוא שלוש נקודות וזהו מורה על הדרגה הראשונה שהשפע נכלל בתלת ועדיין לא נתגלה מקורו שהוא ה'אורח' שלמעלה מהשגה, וְפַעֲמַיִם אַרְבַּע יוֹדִי'ן שהם ארבע נקודות שמאירים בארבע אותיות שם הוי"ה כשמאיר גם כן שורש השפע, וכמובא בזה"ק שה'סגולתא' עצמו הוא נעשה אחר כך 'ארבע' יודי"ן, וְזֶה הַשִּׁיג מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלֹסֶם בְּאַרְבָּעִים יוֹם בְּסִינַי, כי מנין האות יו"ד הוא עשר, המורה על עשר אורות הנכללים בהשגת אור החכמה שיש באות זו, ועל כן הוצרכו ארבעים יום למשה רבינו כדי להשלים את השגת ארבע יודי"ן אלו.

וְהָיָה הַבְּהִירוֹת הָעֲלִיּוֹן הַמְּאִיר מִבֵּין הַשְּׁעָרוֹת, דהיינו תר"ג המצוות, זה הַנִּקְרָא חַיּוֹרֶתָא לשון לובן, כי אין בהם באורות ה'לובן' שהם אורות העליונים שמאירים בכל אחד ואחד מהתר"ג מצוות 'גוון' מיוחד לאותה מצווה, הגדרה מסויימת כלל, כְּמִי שְׂאִינֶם דְּמִי בבחינת 'אין' הם, שהוא למעלה מהשגה, ולכן אי אפשר להגדירם, וְהָאֲרַחִים מְאִירִים את אור האין, הַגַּם שְׂאוֹר הָעֲלִיּוֹן ה'אין' עֲצָמוּ אֵינוּ נִשְׁגָּ אֵינוּ מוֹשֵׁג לַנְּבִרָאִים כלל, וזהו נרמז בלשון 'אורח', הינו כְּמֵאן דְּאֲרַח רִיחָא מִבְּחוּץ, וכמבואר שהשפעת ה'אורחין' היא להאיר את ההארה הנמשכת מהאין חוצה לנשמות הצדיקים, ועל ידי זה הם דבקים באין, כמי שמריח ריח המתפשט מבפנים לבחוץ אף על פי שאינו משיג את הנעשה בפנים, וזה נקרא 'אור מקיף' כלומר אור שמאיר בדרך שאינה מושגת ומובנת במחשבה, והיינו שמשגי שיש ידיעה אבל אינו יודע מהות אותה ידיעה.

וְכַשְׁלִבְנוּנִית זֶה מְאִיר עַל הָאָדָם וּמְשַׁפֵּיעַ קֶצֶת מֵאֵלֹהֵי הַחַיּוֹרֶתָא, הוא כְּמֵרָאָה חֲמֵה הָעֵמֶקָה מֵהַצֵּל שמושג ומוגדר רק על ידי הצל המקיפו והמגדירו, אבל הוא עצמו מחמת עצמו אינו נישג כלל כיון שאין בו הגדרה, וְנַעֲשֶׂה עַל יְדֵי זֶה הָאָדָם שְׂמִיר בּוֹ כְּשֶׁפֶל, שנתכלל באור ה'אין', ובאין העולמות לאי"ן.

וְהָיָה הַשְּׁפַע פְּעַמִּים נִכְלָל בְּתֵלֶת לְפַעֲמַיִם נְמִנִים שלבי השתלשלות השפע בשלוש דרגות, והשפע מאיר באופן זה שמאירים בהשגת בני ישראל שלושה השגות אלו שעל ידם נמשך השפע, וְפַעֲמַיִם נִכְלָל בְּאַרְבַּע דַּרְגוֹת, וזהו כשגם ה'אין' עצמו מאיר בהשגה שנמשכת אל הנשמה, כִּי בִּאֲפֻן רִגִיל כָּלוּל כֹּל שְׁלֵבֵי יְרִידַת הַשְּׁפַע בְּשְׁלוֹשָׁה אֵלֹהֵי הַצְּמִצּוּם שנמשך מאור אין סוף לרדת מדרגתו ומבחינה שלמעלה מכל השגה להצטמצם ל'אורחים' האלו, שעל ידם מתחילה ההשגה להתגלות, וְהַהֲתַפְּשׁוּת הַאֲלֻקוֹת שְׂמִיר וּמְתַפְּשֵׁת עַל יְדֵי הַצְּמִצּוּם הַזֶּה, וְהַמְשִׁכַת הַדָּבָר מֵהָאֵין אֹר ה'אין' שנמשך יחד עם ההשגה הפרטית שנמשכת על ידי כל אחד מה'אורחין', הרי שלוש: הַצְּמִצּוּם - אחד, הַהֲתַפְּשׁוּת - שני, וה'אין' שנמשך עמו - שלוש.

וּלְפַעֲמַיִם נִחְלַק גַּם כֵּן הַחֶלֶק הַשְּׁלִישִׁי והנעלה מכולם, שהוא התגלות ה'אין', לשנים ואז נמנים מנין האורות המאירים בהשפע למנין ארבע, והדבר שנחלק לשניים הוא הַמְשִׁכַת הַדָּבָר מהאין אל הבריאה, וְהַחֲלוּקָה לְשֵׁנִים הוּא שְׂמִיר בּוֹ גַּם כֵּן הַדָּבָר הַדְּבִיק בְּהַמְשִׁכָה האין סוף שדבוק באלקות שמאיר בהמצוות, וְהַתְּגַלּוֹת הַדָּבָר בּוֹ הוּא 'אין' לאחר שיוֹרֵד וּמֵאִיר וּמִתְגַּלֵּה בְּתוֹךְ ה'אורחין'. ובחינה זאת שבה מתגלים ארבע דרגות בתוך השפע, היא דרגה גבוהה יותר שעצם האור אלקות שהוא שורש ה'אין'

זוהר הקדוש

עם ביאור הכתר והכבוד

השתוקקוּת עולמית לשלבת רבי שמעיאל

אדרא רבא חלק א
אדרא רבא חלק ב
אדרא המבואר אדרא ונטא
זוהר המבואר נגלות האדרא

זוהר המבואר אדרא דמשכנא
חוקינו הוורד חלק א
חוקינו הוורד חלק ב
חוקינו הוורד חלק ג

חוקינו הוורד חלק ד
ספרא דבניעוּתא חלק א
ספרא דבניעוּתא חלק ב
זוהר המבואר ויקרא א

זוהר המבואר בסדרי ג
זוהר המבואר בסדרי ד
זוהר המבואר בסדרי ה
זוהר המבואר דברים א

זוהר המבואר ויקרא ב
זוהר המבואר בסדרי ג
זוהר המבואר בסדרי א
זוהר המבואר בסדרי ב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

מגילת רות

מרגליות יקרות ואבני הושן. פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הגות ורעיון מאוצרות תורת החסידות
משוכצות זהב ומסודרות על מגילת רות
משיעוריו ושיחותיו של
הגאון רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א

ספיר ויהלום

מתעניינה

תמונות כלי הכסף באדיבות הצורפים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66